

Waterschap
Rivierenland

Begroting 2025

Inhoud

Inhoud	2
1 Beleidsbegroting.....	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Missie, visie en leidende principes	4
2 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	6
2.1 Interne ontwikkelingen	6
2.2 Externe ontwikkelingen.....	8
2.3 Ontwikkelingen en voortgang grote projecten	12
2.4 Uiteenzetting uitgangspunten en normen	15
2.5 Toelichting op en afwijking uitgangspunten t.o.v. vorige begroting en voorjaarsnota	15
3 Programmaplan	18
3.1 Inhoud programma's	18
3.2 Programma Waterveiligheid	19
3.3 Programma Watersysteem.....	22
3.4 Programma Waterketen.....	26
3.5 Programma Wegen	29
3.6 Programma Middelen	32
3.7 Overzicht dekkingsmiddelen	39
3.8 Heffing vennootschapsbelasting.....	39
3.9 Onvoorzien.....	39
4 Raming belastingopbrengsten en toelichting.....	40
4.1 Inleiding.....	40
4.2 Watersysteemheffing	42
4.3 Wegenheffing	47
4.4 Zuiveringsheffing.....	50
4.5 Verontreinigingsheffing.....	52
4.6 Totaaloverzicht belastingopbrengsten	53
4.7 Voorbeeldaanslagen lastenontwikkeling	54
5 Paragrafen.....	56
5.1 Uiteenzetting van de financiële positie.....	56
5.2 Subsidies	71
5.3 Assetmanagement	72
5.4 Klimaat	74
5.5 Risico's.....	77
5.6 Bedrijfsvoering	80
5.7 Kostenbeheersing.....	86
5.8 Openbaarheid	87

5.9	Verbonden partijen	88
6	Financiële begroting en Meerjarenraming	89
6.1	Inleiding.....	89
6.2	Gehanteerde uitgangspunten en normen	89
6.3	Overzicht van baten en lasten en toelichting.....	90
6.4	Voorgenomen investeringen en toelichting.....	98
6.5	Autorisatie investeringen	100
6.6	Geprognosticeerde balans	101
7	Uitvoeringsinformatie.....	103
7.1	Overzicht kosten- en opbrengstesoorten	103
7.2	Overzicht kosten- en opbrengstesoorten in meerjarenperspectief.....	104
7.3	Netto kosten per beleidsproduct	105
8	Besluit ter vaststelling	107
9	Bijlagen	108

1 Beleidsbegroting

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de begroting 2025 aan. De begroting 2025 is een nadere uitwerking van de voorjaarsnota 2024, die is behandeld in het Algemeen Bestuur van 21 juni 2024. De begroting 2025 is opgesteld volgens de nieuwe verslaggevingsvoorschriften. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting (inhoudelijk deel, H1 t/m 5) en de financiële begroting (cijfermatig deel, H6-7).

De beleidsbegroting geeft inzicht in de ontwikkelingen en de voornemens van het waterschap voor het jaar 2025. In de bestuurlijke programma's is de inhoud van het Bestuursprogramma 2023-2027 'Aan de slag met water', de Watervisie 2050, het Waterbeheerprogramma 2022-2027 'Versterken. Verbinden. Vergroenen' en het Wegenbeheerplan 2023-2027 verwerkt. Tevens geeft de beleidsbegroting inzicht in de belastingopbrengsten en in diverse organisatiebrede onderwerpen, zoals bijvoorbeeld financiële positie, assetmanagement, klimaat, bedrijfsvoering en verbonden partijen.

In de financiële begroting zijn de kosten en opbrengsten voor 2025 opgenomen, evenals de gehanteerde uitgangspunten, de meerjarenexploitatie-raming voor de jaren 2026-2029, de investeringsplanning voor de periode 2025-2029, de autorisatie van investeringen en de geprognosticeerde balans. In hoofdstuk 7 is uitvoeringsinformatie opgenomen en in hoofdstuk 8 de gevraagde besluiten. Tot slot zijn enkele bijlagen opgenomen, waarmee de cijfers uit de begroting nader zijn onderbouwd.

1.2 Missie, visie en leidende principes

1.2.1 Missie en kernwaarden

Waterschap Rivierenland (WSRL) is een organisatie die tot taak heeft zorg te dragen voor het regionale watersysteem in het rivierengebied (zorg voor een goede waterkwaliteit en waterkwantiteit en bescherming tegen rivierwater) en voor de regionale wegen buiten de bebouwde kom in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden.

Het waterschap voert haar taken uit met aandacht voor kwaliteit. De missie van het waterschap sluit daarbij aan: *Waterschap Rivierenland zorgt voor sterke dijken en een evenwichtig watersysteem.*

Het waterschap is daarbij in staat om realistische doelen te stellen en om deze – in samenwerking met burgers en andere overheden – tot uitvoering te brengen op een wijze die past binnen de gestelde randvoorwaarden (waaronder kwaliteit, kosten, duurzaamheid, efficiëntie, effectiviteit etc.). Daarbij hanteert het waterschap de kernwaarden bekwaam, betrokken en betrouwbaar:

Bekwaam

De kernwaarde bekwaam refereert aan expertise, deskundigheid en vakmanschap. Een vakmanschap dat bij de waterschappen door de eeuwen heen is gegroeid en tot op de dag van vandaag onderhouden wordt met ervaren, gespecialiseerde en goed opgeleide medewerkers. Bekwaam betekent ook: met kennis van zaken op zoek gaan naar nieuwe oplossingen, gebruik makend van de middelen die tot je beschikking staan.

Betrokken

De kernwaarde betrokken omvat veel: oog hebben voor andere belangen, samenwerken, meebewegen met ontwikkelingen, rekening houden met de toekomst. Met daarbij steeds onze taken voor ogen. Qua persoonlijke inzet betekent het: werken vanuit je hart, met af en toe een stapje extra.

Betrouwbaar

De kernwaarde betrouwbaar verwijst naar: doe wat je zegt en zeg wat je doet. Het is heel vanzelfsprekend en basaal, en juist daarom is het nodig om er elke keer weer bij stil te staan.

1.2.2 Visie

Waterschap Rivierenland is een inspirerende, lerende en open organisatie waar jij welkom bent

Wij zijn een uitvoeringsgerichte en daadkrachtige organisatie die midden in de samenleving staat. Met vastberadenheid en trots vervullen wij onze rollen in een dynamisch en veelzijdig rivierengebied. Wij werken aan sterke dijken, een veerkrachtig watersysteem, schoon water, duurzame waterzuivering en veilige wegen die van cruciaal belang zijn voor een toekomstbestendige leefomgeving. Wij benutten actief de kracht van digitale mogelijkheden, omarmen vernieuwing, leren continu, zijn nieuwsgierig wat beter kan en staan open voor ideeën. Zo kunnen wij onze maatschappelijke verantwoordelijkheden betaalbaar blijven uitvoeren en een aantrekkelijke werkgever zijn.

Bovenstaande visie hebben we als volgt uitgewerkt:

Wij zijn een bekwame waterbeheerder en een betrokken en betrouwbare partner

Wij zijn actief betrokken bij de samenleving en zetten onze kennis en ervaring in voor optimaal waterbeheer. Wij staan open voor initiatieven en houden rekening met verschillende belangen. Door te anticiperen op wat er leeft en speelt in de omgeving, leren we en verbeteren we ons werk.

Wij werken samen vanuit vertrouwen, luisteren naar anderen, vragen om feedback en zijn open over wat wij kunnen bijdragen aan gezamenlijke doelen. Wij houden ons aan afspraken, passen ons aan en zoeken oplossingen. Wij vervullen een verbindende rol als dit past. Wij zijn duidelijk over wat je wel en niet van ons mag verwachten. Onze acties zijn transparant en goed uitlegbaar. Wij zijn bereid langdurig samen te werken om maatschappelijke transitie te bevorderen. Wij begrijpen de uitdagingen, handelen doortastend en staan open voor vernieuwing.

1.2.3 Leidende principes

In bovenstaande visie is beschreven welke organisatie het waterschap wil zijn. Het gaat daarbij vanzelfsprekend niet om de organisatie als zodanig, maar het gaat erom dat een goede inrichting van de organisatie bijdraagt aan het zo goed mogelijk realiseren van onze doelen. De volgende leidende principes stellen wij daarin centraal en sturen ons gedrag en handelen.

De leidende principes zijn:

- Wij staan voor onze taken en nemen onze verantwoordelijkheid
- Wij verbeteren voortdurend en leren door te experimenteren en te doen
- Wij luisteren naar andere ideeën en meningen om elkaar beter te begrijpen
- Wij dragen actief bij aan de samenleving en werken samen aan opgaven
- Wij behalen resultaten op basis van duidelijke afspraken en handelen daadkrachtig

2 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

2.1 Interne ontwikkelingen

2.1.1 Implementatie assetmanagement

Een belangrijke ontwikkeling de komende jaren is de implementatie van assetmanagement. Dit gaat het waterschap helpen om verder vooruit te kijken naar de meerjarige opgave, waardoor met een goede prioritering en programmering een betere sturing mogelijk is. Ook kan het waterschap hierdoor opgaven integraler en gebiedsgericht oppakken. De afgelopen periode zijn de programmeringen voor waterketen, gemalen en HWBP opgesteld. Deze zijn verwerkt in de voorjaarnota 2024 en maken onderdeel uit van de begroting 2025. De overige lange termijnassetplanningen (LTAP's) volgen stapsgewijs in de voorjaarnota 2025 en latere jaren. Een nadere toelichting op assetmanagement is opgenomen in paragraaf 5.3 van deze begroting.

2.1.2 Verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen

Het bestuur heeft als doel om in 2050 volledig circulair te werken. Eén van de tussendoelen die we nastreven is dat we in 2027 het gebruik van primaire grondstoffen bij de operationele taakuitvoering met 40% hebben verminderd. Polymeer en metaalzouten zijn veruit de twee grootste stromen. Polymeer wordt gebruikt als vlokhulpmiddel voor ontwatering van zuiveringsslib. IJzerchloride en aluminiumchloride worden gebruikt voor aanvullende verwijdering van fosfaat. Beide stromen vallen in de categorie 'primaire grondstof'.

We hebben verkend hoe we het gebruik van vlokhulpmiddelen (polymeer) bij de slibontwatering kunnen verduurzamen. Verduurzaamd polymeer is in meerdere gradaties te verkrijgen (twee varianten). In de meest duurzame variant is zowel de CO₂-footprint als het gebruik van primaire grondstoffen circa 80% lager dan bij gebruik van conventioneel (fossiel) polymeer. Bij het deels verduurzaamd polymeer zijn de CO₂-footprint en het gebruik van primaire grondstoffen 40% lager. Op 26 maart 2024 zijn de varianten besproken in de commissie Waterketen en bleek brede steun voor de variant 'deels verduurzaamd polymeer'. Deze variant is met ingang van 2025 verwerkt in de voorjaarsnota en deze begroting.

2.1.3 Midterm review Kader Richtlijn Water

In 2027 moeten alle EU-lidstaten voldoen aan de doelen die de Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt. Op Rijksniveau wordt gewerkt aan de Tussenevaluatie 2024. Doel van de evaluatie 2024 is om op basis van de actuele toestand van de waterkwaliteit een prognose te maken van het doelbereik 2027 en het resterend handelingsperspectief te bepalen voor het verbeteren van de waterkwaliteit.

De tussenevaluatie bij Waterschap Rivierenland noemen we de midterm review. Vanwege de inhoudelijke complexiteit van de KRW en de juridische risico's is er een AB-werkgroep gevormd. Deze werkgroep levert een advies aan het College van Dijkgraaf en Heemraden. Dit advies wordt meegewogen in een voorstel aan het Algemeen Bestuur over het handelingsperspectief van het waterschap om in de periode 2025-2027 te gaan voldoen aan de vereisten van de KRW en bevat een doorkijk voor de periode na 2027. Tussentijds wordt de voortgang van de werkgroep en de midterm teruggekoppeld aan de commissie Watersysteem.

In het voorjaar van 2024 heeft de werkgroep een eerste advies uitgebracht met betrekking tot directe en indirecte lozingen. Dit advies is overgenomen door het College van Dijkgraaf en Heemraden en financieel verwerkt in deze begroting. Overige adviezen van de werkgroep, die volgen uit het proces dat in het najaar/winter 2024 doorlopen wordt, zullen worden betrokken bij de voorjaarsnota 2025.

2.1.4 Midterm review Waterbeheerprogramma

In 2021 heeft het Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland het Waterbeheerprogramma 2022-2027 vastgesteld. We zitten nu op de helft van de planperiode. Dit najaar wordt een midterm review uitgevoerd, om te bepalen of we op koers zitten en waar we eventueel moeten bijstellen. We doen dit door eerst globaal de thermometer in de beleidsdossiers te steken. Ook gaan we na welke onderwerpen er nieuw zijn ten opzichte van 2021. Denk bijvoorbeeld aan PFAS, Water bodem sturend en het NPLG (nationaal programma landelijk gebied). Vervolgens zullen we bepalen of er extra inzet, nodig is op bepaalde dossiers of waar we de ambitie naar beneden bijstellen. Het Algemeen Bestuur zal worden betrokken in dit proces. De MTR zal begin 2025 worden afgerond, zodat de resultaten kunnen landen in de voorjaarsnota 2025.

2.1.5 Proces Kostenontwikkeling

Het Algemeen Bestuur heeft bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2024 aangegeven de mogelijkheden te willen onderzoeken om de kostenontwikkeling op termijn te beperken, zodat financiële ruimte wordt gecreëerd voor toekomstige ontwikkelingen. Om hier invulling aan te geven is een proces ingericht in samenhang met de MTR voor het WBP. Eind augustus is de eerste thema-avond gehouden over de opbouw van de begroting. Op 2 september vond de informerende thema-avond over de MTR voor het WBP plaats. De komende maanden wordt in een aantal thema-avonden voor het Algemeen Bestuur inzicht gegeven in de lange termijnontwikkelingen, zoals de midterm reviews voor WBP en KRW, financiering HWBP, de vervangingsinvesteringen van onze assets en de EU Richtlijn stedelijk afvalwater. Tevens worden scenario's voorbereid voor het bijstellen van beleidsambities. Dit alles als input voor de richtinggevende thema-avond(en) in januari/februari. De resultaten van dit proces zijn input voor de voorjaarsnota 2025.

2.1.6 Huisvesting en parkeren Tiel

Werkplekken

In de achterliggende periode is door een extern bureau een onderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan werkplekken op het hoofdkantoor voor de middellange termijn. Uit dit onderzoek komt naar voren dat het aantal werkplekken toereikend is en dat er een zekere groei van de organisatie kan worden opgevangen door de bezetting van werkplekken gelijkmatiger te spreiden over de week. Binnen het hoofdkantoor kan geen invulling worden gegeven aan de behoefte aan 'dedicated' projectruimten voor de grote programma's HWBP en A5H. Deze behoefte wordt de komende maanden nader verkend, mede in relatie tot de externe projectlocaties.

Parkeren

In hetzelfde onderzoek is ook gekeken naar de behoefte aan parkeerplaatsen, mede in het licht van het feit dat de gemeente Tiel de huur van 31 van de gemeente gehuurde parkeerplaatsen wenst te beëindigen. Uit dit deel van het onderzoek is naar voren gekomen dat een tekort aan parkeerplaatsen dreigt. Dit kan deels worden opgevangen door de eerdergenoemde gelijkmatigere spreiding van de bezetting van de werkplekken over de week. Daarnaast zal de komende maanden worden gewerkt aan het opzetten van een (verplicht) mobiliteitsbeleid.

Vervolg

De nadere verkenning van de behoefte aan 'dedicated' projectwerkplekken voor de programma's HWBP en A5H en het op te stellen mobiliteitsbeleid kunnen resulteren in concrete voorstellen. In de begroting 2025 is hiervoor een investering opgenomen van € 2,1 miljoen.

2.2 Externe ontwikkelingen

2.2.1 Wijziging verslaggevingsvoorschriften waterschappen

De verslaggevingsregels en regels voor de accountantscontrole zijn opgenomen in de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit en de ministeriële regeling 'Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen'. Deze verslaggevingsregels samen worden de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) genoemd. Het BBVW en de regels voor de accountantscontrole zijn sinds 2009 in gebruik en sindsdien is slechts een beperkt aantal wijzigingen in de BBVW-regelgeving doorgevoerd.

Gemeenten en provincies maken gebruik van een vergelijkbare regelgeving, namelijk het Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeenten en provincies (BBV). Het BBV heeft indertijd gediend als basis voor het BBVW. In de BBV zijn er sinds 2009 meermalen wijzigingen doorgevoerd, met name geënt op de ontwikkelingen op het gebied van transparantie, vereenvoudiging en vergelijkbaarheid.

Dit was voor het Ministerie van I&W aanleiding de Unie van Waterschappen advies te vragen over het actualiseren van het BBVW. Het advies van de Unie over deze nieuwe verslaggevingsregels is nagenoeg geheel overgenomen. Doel van de nieuwe verslaggevingsvoorschriften is:

- Actuele en eigentijdse regels waarin eigenheid waterschappen is geborgd;
- Relatief gering aantal wezenlijke aanpassingen;
- Verbetering van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten;
- Breed draagvlak voor de meeste voorgestelde wijzigingen.

De nieuwe verslaggevingsregels worden van kracht met ingang van 2025 en worden toegepast op de B&V-documenten betrekking hebbende op boekjaar 2025. Veel van de wijzigingen hebben betrekking op het op een andere wijze of andere plek presenteren van informatie. De begroting 2025 is zoveel als mogelijk en bekend al hierop ingericht. Dat is de reden waarom deze begroting 2025 anders van opzet is dan u gewend bent.

Verordeningen

Naast een gewijzigde inrichting van de begroting zullen ook de verordeningen beleids- en verantwoordingsfunctie (artikel 108 van de Waterschapswet) en de controle verordening (artikel 109 van de Waterschapswet) worden aangepast aan de nieuwe voorschriften. De Unie van waterschappen is ten tijde van het opstellen van deze begroting bezig met het opstellen van Modelverordeningen hiervoor. Op basis hiervan zullen de verordeningen voor Waterschap Rivierenland worden opgesteld en in het eerste kwartaal 2025 ter vaststelling aan het Algemeen Bestuur worden aangeboden.

2.2.2 Wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel

Het belastingstelsel van de waterschappen wordt aangepast. Dit is nodig omdat het huidige stelsel diverse knelpunten kent, die moeten worden opgelost. Daarnaast worden er verbeteringen in het stelsel doorgevoerd. Op basis van voorstellen van de waterschappen zelf is een wetsvoorstel gemaakt dat voor de aanpassingen zorgt. Dit voorstel is behandeld in de Tweede Kamer en op 23 april 2024 vastgesteld. In het najaar van 2024 zal het voorstel worden behandeld in de Eerste Kamer. Het is de bedoeling dat het aangepaste belastingstelsel op 1 januari 2026 in werking zal treden.

Hoofdpijnen uit het wetsvoorstel

Met het wetsvoorstel worden zowel de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing als de verontreinigingsheffing op onderdelen aangepast.

Wijzigingen met betrekking tot de watersysteemheffing

1. De kostentoedelingsmethode wordt aangepast. Dit is de methode aan de hand waarvan de waterschappen bepalen wat de financiële bijdrage van elke betalende categorie aan de kosten van de watersysteemtaak is. De kostentoedeling van de categorieën ongebouwd, natuur en gebouwd vindt nu nog plaats op basis van de waarde van onroerend goed. Dit levert diverse knelpunten op waaruit blijkt dat waarde geen goede maatstaf is om het belang van categorieën bij de watersysteem heffing uit te drukken. Daarom is in het wetsvoorstel een kostentoedeling op basis van de kenmerken van het waterschapsgebied opgenomen. De nieuwe kostentoedeling geeft de waterschapsbesturen ook meer ruimte om de kostenaandelen af te stemmen op de omstandigheden in het gebied en op de eigen taakuitoefening.
2. Voor woningen wordt voorgesteld dat waterschappen een ander belastingtarief hanteren dan voor andere gebouwde objecten (ook wel niet-woningen genoemd). Dit wordt ook wel de tariefdifferentiatie gebouwd genoemd. Door de tarieven te differentiëren wordt beter rekening gehouden met de verschillen in de ontwikkeling van de WOZ-waardes van woningen ten opzichte van andere gebouwen en ontstaat een evenredige lastenverdeling.
3. Het kostenaandeel van de groep ingezetenen is (net zoals nu het geval is) afhankelijk van de inwonerdichtheid in het gebied van het waterschap. Wel is het zo dat waterschappen die het kostenaandeel dat initieel is bepaald willen verhogen, dit voortaan op basis van gebiedskenmerken moeten motiveren.
4. De tariefdifferentiatie wegen, de mogelijkheid om het tarief voor verharde openbare wegen te verhogen is voor alle waterschappen gemaximeerd op 100%. Voor zeven waterschappen, waaronder Waterschap Rivierenland geldt nu nog 400% als maximum.
5. Tot slot krijgen waterschappen de mogelijkheid om het profijt bij wateraanvoerprojecten beter tot uitdrukking te brengen in de betaling door de specifieke groep belanghebbenden die daarvan profiteert.

Wijzigingen met betrekking tot de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing

1. Van bepaalde bedrijven (de 'meetbedrijven') wordt het afvalwater in het laboratorium geanalyseerd om de vervuilingswaarde vast te stellen. Bij de analyse moeten de waterschappen op dit moment op grond van de huidige wetgeving gebruik maken van stoffen die belastend zijn voor mens en milieu. Dit is een knelpunt. In het wetsvoorstel is een nieuwe analysemethode opgenomen die deze bezwaren vermindert.
2. Samenhangend met het vorige punt wordt in de wet een afwijkprotocol opgenomen. Het afwijkprotocol voorkomt dat bedrijven als gevolg van de nieuwe analysemethode te veel of te weinig belasting gaan betalen.
3. Waar afvalwater jarenlang alleen als kostenpost werd beschouwd, is het met nieuwe technieken tegenwoordig mogelijk om met het afvalwater energie op te wekken en uit het afvalwater waardevolle grondstoffen (terug) te winnen. Door deze waarde te onderkennen en te benutten, wordt een bijdrage geleverd aan duurzaamheidsdoelstellingen en kunnen de kosten van de rioolwaterzuivering worden beperkt. Het wetsvoorstel biedt waterschappen de mogelijkheid om aan bedrijven die bepaalde stoffen leveren een korting op de heffing te verlenen.
4. De bepaling van de vervuilingswaarde van het afvalwater van bepaalde groepen bedrijven (de 'tabelbedrijven') vindt plaats op basis van de hoeveelheid ingenomen water en aan de hand van een tabel ('Tabel afvalwatercoëfficiënten'). Deze tabel is verouderd en de indeling van bedrijven is ook niet meer in alle gevallen representatief. De nieuwe werkwijze is dat de indeling niet meer op basis van bedrijfstak, maar op basis van de specifieke omstandigheden bij het bedrijf plaatsvindt. Dit gaat leiden tot een nauwkeurigere indeling van nieuwe (alsook van bestaande) bedrijven en een betere toepassing van het principe 'de vervuiler betaalt'.

5. Soms wordt het afvalwater van bedrijven niet via het riool geloosd, maar apart naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap gebracht, bijvoorbeeld met een tankauto. Tot nu toe brachten de waterschappen voor deze ‘separate afvalwaterstromen’ zuiveringsheffing in rekening. In het wetsvoorstel staat dat voor deze stromen voortaan alleen een privaatrechtelijke prijs in rekening mag worden gebracht. Dit heeft tot gevolg dat waterschappen met de betreffende bedrijven privaatrechtelijke overeenkomsten moeten afsluiten.
6. De laatste wijziging die in de zuiveringsheffing wordt doorgevoerd, betreft eigenlijk een verduidelijking. Het wetsvoorstel verduidelijkt dat waterschappen de kosten die zij maken om de afvoer van hemelwater naar de rioolwaterzuivering te verminderen (denk bijvoorbeeld aan subsidies voor de aanschaf van regentonnen), uit de zuiveringsheffing kunnen dekken.

Wijzigingen die betrekking hebben op alle belastingen

1. Om elk misverstand hierover weg te nemen, staat in het wetsvoorstel dat de kosten die de waterschappen in het kader van klimaatneutraliteit maken om meer duurzame energie op te wekken dan zij zelf nodig hebben, met de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing gedekt kunnen worden.
2. Waterschappen krijgen meer tijd om bezwaarschriften tegen de heffing af te handelen. De hoofdregel op dit moment is dat de afhandelingstermijn zes weken bedraagt. De nieuwe hoofdregel wordt dat een bezwaarschrift voortaan in het jaar waarin het wordt ontvangen moet worden afgedaan. Door deze wijziging wordt de afhandelingstermijn van bezwaarschriften tegen waterschapsbelastingen gelijk aan die van bezwaarschriften tegen gemeentelijke belastingen.

Impact voor Waterschap Rivierenland

Het nieuwe belastingstelsel heeft met name impact op de watersysteemheffing. Als gevolg van de nieuwe systematiek, waarbij de toedeling aan de categorieën niet langer op basis van waarde plaatsvindt, maar op basis van gebiedskenmerken, wordt de huidige tariefdifferentiatie wegen teruggebracht van 400% naar 100%. Dit betekent dat de wegbeheerders met ingang van 2026 circa € 2,4 miljoen minder betalen. Uitgaande van het in het bestuursprogramma “Aan de slag met Water” geformuleerde uitgangspunt te streven naar een zo evenwichtig mogelijke verdeling van de lasten over de categorieën zou het effect van de aanpassing van de tariefdifferentiatie wegen verdeeld kunnen worden over alle categorieën. Dit betekent een tariefstijging van 1,7% voor alle categorieën.

Vervolg

Het nieuwe belastingstelsel voor waterschappen treedt op 1 januari 2026 in werking, wat betekent dat de voorbereidingen door de waterschappen in 2025 moeten worden afgerond. De Unie van Waterschappen heeft diverse handreikingen en modelbelastingverordeningen opgesteld om de (voorbereiding van de) bestuurlijke besluitvorming bij de waterschappen te ondersteunen. De handreikingen en modelverordeningen zullen in het najaar van 2024 door de commissie Communicatie, Bestuurszaken en Financiën (CBCF) van de Unie van Waterschappen worden vastgesteld.

De voorbereidingen en verdere uitwerking voor Waterschap Rivierenland zal in de loop van 2025 plaatsvinden, waarbij een eerste richtinggevende thema-avond voor het Algemeen Bestuur is voorzien op 10 maart 2025. Op basis hiervan zullen concept kostentoedelingsverordeningen worden voorbereid ter bespreking in het Algemeen Bestuur in juni 2025. Gedurende de zomerperiode zal de inspraak volgen. Definitieve besluitvorming is voorzien in het Algemeen Bestuur van november 2025.

2.2.3 Herziening EU-Richtlijn voor behandeling van stedelijk afvalwater

De EU-richtlijn voor behandeling van stedelijk afvalwater vormt het kader voor nationale wetgeving voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. De huidige EU-richtlijn stamt uit 1991 en wordt nu geactualiseerd. Na een lang onderhandelingstraject stemde een grote meerderheid van het Europees Parlement op 10 april 2024 in met de nieuwe richtlijn. De Europese Raad moet het akkoord ook formeel goedkeuren voordat het in werking kan treden. Dit zal in het najaar van 2024 plaatsvinden. Nederland en alle andere lidstaten hebben daarna 2,5 jaar de tijd om de Europese Richtlijn te vertalen in nationale wetgeving. Hoe dat er voor de waterschappen precies uit zal zien is nog afhankelijk van keuzes die het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en ons parlement zullen maken. De contouren zijn wel duidelijk. Enkele voorbeelden zijn: De basis lozingseisen voor verwijdering van stikstof en fosfaat worden strenger en er komt een verplichting om microverontreinigingen te zuiveren op zeer grote rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) (groter dan 150.000 inwonerequivalenten) en voor rwzi's die lozen op gevoelig oppervlaktewater. De komende jaren zullen we in beeld brengen wat de nieuwe wetgeving betekent voor onze rwzi's en de investeringen die gedaan moeten worden om aan de nieuwe wetgeving te voldoen.

2.2.4 Ontwikkelingen financiering landelijk programma HWBP

In 2014 is het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) van start gegaan. Het doel is om te zorgen dat in 2050 alle primaire keringen voldoen aan de waterveiligheidsnorm. De kosten voor het HWBP worden voor 50% door het Rijk betaald en voor 50% door de 21 waterschappen. De gezamenlijke bijdrage aan het HWBP is jaarlijks € 450 miljoen (prijsspeil 2023). De kosten zijn voor 90% subsidiabel (Rijk 50% en Solidariteitsdeel waterschappen 40%). De overige 10% wordt in de vorm van een projectgebonden eigen bijdrage (PGEb) door het uitvoerende waterschap betaald.

Zoals toegelicht in eerdere B&V-documenten staat de financierbaarheid van het landelijk programma HWBP voor de periode 2026-2037 enorm onder druk. Dit komt omdat de kosten per kilometer dijkversterking zijn gestegen en er landelijk meer kilometers versterkt moeten worden op basis van de uitkomsten van de landelijke beoordelingsronde overstromingskans (LBO-1).

De alliantiepartners hebben de afgelopen periode gesproken over dit financieringsvraagstuk. De waterschappen zijn voor hun deel tot een oplossingsrichting gekomen, waarover waarschijnlijk in november 2024 bestuurlijke besluitvorming in de landelijke commissie Waterveiligheid (CWV) plaats heeft.

Op verzoek van de commissie Waterveiligheid van 3 juni 2024 is voor dit financieringsvraagstuk een voorstel voorbereid. Het voorstel is behandeld in onze commissie Waterveiligheid van 9 september 2024. Om samen met de 21 waterschappen de continuïteit van het Hoogwaterbeschermingsprogramma te borgen, heeft het Algemeen bestuur op 30 september 2024 ingestemd met het voorstel van de Unie van Waterschappen, om extra financiële middelen voor het HWBP voor de periode 2030-2036 beschikbaar te stellen middels de komende voorjaarsnota's, waarbij wordt uitgegaan van € 1,25 miljard in 7 jaar voor de 21 waterschappen gezamenlijk; onder de voorwaarden dat het Rijk dezelfde extra financiële bijdrage als de waterschappen levert en dat in 2024 en 2025 besluitvorming plaatsvindt over onderwerpen om als alliantie effectiever en efficiënter te worden.

Daarnaast is besloten om het voordeel uit de periode 2014-2022 op de Projectgebonden Eigen Bijdrage, gecijferd op € 8,4 miljoen, vrij te maken voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

2.3 Ontwikkelingen en voortgang grote projecten

2.3.1 Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Waterschap Rivierenland werkt voortvarend aan projecten in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). De projecten Gorinchem-Waardenburg (GoWa), Wolferen-Sprok (WoS), Stad Tiel en Tiel- Waardenburg (TiWa) bevinden zich in de uitvoeringsfase. Wolferen-Sprok en Stad Tiel worden eind 2024 (hoogwaterveilig) opgeleverd. In 2025 start de voorbereiding voor de uitvoering van project Neder-Betuwe (NeBe). De projecten Sprok - Sterreschans - Heteren (SSH) en Streefkerk - Ameide Fort Everdingen (SAFE) bevinden zich in de (voor)verkenning en de planfase. Verder zal in Q3-2024 van de eerste projecten op de Zuidelijke Waaldijk, Beren-Woudrichem en Weurt-Deest, de Verkenningfase worden gestart. De verkenning van de projecten op de Zuidelijke Waaldijk start onder meer door middel van grondonderzoeken en veiligheidsanalyses (TGV). Die worden eind 2024 in gang gezet en zullen naar verwachting in 2026 zijn afgerond.

Het programma ligt - met de lopende projecten - op schema om de doelstelling '20% van de primaire waterkeringen voldoet aan de wettelijke norm in 2027' te behalen (conform Waterbeheerprogramma 2022-2027). De projecten in uitvoering verlopen vooralsnog conform planning en blijven binnen budget. Bij project NeBe zijn in de voorbereidende fase aanzienlijke vertragingen opgetreden. Dit is het gevolg van regelgeving op het gebied van stikstof, eisen vanuit de natuur en discussies met het landelijk HWBP over subsidiabiliteit. Ook door interne factoren (met name beschikbaarheid van personeel) zijn er risico's op vertraging. Dit speelt bij alle projecten.

Het indexeringsrisico, dat lang boven de projecten hing, is verminderd nu de indexeringskosten en opbrengsten in beeld zijn gebracht. Dit was lange tijd – met name voor het project GoWa - een onzekere factor.

Oormerken 10% PGEB

Onderdeel van de financiering van het HWBP is dat waterschappen die versterkingen van primaire waterkeringen uitvoeren op basis van voorcalculatie 90% subsidie krijgen en zelf een projectgebonden bijdrage (PGEB) van 10% bijdragen. De PGEB van de tot en met begin 2024 afgeronde projectfasen landelijk bedraagt gemiddeld 0% (WSRL circa 4%). Hiermee wordt niet voldaan aan de afgesproken 50/50-kostenverdeling tussen het Rijk en de waterschappen. Het Algemeen Bestuur WSRL heeft - in navolging van het landelijk bestuur – in 2023 besloten dat wanneer de 10% PGEB niet wordt gerealiseerd door meevallers, de betreffende middelen geoormerkt blijven voor volgende projectfasen in het HWBP. Dit besluit heeft betrekking op de afgesloten projectfasen in 2023 en volgende jaren.

De financierbaarheid van het landelijk programma staat, zoals beschreven in 2.2.4, enorm onder druk door de gestegen kosten en toegenomen opgave. Dit heeft effect op de ontwerp-programmering 2026-2037, waarin wederom de planuitwerkings- en realisatiefasen van projecten die na 2030 starten niet meer zijn opgenomen.

Er zijn in 2023 vier nieuwe WSRL-projecten aangemeld voor de programmering en op het programma 2025-2036 geplaatst: allemaal onderdeel van de zuidelijke Waaldijk. Het gaat om ca. 34 km te versterken waterkeringen. Vooralsnog staan alleen de verkenningfasen op het programma, als gevolg van het benoemde budgettekort. Voor de planuitwerkings- en realisatiefasen is nog geen budget beschikbaar. In 2024 zijn twee ingangstoetsen doorlopen voor de programmering van nieuwe dijkversterkingsprojecten, teneinde een continue opgave aan hoogwaterveiligheid in ons rivierengebied te kunnen blijven realiseren. Een daarvan wordt toegelaten op de programmering.

2.3.2 Gebiedsprogramma Alblasserwaard Vijfheerenlanden (A5H)

Het project Boezembemaling Overwaard heeft een nieuwe naam gekregen: Nieuwe Waarden Alblasserwaard. Dit refereert aan de historische wijziging van het eeuwenoude watersysteem in de Neder- en Overwaard. Het staat ook voor de nieuwe normen en waarden voor waterbeheer in het veranderend klimaat, én voor landschappelijke, ecologische en maatschappelijke inpassing.

In een integraal gebiedsplan wordt de nieuwe boezem door het waterschap, provincie Zuid-Holland en gemeente Hardinxveld-Giessendam ingepast in de omgeving, naast een zonnepark van een particuliere initiatiefnemer (invulling RES-opgave) en ontwikkeling Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hiermee ontstaat maatschappelijke meerwaarde en kan de RES-opgave (regionale energiestrategie) in dit gebied worden uitgevoerd. Ook zijn de provincie Zuid-Holland en het waterschap overeengekomen dat de faunapassage voor de otter als meekoppelkans wordt toegevoegd aan de scope van het project.

Begin 2025 zal het Ontwerp-Projectbesluit en MER ter inzage worden gelegd. De benodigde voorkeursalternatieven zijn zo ver uitgewerkt en onderzocht dat het benodigd ruimtebeslag vastgelegd kan worden. Waar de markt nog een rol krijgt in het ontwerp is een omhullend ruimtebeslag bepaald, waarbinnen nog vrijheid bestaat om verschillende oplossingsrichtingen uit te werken en te kiezen. De grondverwerving voor gronden voor realisatie van de maatregelen of voor strategische gronden loopt. Ook worden schadegevoelige woningen (op verzoek van eigenaren) aangekocht.

Voor de nieuwe spoorbrug over het boezemkanaal en de direct ernaast gelegen nieuwe brug Parallelweg is een overdrachtdossier aan ProRail opgeleverd. Hierna wordt de voorbereiding op de contractfase voor dit werk door ProRail opgepakt. De kruisingen van de nieuwe boezem onder de A15 en onder de primaire kering, in bebouwde omgeving, vormen enkele grote technische risico's. Om de risico's in de planuitwerkings- en realisatiefase beter te beheersen wordt de markt in de verdere ontwerpfase betrokken door middel van een bouwteam (2 fasen). De 2-fasenaanpak wordt verder voorbereid voordat de aanbesteding wordt gestart.

In het project 'kadeversterking 1e tranche' worden de deeltrajecten gefaseerd ontworpen en gerealiseerd. De eerste deeltrajecten zijn in uitvoering gebracht in 2024 (Peursumsche Vliet en hoogteopgave). Het Definitief Ontwerp voor zowel het Achterwaterschap als de Dwarsgang is nagenoeg gereed. Op basis van dit ontwerp wordt het ruilplan verder uitgewerkt en wordt een groot deel van de gronden verkregen. Tevens wordt het projectbesluit opgesteld in het najaar van 2024. Voor Kade Kortland is het ontwerp gereed, de contractdocumenten worden opgesteld in de loop van Q4 2024. Voor de deeltrajecten Smoutjesvliet en Kromme Elleboog wordt het Definitief Ontwerp opgesteld om aansluitend het projectbesluit op te stellen. De Samenwerkingsovereenkomst (SOK) voor de aanleg van de ecologische verbindingzone (EVZ) met de Provincie Zuid-Holland wordt ingevuld in een Nadere Overeenkomst, zodat dit meegenomen kan worden in de grondverwerving en vergunningen.

Het onderzoeksprogramma wordt gericht op projectoverstijgende onderzoeksvragen of doorontwikkeling van de visie op het watersysteem. Dit heeft o.a. geresulteerd in een aangepaste rekenmethode voor het toetsen van boezemkades in de Alblasserwaard, waarbij de opgave voor kadeversterking sterk wordt gereduceerd zonder dat dit ten koste gaat van de waterveiligheid. Dit is toegepast in de voorverkenning van de kadeversterking 2e tranche (bebouwde kades). Dit zal leiden tot een scope afbakening van de te versterken trajecten en trajecten waar een ander vervolg aan wordt gegeven. Hiervoor wordt de samenwerking met andere beheerders (kabels en leidingen, wegen) opgezocht. Deze voorverkenning anticipeert op de 12-jaarlijkse toetsing die in 2024 wordt afgerond. Het onderzoeksprogramma voert onderzoek uit om het toetsoordeel aan te scherpen, o.a. voor de nieuwe toetssporen en de onderdelen met oordeel "nader onderzoek". Daarna wordt een nieuwe

programmering van deze opgave opgesteld. Dit zal leiden tot nieuwe bestuurlijke afspraken over de termijn voor het op orde brengen van de opgave.

De planuitwerking voor het project Graafstroom is nagenoeg afgerond. Hiermee wordt de realisatie van het afsluitmiddel in de Graafstroom en het verplaatsen van het gemaal voor polder Laag Blokland voorbereid. Het projectplan voor het nieuwe poldergemaal is nog niet onherroepelijk. De start van de realisatie staat gepland voor begin 2025.

2.3.3 Realisatie Modificaties rwzi Arnhem

De rwzi Arnhem is sinds medio 1975 in gebruik. In de loop der jaren hebben er meerdere aanpassingen en uitbreidingen plaatsgevonden. De rwzi is op meerdere aspecten verouderd en de storingsfrequentie is onacceptabel toegenomen. Het vergt hiervoor meer inspanning om de rwzi operationeel te houden.

Het project 'Realisatie modificaties rwzi Arnhem' is bedoeld om de installatie dusdanig op te waarderen dat deze langjarig (t/m 2040) op efficiënte wijze kan voldoen aan wet- en regelgeving. Op hoofdlijnen behelst het project een nieuw ontvangstwerk van het influent en een nieuwe slib-ontwatering om de verblijftijd in de slibgisting te optimaliseren. Verder komt er een installatie om het biogas om te zetten in groengas en zal de beluchting in de waterlijn worden uitgebreid. De planning voorziet in een aanbesteding begin 2025 met vervolgens de ontwerp- en realisatiefase in de daaropvolgende jaren. Begin 2029 zal het project in zijn geheel operationeel zijn.

2.4 Uiteenzetting uitgangspunten en normen

De financiële uitgangspunten voor de voorjaarsnota en begroting zijn gebaseerd op de ramingen van het CPB (Centraal Planbureau). Voor het jaar 2025 zijn de uitgangspunten gebaseerd op de door het CPB vastgelegde ramingen in de Macro Economische Verkenningen van september 2024, aangevuld met de Verkenning Middellange termijn 2026-2029 (geactualiseerd in augustus 2024). De uitgangspunten worden jaarlijks bij de opstelling van de voorjaarsnota en de begroting geactualiseerd.

	Begroting 2024 (2024-2028)	Voorjaarsnota 2024 (2025-2029)	Begroting 2025 (2025-2029)
Inflatie	2025-2029: 2,4%	2025-2029: 2,4%	2025-2029: 2,7%
Loonontwikkeling	2025: 4,7 % 2026: 4,5 % 2027: 3,6 % 2028: 3,6 %	2025: 3,9% 2026: 3,7% 2027: 3,6% 2028-2029: 3,5%	2025: 4,3% 2026: 3,7% 2027: 3,6% 2028-2029: 3,5%
Sociale lasten	28,4 %	28,4%	28,4%
Lange rente	2025: 4,0 % 2026-2028: 2,3 %	2025: 3,0 % 2026-2029: 2,3%	2025: 3,0 % 2026-2029: 2,3%
Korte rente	Opbrengst 2025: € 1 mln 2026-2028: € 0	Opbrengst 2025: € 3 mln Opbrengst 2026: € 1 mln 2027-2029: € 0	Opbrengst 2025: € 4 mln Opbrengst 2026: € 1,2 mln 2027-2029: € 0
Dividend NWB	€ 4,1 mln. per jaar	€ 4,5 mln. per jaar	€ 4,5 mln. per jaar
Resultaat bestuursrapportage	2 ^e burap 2023 niet relevant	<u>1e burap 2024:</u> Watersysteem: 1,4 V Zuivering: 1,5 N Wegen: 0,1 N	<u>2e burap 2024:</u> Watersysteem: 4,3 V Zuivering: 0,8 N Wegen: 0,1 N

2.5 Toelichting op en afwijking uitgangspunten t.o.v. vorige begroting en voorjaarsnota

Inflatie

Het Centraal Planbureau heeft in de geactualiseerde Macro Economische Verkenningen de inflatie naar boven bijgesteld, omdat deze minder snel daalt dan verwacht. De gemiddelde inflatie per jaar is 2,7% in de periode 2025-2029. In de begroting 2024 en voorjaarsnota 2024 was als uitgangspunt 2,4% per jaar gehanteerd. Dit heeft een kostenverhogend effect van € 0,3 miljoen in 2025, oplopend naar € 1,2 miljoen in 2029.

Loonontwikkeling

De actuele cao voor waterschappen loopt tot 1 januari 2025. Het uitgangspunt van de loonontwikkeling voor de jaren 2025-2029 is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen en de verkenning middellange termijn van het Centraal Planbureau. Hierin is het percentage voor loonontwikkeling in 2025 naar boven bijgesteld met 0,4% t.o.v. het gehanteerde percentage in de voorjaarsnota. De reden hiervoor is dat de inflatiepiek van 2022 nog niet volledig is doorvertaald in de cao's, waardoor reële

lonen achterblijven bij het prijspeil en nog een koopkrachtreparatie nodig is. De aanpassing van dit uitgangspunt heeft een kostenverhogend effect van € 0,4 miljoen structureel.

Sociale lasten

Dit uitgangspunt is ongewijzigd ten opzichte van begroting 2024 en voorjaarsnota 2024.

Loonkosten

De personeelsbegroting is gebaseerd op de formatie per 1 januari 2025, de geldende cao voor waterschappen en de uitgangspunten voor verwachte loonontwikkeling van het CPB. De loonkosten in deze begroting zijn berekend op € 99 miljoen.

Formatie

De formatie per 1 januari 2025 bedraagt 970,7 fte, waarvan 13,1 fte tijdelijk. Ten opzichte van de begroting 2024 (stand per 1 januari 2024) is de formatie toegenomen met 32,5 fte. De toename was reeds voor 25,8 fte toegelicht in de voorjaarsnota 2024. Ten opzichte van de voorjaarsnota is de formatie afgenomen met 1,7 tijdelijke fte en toegenomen met 8,4 vaste fte.

De toename betreft 1,0 fte voor het verbeteren van de sturing in de waterketen en 0,7 fte voor het verbeteren van de fysieke beveiliging. De overige formatieuitbreiding valt voor 5,7 fte binnen het bestaande beleid voor 'zelf doen versus inhuur of uitbesteden' en betreft hoofdzakelijk versterking van de capaciteit voor de digitale transformatie en is met 1,0 fte uitgebreid in het kader van de banenafpraak voor de Participatiewet.

Stelpost strategische personeelsplanning 2024

Zoals toegelicht in de voorjaarsnota 2024 is een stelpost opgenomen van € 0,7 miljoen m.i.v. 2025, om invulling te geven aan enkele kritieke knelpunten. Het betreft capaciteit voor de centrale regiekamer (CRK), onderhoud van assets, ecologische advisering, decentraal gebouwenbeheer, beheer van het nieuwe zaakstelsel en een tijdelijke projectleider NPLG. Daarnaast is financieel rekening gehouden met tijdelijke capaciteitsuitbreiding in 2025-2026 voor het opzetten van een klantencontactcentrum (stelpost € 0,15 miljoen).

Lange rente

Het uitgangspunt voor lange rente is ongewijzigd ten opzichte van de voorjaarsnota 2024. De rente op langlopende leningen met een looptijd van 10 jaar is als gevolg van de doorgevoerde renteverhogingen door de ECB opgelopen tot circa 3,4%. Naar verwachting zullen de maatregelen van de ECB leiden tot een verlaging van de inflatie op langere termijn. Voor de nieuw af te sluiten langlopende leningen in de periode 2027-2029 is uitgegaan van een rentepercentage van 2,3%.

Voor een nadere toelichting op de rente verwijzen we naar paragraaf 5.1 'Uiteenzetting van de financiële positie'.

Korte rente

De korte rente is gebaseerd op het rentepercentage dat de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) in rekening brengt op de rekening courant. Tot en met 2026 is bij Waterschap Rivierenland sprake van een voordelig saldo op de schatkistrekening. Met ingang van 2027 zal naar verwachting weer kort gefinancierd worden in rekening courant bij de NWB. Hierbij wordt uitgegaan van een rentepercentage van 2,3%.

De verwachte renteopbrengst in 2025 en 2026 is verhoogd ten opzichte van het uitgangspunt bij de voorjaarsnota 2024, omdat we op basis van de geactualiseerde investeringsramingen en liquiditeitsprognose bij aanvang van 2025 een hoger voordelig saldo op de schatkistrekening verwachten.

Dividend NWB

Dit uitgangspunt is in de begroting 2025 ongewijzigd ten opzichte van de voorjaarsnota.

De NWB heeft aangegeven te streven naar een bestendig dividendbeleid, met als uitgangspunten:

- de toekomstbestendigheid van de bank;
- het streven naar een pay-out ratio tussen 40-60% van de nettowinst;
- periodieke evaluatie van het dividendbeleid;
- te streven naar de uitkering van een jaarlijks gelijk bedrag.

In de begroting 2024 was een dividenduitkering van € 4,1 miljoen opgenomen. De werkelijke dividenduitkering over 2022 (ontvangen in 2023) en 2023 (ontvangen in 2024) bedroeg € 4,5 miljoen. Op basis daarvan is in de voorjaarsnota 2024 voor de jaren 2025-2029 de jaarlijkse dividenduitkering van de NWB aan Waterschap Rivierenland structureel verhoogd naar € 4,5 miljoen.

Doorwerking effecten 2^e bestuursrapportage 2024

De structurele effecten uit de 2^e bestuursrapportage 2024 zijn verwerkt in de geactualiseerde ramingen voor 2025-2029 en toegelicht in de financiële begroting in hoofdstuk 6.

De verwachte resultaten per wettelijke taak uit de 2^e bestuursrapportage 2024 zijn verwerkt in de drie egalisatiereserves en maken onderdeel uit van de tariefontwikkeling van deze begroting 2025. Een nadere toelichting op de ontwikkeling van de egalisatiereserves is opgenomen in paragraaf 5.1 'uiteenzetting van de financiële positie'.

3 Programmaplan

3.1 Inhoud programma's

In de programma's is het bestuursprogramma 2023-2027 'Aan de slag met water' verwerkt. De inhoud van de programma's Waterveiligheid, Watersysteem en Waterketen sluit aan bij het Waterbeheerprogramma 2022-2027 en de Watervisie 2050. De inhoud van het programma Wegen sluit aan bij het Beheerplan Wegen 2023-2027. Het programma Middelen schenkt vooral aandacht aan aspecten van bedrijfsvoering met een externe werking (zoals klantgerichtheid). In verband met het gestelde in de Waterschapswet, dat alle kosten van het waterschap zijn ondergebracht in de programma's, zijn de kosten van de bedrijfsvoering opgenomen in het programma Middelen.

Innovatie is een taakoverstijgend onderwerp, dat in alle inhoudelijke programma's aan bod komt. Innoveren is vernieuwen. Waterschap Rivierenland investeert hierin om in een omgeving die voortdurend verandert, de maatschappelijke en wettelijke opgaven doelmatig te kunnen vervullen. Het waterschap innoveert bij alle inhoudelijke programma's. De nadruk ligt op innovatie bij waterveiligheid. Hier zijn de belangen en investeringen grootst.

In de voorjaarsnota en begroting van Waterschap Rivierenland zijn diverse posten opgenomen die vooral bedoeld zijn voor de financiering van het waterschap. Deze posten zijn opgenomen onder het programma dekkings- en financieringsmiddelen. Het betreft de volgende posten:

- Onvoorzien: dit is een raming ter dekking van onvoorziene lasten;
- Rente over het eigen vermogen van de egalisatie- en algemene reserves;
- Belastingopbrengsten;
- Opbrengst kwijtschelding en oninbaar;
- Dividend en overige algemene opbrengsten;
- Saldo ten gunste/laste van de egalisatiereserves.

3.2 Programma Waterveiligheid

3.2.1 Visie

Waterschap Rivierenland zorgt voor sterke dijken. De dijken beschermen ons tegen overstromingen bij hoogwater. We beheren en onderhouden onze dijken zodat ze goed blijven functioneren. Het werken aan waterveiligheid is nooit klaar. We houden rekening met ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de overstromingsrisico's, zoals klimaatverandering. Onze dijken beschermen ons niet alleen, maar zijn ook belangrijk als landschapselementen. Daarnaast zijn onze dijken een leefgebied voor planten en dieren. Met het beheer en onderhoud van onze dijken leveren we een bijdrage aan het vergroten van de biodiversiteit. Een stevige kruidenrijke grasmat is goed voor de waterkerende functies van de dijk én voor de biodiversiteit.

3.2.2 Beoogd effect

Dijken beschermen ons primair tegen overstromingen en als landschapselementen dragen ze bij aan de biodiversiteit en de leefbaarheid van het gebied.

3.2.3 Inhoud programma

Het rivierengebied is omringd door de grote rivieren Nederrijn, Lek en de Maas. Dwars door het gebied loopt de Waal en de rivier de Linge. In dit gebied wonen en werken ruim een miljoen mensen. Een stelsel van 1000 kilometer aan dijken en kades beschermt ons tegen overstromingen. Ruim de helft hiervan (504 kilometer) bestaat uit dijken langs de grote rivieren. Dit zijn de primaire waterkeringen. De andere keringen hebben een regionale of overige functie. De doelstellingen en de maatregelen voor de regionale en overige keringen zijn niet hier beschreven, maar in het programma Watersysteem. De doelen voor biodiversiteit zijn opgenomen onder het programma Waterketen. Het programma Waterveiligheid gaat over de primaire keringen en muskusrattenbeheer.

Dagelijks beheren en onderhouden wij onze dijken, zodat zij goed blijven functioneren. Hiermee geven wij invulling aan onze zorgplicht voor de primaire waterkeringen. Wij beoordelen onze primaire waterkeringen aan de landelijke normen. Zo is in 2017 de eerste landelijke beoordelingsronde (LBO1) gestart. Deze beoordelingsronde is in 2022 afgerond. Dit betekent dat alle primaire keringen een actueel veiligheidsoordeel hebben. In 2023 is de tweede landelijke beoordelingsronde (LBO2) gestart. Deze beoordelingsronde heeft een looptijd van twaalf jaar en moet in 2034 zijn afgerond.

Waterschap Rivierenland is bij veel ontwikkelingen in het rivierengebied betrokken. Als initiatiefnemer, als partner en als adviseur. We zijn zelf verantwoordelijk voor een groot aantal dijkversterkingsprojecten. De planning van de dijkversterkingen baseren we op de urgentie. Dat is het verschil tussen de huidige veiligheidssituatie en de veiligheidssituatie die de norm vereist. Het dijktraject met de hoogste urgentie versterken we in principe het eerst. De planning stemmen we af met andere waterschappen en het Rijk. Dat doen we binnen het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In 2050 moeten alle primaire waterkeringen aan de overstromingsrisico normen van de Waterwet voldoen.

We versterken de dijken volgens onze Ontwerpuitgangspunten Primaire waterkeringen (OPW). Zo werken we aan toekomstbestendige dijken met een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing. Waar mogelijk benutten we meekoppelkansen. Dat doen we in goed overleg met onze partners, met inwoners en andere belanghebbenden.

Muskusratten en beverratten zijn diersoorten die hier van oorsprong niet voorkomen, maar inmiddels wel een serieus risico vormen: ze graven lange gangen en diepe holen in dijken en kades. Daarom vangt Muskusrattenbeheer Rivierenland deze soorten in het rivierengebied, in het werkgebied van vier waterschappen, tussen de Duitse grens en de Noordzee.

Thema 1: Primaire waterkeringen

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2050 voldoen alle primaire waterkeringen aan de landelijke normen, zoals opgenomen in de Waterwet.	In 2027 is 20% van onze primaire keringen versterkt volgens de wettelijke norm. (Tevens zal worden gerapporteerd over aandachtspunten op programmaniveau).
	In 2022 hebben we voor 100% van onze primaire keringen een vastgesteld veiligheidsoordeel volgens de wettelijke norm.
	Continu hebben we aandacht voor de raakvlakken tussen het programma Integraal Rivier Management (IRM) en het Waterbeheerprogramma 2022-2027.
	Continu geven we met onze werkzaamheden aan primaire keringen invulling aan de wettelijke zorgplicht. Via de zogenoemde veiligheidsrapportage wordt het bestuur hier jaarlijks over geïnformeerd.

Thema 2: Muskusrattenbeheer

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2034 zijn alle muskus- en beverratten in Nederland gevangen en teruggedrongen tot de landsgrens en is er in het binnengebied geen levensvatbare restpopulatie meer. ¹	In 2027 is de gemiddelde vangst voor zowel de muskusrat als de beverrat 0,01 per strekkende kilometer watergang in het binnengebied. ²

¹ Een basisbezetting van 0,5 u/kilometerwatergang blijft nodig om herkolonisatie te voorkomen.

² Vanwege instroom en migratie via de grote rivieren blijft permanent extra inzet nodig boven de basisbezetting van 0,5 u/km watergang, te weten 0,5 u/km watergang voor de binnengrens en 1,0 u/km watergang voor de buitengrens. Voor deze extra inzet heeft de Ledenvergadering UvW in 2022 de solidariteitsfinanciering muskusratten ingevoerd.

3.2.4 Baten en lasten Waterveiligheid

EXPLOITATIE	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil	V/N
Kosten	39,6	44,0	46,1	2,1	N
Opbrengsten	-16,3	-17,6	-18,9	1,2	V
Te dekken kosten	23,3	26,3	27,2	0,9	N
Inzet best. reserves	8,0	10,2	10,7	0,5	N
Per saldo	31,3	36,5	37,9	1,4	N

Bedragen x € 1 miljoen

Een toelichting op de verschillen tussen de begroting 2024 en 2025 is opgenomen in de financiële begroting (hoofdstuk 6).

INVESTERINGEN	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bruto	256,2	205,2	172,0
Subsidies en bijdragen	-221,0	-176,1	-144,8
Netto	35,2	29,7	27,2

Bedragen x € 1 miljoen

3.2.5 Grote projecten Waterveiligheid

Grote projecten	Gereed
Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	2050

3.3 Programma Watersysteem

3.3.1 Visie

Waterschap Rivierenland zorgt voor een evenwichtig watersysteem. Een evenwichtig watersysteem vraagt om een goede balans tussen wateraanvoer en -afvoer, zodat de inwoners in tijden van neerslag droge voeten houden en in tijden van droogte over voldoende water kunnen beschikken. Daarnaast zorgen we voor een goede waterkwaliteit. Schoon water draagt bij aan een goede leefomgeving voor mensen, dieren en planten. Evenwicht in het watersysteem refereert ook aan de afwegingen die steeds gemaakt worden, rekening houdend met andere partijen, de omgeving en de toekomst.

3.3.2 Beoogd effect

Droge voeten, voldoende grond- en oppervlaktewater met een goede waterkwaliteit en sterke kades.

3.3.3 Inhoud programma

Voor een prettige en toekomstbestendige leefomgeving in ons rivierengebied is voldoende water nodig. Niet te veel en niet te weinig voor de functies en de gebruikers in het gebied. Om hiervoor te zorgen hebben we een (grond)watersysteem nodig dat robuust en veerkrachtig is. Een watersysteem met veel bergings- en voorraadmogelijkheden, waarin we oppervlaktewaterpeilen optimaal kunnen instellen. Een systeem dat kan reageren op extreme weersituaties en ruimtelijke ontwikkelingen.

Wij nemen onder andere maatregelen om het watersysteem op orde te brengen en te anticiperen op veranderende weersomstandigheden. Aanpassen aan het veranderende klimaat doen we niet alleen. Inwoners, medeoverheden en gebruikers leveren ook een belangrijke bijdrage aan een klimaatbestendige inrichting van het rivierengebied. Ook nemen we maatregelen om de regionale en overige waterkeringen op orde te brengen en te houden. Tot slot zijn er enkele specifieke functies waarmee we rekening houden en waarvoor we werkzaamheden verrichten. Voorbeelden hiervan zijn natte natuur, recreatief medegebruik, zwemwater, vaarwater en drinkwater.

Thema 3: Water eerlijk verdelen

Doel lange termijn	Doel planperiode
We streven naar een toekomstbestendig watersysteem, waarbij we het beschikbare oppervlaktewater en grondwater optimaal willen benutten. Het watersysteem is zo ingericht dat we daarmee kunnen inspelen op de verschillende behoeftes die er in ons gebied zijn. Wij zijn ons er samen met onze omgeving van bewust dat het aanbod van water eindig is, dat er soms te veel of te weinig aan water is en dat er grenzen zitten aan het faciliteren van alle functies als het gaat om zowel wateraanvoer als waterafvoer.	In alle peilgebieden waar we peilen registreren realiseren we gedurende 85% van de tijd de vastgestelde peilen.
	In 2027 hebben we in 100% van de belangrijkste watergangen het waterbeheer zodanig gestuurd dat het past bij de functies die we willen bedienen.

Thema 4: Voorbereiden op extreem weer

Doel lange termijn	Doel planperiode
<ul style="list-style-type: none"> In 2035 voldoet het watersysteem aan de gebiedsgerichte normen voor wateroverlast, getoetst aan de dan geldende klimaatstatistieken. In 2050 is ons beheergebied klimaatbestendig en waterrobuust, zodat we beter het hoofd kunnen bieden aan weersextremen. We hebben zo min mogelijk (klimaat)schade als gevolg van droogte, wateroverlast en hitte. 	In 2027 zijn we ten opzichte van 2019 beter voorbereid op en minder kwetsbaar voor de gevolgen van weersextremen.
	Inwoners zijn zich meer bewust dat klimaatverandering risico's met zich meebrengt en dat overlast niet altijd voor 100% is te voorkomen.
	In 2027 zijn al onze medewerkers klimaatbewust en is 'klimaat inclusief denken' een vanzelfsprekend thema bij ons werk.

Thema 5: Werken aan schoon water

Doel lange termijn	Doel planperiode
<p>In 2050 hebben we in al ons oppervlaktewater een goede waterkwaliteit met helder water en een gevarieerde flora en fauna.</p>	Alle oppervlaktewaterlichamen hebben in 2027 minimaal een matige biologische waterkwaliteit, waarvan 55% goed. En in de oppervlaktewaterlichamen vindt jaarlijks geen achteruitgang van de ecologische toestand plaats.
	In 2027 is de chemische waterkwaliteit zodanig verbeterd dat we 25% minder normoverschrijdingen hebben ten opzichte van 2021. En er is jaarlijks geen achteruitgang te meten ten opzichte van het jaar ervoor.
	De waterkwaliteit in het overig water heeft minimaal dezelfde kwaliteit als het jaar daarvoor. En we hebben overlast als gevolg van een slechte waterkwaliteit zoveel mogelijk voorkomen.

Thema 6: Regionale en overige waterkeringen

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2030 zijn de boezemkades op orde, conform de eisen die de provincies stellen.	In 2027 is 70% van de boezemkades voldoende 'sterk' volgens de provinciale eisen.

Thema 7: Natte natuur

Doel lange termijn	Doel planperiode
	In 2027 hebben we samen met provincie en terreinbeheerders de watercondities verbeterd richting de streefdoelen in minimaal drie natuurwateren in Gelderland.

Thema 8: Recreatief medegebruik en beleving

Doel lange termijn	Doel planperiode
	We dragen continu bij aan de beleving van het rivierengebied doordat we inwoners en recreanten kennis laten maken met het werk en de geschiedenis van het waterschap.

Thema 9: Zwemwater

Doel lange termijn	Doel planperiode
	Alle officiële zwemwaterlocaties gaan bij de jaarlijkse beoordeling niet achteruit in kwaliteitsklasse ten opzichte van de beoordeling in het voorgaande jaar. We spannen ons in om te komen tot een verbetering van een 'aanvaardbare' of 'goede' zwemwaterkwaliteit naar een 'uitstekende' zwemwaterkwaliteit.

Thema 10: Vaarwater

Doel lange termijn	Doel planperiode
	We beheren de aangewezen vaarwegen zodanig dat de watergang continu in stand blijft en de scheepvaart geen belemmering ondervindt.
	We zorgen continu voor een vlotte en veilige doorvaart op de wateren waarvoor we aangewezen zijn als nautisch beheerder door de provincie.

Thema 11: Grondwater

Doel lange termijn	Doel planperiode
Een duurzaam grondwatersysteem voor zowel de grondwaterkwantiteit als de grondwaterkwaliteit. In een duurzaam grondwatersysteem zijn de grondwateronttrekkingen in balans met de cumulatieve effecten op kwetsbare gebieden.	Stappen zetten naar een operationeel grondwaterbeheer dat instaat voor een duurzaam grondwatersysteem voor zowel de grondwaterkwantiteit als de grondwaterkwaliteit (conform het <i>Koers en Routeplan Grondwater</i>).

Thema 12: Drinkwater

Doel lange termijn	Doel planperiode
	Met het oog op de bescherming van drinkwaterwinningen houden we met onze werkzaamheden rekening met het voorkomen van negatieve effecten voor de drinkwatervoorziening. We zetten in op het voorkomen van nadelige effecten van drinkwaterwinningen op onze taken en doelen.

3.3.4 Baten en lasten Watersysteem

EXPLOITATIE	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V/N
Kosten	69,5	72,4	77,6	5,2	N
Opbrengsten	-1,4	1,7	1,7	0,1	N
Te dekken kosten	68,1	74,1	79,4	5,3	N
Inzet best. Reserves	0,1	0,1	0,1	0,0	
Per saldo	68,1	74,2	79,4	5,3	N

Bedragen x € 1 miljoen

Een toelichting op de verschillen tussen de begroting 2024 en 2025 is opgenomen in de financiële begroting (hoofdstuk 6).

INVESTERINGEN	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bruto	30,6	31,8	40,3
Subsidies en bijdragen	-12,4	-9,4	-12,1
Netto	18,2	22,4	28,2

Bedragen x € 1 miljoen

3.3.5 Grote projecten Watersysteem

Grote projecten	Gereed
Nieuwe Waarden Alblasserwaard	2029
Kadeversterking 1 ^e tranche	2030

3.4 Programma Waterketen

3.4.1 Visie

Als waterschap hebben we de taak om afvalwater te zuiveren. Dat doen we om de verspreiding van ziekten te beperken en voor schoon water in onze leefomgeving. Onze ambitie is om met onze zuiveringstaak bij te dragen aan schoon water en aan het verduurzamen van de samenleving. De mate waarin het waterschap bijdraagt aan het opwarmen van de aarde willen we verminderen. Dat doen we door de totale emissie van broeikasgassen door het waterschap in de periode tot en met 2027 met minimaal 45% te verminderen.

In 2050 werken we als waterschap volledig circulair. We verspillen geen grondstoffen, water en energie en hergebruiken alles wat mogelijk is, op een zo hoogwaardig mogelijke manier. We verminderen het gebruik van primaire grondstoffen om te voorkomen dat grondstofvoorraden uitgeput raken. We streven ernaar om de diversiteit aan planten, vogels, insecten en ander water- en bodemleven in ons beheergebied te verhogen.

3.4.2 Beoogd effect

Meer biodiversiteit, schoon water, minder uitstoot van broeikasgassen en minder gebruik van primaire grondstoffen.

3.4.3 Inhoud programma

Het bestuurlijke programma Waterketen omvat vier thema's: Het taakgericht thema 'schoon water – waterketen' en drie programma-overstijgende thema's 'toewerken naar klimaat- en energieneutraliteit', 'toewerken naar circulariteit' en 'biodiversiteit'. De inhoud van dit programma is gebaseerd op het huidige beleid zoals onder andere is vastgesteld in het Waterbeheerprogramma 2022-2027, de visie Toekomst gericht zuiveren en de geactualiseerde strategienotitie energie voor WSRL 'Energie-neutraal in 2030' en het bestuursprogramma 'Aan de slag met water'.

Thema 13: Schoon water – Waterketen

Doel lange termijn	Doel planperiode
We hebben de taak om afvalwater te zuiveren. Dat doen we om de verspreiding van ziekten te beperken en voor schoon water in onze leefomgeving. Door de tijd heen zien we dat de maatschappij steeds hogere verwachtingen heeft bij het gezuiverde afvalwater. We gaan het afvalwater effectiever zuiveren, zodat het gezuiverde afvalwater voldoet aan de gewenste kwaliteit. Bij het uitvoeren van onze zuiveringstaak speelt duurzaamheid binnen de waterketen een steeds belangrijkere rol. Onze ambitie is om met onze zuiveringstaak bij te dragen aan het verduurzamen van de samenleving.	In de periode 2022-2027 zorgen we er continu voor dat het ingezamelde afvalwater wordt gezuiverd en dat de kwaliteit van het gezuiverde afvalwater zodanig is dat het geen nadelige effecten heeft op de waterkwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater.
	In 2027 is duurzaam zuiveren praktijk geworden op onze rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Thema 14: Toewerken naar energie- en klimaatneutraliteit

Doel lange termijn	Doel planperiode
<ul style="list-style-type: none"> • We zijn in 2050 grotendeels klimaatneutraal. • De uitstoot van broeikasgassen uit de zuiveringen is in 2050 teruggebracht naar nul. • In 2050 gebruiken we voor bedrijfsauto's en ander materieel geen fossiele brandstoffen meer. • Waterschap Rivierenland streeft naar energieneutraliteit in 2030. • Vanaf 2050 stoten we met ons werk nagenoeg geen broeikasgassen uit. 	<p>We verminderen de mate waarin het waterschap bijdraagt aan het opwarmen van de aarde. Dat doen we door de totale emissie van broeikasgassen door het waterschap in de periode tot en met 2027 met minimaal 45% te verminderen (ten opzichte van het peiljaar 1990).</p> <p>In lijn met het klimaatakkoord is onderdeel van onze aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2027 is de CO₂-uitstoot door werkgerelateerd verkeer (zakelijk en woonwerk) 20% minder dan in 2016. • In 2027 is de emissie van broeikasgassen door mobiele werktuigen met tenminste 80% gereduceerd.
	<p>We beperken de klimaatimpact van diensten en producten die derden leveren aan het waterschap.</p> <p>In lijn met sectorafspraken en het klimaatakkoord is onderdeel van onze aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2027 werken we minimaal 80% klimaatneutraal bij grond-, weg- en waterbouwprojecten. • In 2027 is de emissie van broeikasgassen door bouwverkeer met tenminste 80% gereduceerd.
	<p>We verminderen de klimaatimpact van de aan het waterschap geleverde energie. Dat realiseren we door in 2027 minimaal 65% van ons energiegebruik zelf duurzaam te produceren.</p>

Thema 15: Toewerken naar circulariteit

Doel lange termijn	Doel planperiode
<p>In 2050 werken we volledig circulair. We verspillen geen grondstoffen, water en energie en hergebruiken alles wat mogelijk is, op een zo hoogwaardig mogelijke manier. Afvalwater zien we als bron van energie, herbruikbaar schoon water en grondstoffen. Al onze restproducten stellen we ter beschikking voor nieuwe toepassingen. Het water dat de</p>	<p>In 2027 hebben we het gebruik van primaire grondstoffen bij de operationele taakuitvoering van het waterschap met 40% verminderd om te voorkomen dat grondstofvoorraden uitgeput raken.</p>
	<p>In 2027 hebben we het gebruik van primaire grondstoffen door derden die diensten en producten leveren aan het waterschap verminderd.</p>

afvalwaterzuivering verlaat, is zo schoon dat het gebruikt kan worden binnen het gebied.	<p>In lijn met sectorafspraken en het klimaatakkoord is onderdeel van deze aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2023 vragen we alle werken circulair uit bij de aanbesteding van grond-, weg en waterbouwprojecten. • In 2027 werken we minimaal 80% circulair bij grond-, weg en waterbouwprojecten.
--	--

Thema 16: Biodiversiteit

Doel lange termijn	Doel planperiode
In 2050 hebben we een grote diversiteit aan planten, vogels, insecten en ander water- en bodemleven in ons beheergebied.	In 2027 is de biodiversiteit op eigen gronden vergroot ten opzichte van 2021.

3.4.4 Baten en lasten Waterketen

EXPLOITATIE	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil	V/N
Kosten	69,5	70,3	74,1	3,8	N
Opbrengsten	-3,3	-1,3	-1,3	0,0	
Te dekken kosten	66,2	69,0	72,8	3,8	N
Inzet best. reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	
Per saldo	66,2	69,0	72,8	3,8	N

Bedragen x € 1 miljoen

Een toelichting op de verschillen tussen de begroting 2024 en 2025 is opgenomen in de financiële begroting (hoofdstuk 6).

INVESTERINGEN	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bruto	5,8	10,5	9,8
Subsidies en bijdragen	-1,5	-0,5	-0,9
Netto	4,3	10,0	8,9

Bedragen x € 1 miljoen

3.4.5 Grote projecten Waterketen

Grote projecten	Gereed
Realisatie modificaties rwzi Arnhem	2029

3.5 Programma Wegen

3.5.1 Visie

In het gebied van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden is Waterschap Rivierenland verantwoordelijk voor het onderhoud van wegen, fietspaden en wandelpaden buiten de bebouwde kom. Verkeersveiligheid (met name de kwetsbare verkeersdeelnemers) heeft daarbij onze nadrukkelijke aandacht.

3.5.2 Beoogd effect

Veilige wegen voor een goede bereikbaarheid.

3.5.3 Inhoud programma

Het is belangrijk dat mensen op een veilige manier kunnen reizen van a naar b. We streven ernaar om ongevallen te voorkomen door proactief belangrijke risico's op onveiligheid aan te pakken. Dat doen we door infrastructurele maatregelen te nemen, maar ook door het gedrag van de weggebruiker positief te stimuleren. Daarnaast willen we zorgen voor een bereikbare regio waarbij aandacht is voor zowel de economische aspecten als de leefbaarheid. De focus ligt op duurzame mobiliteit om hiermee bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen.

We blijven ons regionaal inzetten voor een goede afstemming en samenwerking op het gebied van mobiliteit. Wegen, fietspaden en wandelpaden eindigen niet bij een gemeentelijke of provinciale grens. Ook ontwikkelen andere wegbeheerders plannen die van invloed zijn op onze wegen. Tenslotte zoeken we actief het contact met bewoners, bedrijven en belangenpartijen bij het inrichten van onze wegen. Zij zijn (dagelijkse) gebruikers en hebben kennis en kunde die we kunnen gebruiken voor een veilige weg en een goede bereikbaarheid.

We hebben in 2022 het nieuwe Beheerplan Wegen vastgesteld. Het programma Wegen komt overeen met dit kaderstellende en richtinggevende plan. Voor het wegbeheer zijn twee strategische doelen van belang en als zodanig geformuleerd voor de lange termijn. De wegen maken natuurlijk onderdeel uit van de fysieke leefomgeving waarin zes maatschappelijke thema's belangrijk zijn, namelijk veiligheid/ bereikbaarheid, gezondheid/ leefbaarheid, klimaat- en energieneutraliteit, circulariteit/ duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit. De planperiode doelen werken hierin door. Sommige planperioededoelen beïnvloeden meerdere thema's zoals het kwaliteitsniveau van het wegenareaal ten aanzien van veiligheid/ bereikbaarheid, klimaat- en energieneutraliteit en circulariteit/ duurzaamheid.

Thema 17: Streven naar een veilige weg

Doel lange termijn	Doel planperiode
Het waterschap streeft naar een optimale verkeersveiligheid en een verkeersveilig gedrag. Er wordt gestreefd naar nul verkeersslachtoffers in 2050 en een halvering in 2030 in aansluiting op de regionale slogan 'maak een punt van nul	Het handhaven van het huidige kwaliteitsniveau zijnde een evenwichtig wegenareaal waarbij geen kapitaalsvernietiging optreedt.

verkeersslachtoffers'. We sluiten aan bij de landelijke doelstelling voor ongevallen.	Evenwichtig wegenareaal op basis van kwaliteitsbeoordeling: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zeer goed 20% ▪ Goed 46% ▪ Matig 20 % ▪ Slecht 14% ▪ Zeer slecht 0%
	Het handhaven van het huidige kwaliteitsniveau van de kunstwerken.
	Veilige verkeersdeelname van kwetsbare verkeersdeelnemers (met name fietsers en voetgangers). Langzaam verkeer heeft positieve effecten op de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid van voorzieningen en de gezondheid van mensen.
	We willen continu samenwerken met andere overheden, direct omwonenden en belangengroepen. Verkeersmaatregelen grijpen namelijk in op de directe omgeving en op andere wegen.
	We onderhouden continu de berm om de veiligheid en goede doorstroming op de weg te waarborgen.
	We voeren gladheidsbestrijding uit tijdens de winterperiode.
	We streven continu naar veilige landbouwroutes voor alle verkeer, omdat in het beheergebied veel wegen zijn met landbouwverkeer.

Thema 18: Streven naar samenhang tussen ruimte, leefbaarheid, economie en mobiliteit

Doel lange termijn	Doel planperiode
Gebruik van de wegen in overeenstemming met de categorisering, passend binnen de regionale en subregionale routenetwerken en ruimtelijke ontwikkelingen. We kiezen daarbij voor duurzame, milieuvriendelijke biodiverse, ecologische en robuuste oplossingen.	We volgen continu ruimtelijke ontwikkelingen in het beheergebied. Elke ontwikkeling heeft namelijk effect op de wegenstructuur in verband met verkeersgeneratie, type voertuigen en parkeren.
	Bijdragen aan het nieuwe regionale verkeers- en milieumodel (RVMK).
	We werken continu samen met andere wegbeheerders voor een robuust en optimaal verkeerssysteem.
	Continu duurzaamheid toepassen bij wegwerkzaamheden.
	De overlast van ingravingen zo kort mogelijk houden. Ingravingen kabels en leidingen onder de weg zijn belangrijk voor de leefbaarheid,

	<p>maar kunnen ook overlast geven in de directe omgeving.</p> <p>Bij het afgeven van ontheffingen voor zwaardere voertuigen wordt altijd een afweging gemaakt tussen enerzijds economie en logistiek en anderzijds leefbaarheid en veiligheid. Voor het aan- en afvoeren van goederen rijden in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden vrachtwagens over soms kleine/smalle wegen op een slappe ondergrond. Er geldt op een aantal wegen daarom een verbod op voertuigen zwaarder dan 15 ton.</p> <p>We willen bijdragen en zorgen voor natuur en landschap en ecologie. Bij maatregelen voor natuurlijk sturen kiezen we voor duurzaam, veilig en streekeigen beplanting.</p>
--	---

3.5.4 Baten en lasten Wegen

EXPLOITATIE	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil	V/N
Kosten	10,9	10,8	11,2	0,4	N
Opbrengsten	-3,4	-3,3	-3,4	0,1	V
Te dekken kosten	7,5	7,5	7,9	0,4	N
Inzet best. reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	
Per saldo	7,5	7,5	7,9	0,4	N

Bedragen x € 1 miljoen

Een toelichting op de verschillen tussen de begroting 2024 en 2025 is opgenomen in de financiële begroting (hoofdstuk 6).

INVESTERINGEN	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bruto	2,5	2,6	3,2
Subsidies en bijdragen	-2,5	-2,6	-3,2
Netto	0,0	0,0	0,0

Bedragen x € 1 miljoen

3.6 Programma Middelen

3.6.1 Visie

Op 31 mei 2023 is het Bestuursprogramma ‘Aan de slag met water’ in het Algemeen Bestuur besproken. Met als vertrekpunt het waterbeheerprogramma (WBP) en de Watervisie 2050, is in het bestuursprogramma vastgelegd welke ambitie het waterschap heeft en welke koers het wil varen in de bestuursperiode 2023 tot en met 2027. Er wordt – met betrekking tot het programma Middelen – onder andere aandacht gevraagd voor een solide en duurzaam financieel beleid, participatie, de lange termijn programmering van de vervanging van watersysteem- en zuiveringsobjecten en de bestuurlijke werkwijze. Daarnaast wordt in het programma Middelen aandacht gevraagd voor de digitale transformatie, die meer betekent dan ‘digitalisering’ en ervoor gaat zorgen dat onze manier van werken fundamenteel zal gaan veranderen. Tevens wordt ingegaan op de Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking is getreden en die ons vraagt om ons echt klantgedreven te gaan gedragen. Tot slot komt het waterschap dichtbij voor burgers en andere belanghebbenden door regelgeving, vergunningverlening, toezicht en handhaving.

3.6.2 Beoogd effect

Een professionele organisatie gericht op doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uitvoeren van de taken van het waterschap.

3.6.3 Inhoud programma

Het programma Middelen betreft zeven thema's:

- Bestuurlijke werkwijze
- Digitale transformatie
- Participatie
- Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving
- Wegwerken achterstanden Grondzaken
- Samenwerken als deskundige en omgevingsbewuste partner
- Financiën

Bestuurlijke werkwijze

Binnen het waterschap werken we vanuit een gedragen bestuursprogramma. Het Algemeen Bestuur (AB) bepaalt de koers van ons waterschap en kiest uit haar midden een Dagelijks Bestuur (College van Dijkgraaf en Heemraden). De leden van het Algemeen Bestuur zijn tevens de oren en ogen in het gebied. Het College van Dijkgraaf en Heemraden staat ten dienste van het Algemeen Bestuur, waarbij zij ruimte en vertrouwen krijgt om binnen de vastgestelde kaders (richting) slagvaardig te handelen en besluiten te nemen (in te richten).

Dit gebeurt op basis van wederzijds vertrouwen, waarbij inhoudelijke argumenten het vertrekpunt zijn. Het college staat actief in verbinding met alle leden van het Algemeen Bestuur om de kaderstellende en controlerende (richtinggevende) rol goed te faciliteren. Bij de besluitvorming besteden we aandacht aan en hebben we waardering voor alle opvattingen die leven binnen het AB. Er is een open houding met ruimte om de werkwijze steeds te herijken en verbeteren.

Het waterschap kent vier bestuurlijke commissies, die zijn ingedeeld op basis van de taken van het waterschap. Deze commissies doen voorbereidend werk voor de vergadering van het Algemeen

Bestuur en hebben een adviserende rol richting het college. De voorzitter van een bestuurlijke commissie is een lid van het Algemeen Bestuur en wordt gekozen door het Algemeen Bestuur. Verder werken we met een agendacommissie, bestaande uit de voorzitters van de commissies. De agendacommissie houdt zich bezig met het vaststellen van de agenda voor, en de organisatie van de commissievergaderingen en de vergadering van het Algemeen Bestuur. We werken ook met een fractievoorzittersoverleg, om te spreken over zaken zoals het functioneren van het Algemeen Bestuur, integriteitkwesaties, vertrouwelijke zaken en de jaaragenda. De werkwijze met commissieleden (voorheen: burgerleden genoemd) wordt gecontinueerd. Tot slot wordt de informatievoorziening richting het Algemeen Bestuur en de commissieleden via een wekelijkse nieuwsbrief gekanaliseerd.

In de afgelopen tijd zijn er grote stappen gezet in het kader van bestuurlijke vernieuwing, bijvoorbeeld het werken met de BOB-structuur (beeldvorming – oordeelsvorming – besluitvorming) en doortonwikkeling naar de IRB-structuur (informereren - richting geven – besluitvorming). Deze ontwikkeling is positief en zetten we door in de aankomende periode. De dijkgraaf heeft hierbij een agenderende en enthousiasmerende rol. Waterschap Rivierenland streeft ernaar een professionele (bestuurlijke) organisatie te zijn, met oog voor ieders belangen.

Om het samenspel tussen het AB, CDH en de ambtelijke organisatie verder te professionaliseren, is in overleg met het fractievoorzittersoverleg extern advies gevraagd. In dit advies zijn aanbevelingen gedaan, die betrekking hebben op de samenwerking binnen en tussen de bestuurlijke gremia van ons waterschap. Ook wordt er een aanbeveling gedaan over hoe de ambtelijke organisatie de ondersteuning van het bestuur verder kan verbeteren. Een werkgroep uit het AB begeleidt de uitvoering van deze aanbevelingen. Eén van de concrete acties, is het bijhouden van een strategische agenda van het AB. Deze agenda kan gezien worden als de basis van de kaderstellende en agenderende rol van het Algemeen Bestuur en wordt de komende jaren verder uitgewerkt.

Digitale transformatie

Waterschap Rivierenland is volop bezig met de digitalisering en het slimmer inrichten van bedrijfsprocessen met nieuwe digitale technologieën. Hiermee zijn we ons aan het voorbereiden op de uitdagingen die de digitalisering van de maatschappij met zich meebrengt. Zo raken bedrijfsprocessen steeds meer verweven met geautomatiseerde oplossingen, worden er steeds meer eisen gesteld aan digitalisering vanuit wet- en regelgeving (denk hierbij bijvoorbeeld aan de Omgevingswet of de zorgplicht), komen de ontwikkelingen op het gebied van IT steeds sneller op ons af en moeten we resoluut bestand zijn tegen alle kwetsbaarheden die de continuïteit van onze bedrijfsvoering in gevaar brengt. Ook zien we dat nieuwe technologieën het mogelijk maken om ons werk anders in te richten waarbij de burgers en bedrijven steeds meer centraal komt te staan in ons werk. Bij dit alles komt data van onze organisatie steeds meer centraal te staan. Met de grote uitstroom bij ons waterschap van medewerkers die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken in relatie tot een steeds krappere arbeidsmarkt, waarbij het vinden van goed gekwalificeerd personeel een steeds grotere uitdaging wordt, doen we onderzoek naar de toepassing van nieuwe technologieën (kunstmatige intelligentie en machine learning) die het mogelijk maken om bepaalde soorten werk via algoritmen te laten uitvoeren. De digitale transformatie gaat ons hierbij op velerlei terreinen helpen om ons voor te bereiden op de toekomst.

Participatie

Waterschap Rivierenland werkt vanzelfsprekend samen met inwoners, medeoverheden en andere stakeholders bij de uitvoering van haar taken. Bij de totstandkoming van plannen en projecten halen we actief de wensen en belangen van stakeholders op. Hiermee versterken we het draagvlak voor deze ontwikkelingen en stimuleren we het waterbewustzijn. Door druk op schaarse ruimte is samenwerking, meervoudige functionaliteit en rekening houden met elkaars belangen van toenemend belang. We willen met behulp van participatie meekoppelkansen daarom waar mogelijk

faciliteren. Participeren is ook maatwerk: elk project is uniek en dat vraagt om duidelijke vooraf gestelde (financiële) kaders.

In de aankomende periode richten we ons op het versterken van onze relatie met de burger. Dit doen we onder andere door onze dienstverlening te verbeteren en het serviceniveau te optimaliseren. Daarbij zoeken we de menselijke maat.

Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)

VTH is nodig voor het beschermen en beheren van watersysteem, keringen en waterkwaliteit en de belangen van waterschap en omgeving bij elkaar te brengen. Klantgerichtheid en afhandeling van aanvragen en meldingen binnen de wettelijke termijn is het uitgangspunt, waarbij de kosten van vergunningverlening grotendeels (80%) worden gedekt door legesopbrengsten. De afgelopen jaren is er veel bereikt op het gebied van verminderen van regeldruk. Reeds meer dan 70% van het aantal te verwerken zaken kan snel, eenvoudig en kosteloos als melding worden afgehandeld. Dit niveau zal minimaal worden vastgehouden. Krapte op de arbeidsmarkt en een toename aan taken leidt ertoe dat we naar de toekomst toe nog meer stappen moeten zetten om het werk gedaan te krijgen (meer risicogestuurd, digitalisering en robotisering etc.).

De komende bestuursperiode zal het werken in de geest van de Omgevingswet vorm krijgen. Deze wet heeft grote impact op het waterschap, met name voor planvorming, vergunningen, toezicht en handhaving. Naast toetsend en controlerend verbreedt het accent zich ook naar faciliterend en adviserend. Hiermee krijgt afstemming met burgers en bedrijven en samenwerking met medeoverheden een belangrijker rol.

Op verschillende beleidsterreinen gaan de komende periode bestuurlijke keuzes gemaakt worden; waterkwaliteit, de KRW, Water en Bodem sturend, grondwater, indirecte lozingen e.d. Dat kan leiden tot aanpassing van het VTH-beleid en veranderende prioritering. Ook de digitale transitie heeft veel invloed. Dat leidt naar meer risicogestuurd en datagedreven toezicht. VTH kan hiermee gericht inzetten en pro-actiever handelen, waarmee herstel achteraf voorkomen wordt en het aantal bestuursrechtelijke en strafrechtelijke zaken beperkt blijft. Naast dat meer wordt ingezet op samenwerking met medeoverheden, wordt ook afstemming met veel aanvragers en belangenorganisaties steeds belangrijker teneinde de maatschappelijke belangen bij elkaar te brengen.

Wegwerken achterstanden Grondzaken

De complexiteit, omvang en de hoeveelheid van de projecten, met name HWBP, is de afgelopen periode enorm toegenomen. Deze hoeveelheid, in combinatie met de reguliere werkzaamheden binnen team Grondzaken, levert een enorme workload op. Vanwege de toenemende druk vanuit de HWBP-projecten heeft een aantal reguliere taken en projecten binnen Grondzaken vertraging opgeleverd. Er is daardoor een achterstand ontstaan.

Als Waterschap Rivierenland lopen we potentieel risico in het niet op tijd acteren op deze projecten en werkzaamheden. We lopen risico op verjaring van grond. Daarnaast lopen we als waterschap ook inkomsten mis door het pas later kunnen oppakken van bijvoorbeeld huurovereenkomsten. Met de tijdelijke capaciteit halen we achterstand in op de reguliere werkzaamheden, kunnen we risico's gaan mitigeren en de achterstallige projecten gaan starten.

Samenwerken als deskundige en omgevingsbewuste partner

De samenleving verandert en de rol van de overheid verandert mee. Naast Rijk, provincies en gemeenten geldt dit ook voor het waterschap. Grote maatschappelijke ontwikkelingen, zoals water en bodem sturend, klimaatverandering, circulariteit, nationale woonagenda, transitie in de landbouw, opgaven voor biodiversiteit en de Omgevingswet vragen van ons een meer gezamenlijke aanpak van

de opgaven en uitdagingen. Hierbij werken de verschillende overheden als één overheid samen. Niet alleen als organisator, maar ook als één van de deelnemers. Inwoners en partners vragen om een ander type overheid. Een overheid die in gesprek is met inwoners en stakeholders en de gevraagde diensten snel levert. En een overheid die als partner optreedt in de ontwikkeling van de openbare ruimte. We geven deze rol vorm in een wendbare organisatie. De Omgevingswet gaf al een extra impuls om de beweging te maken naar een meer omgevingsbewuste overheid en gebiedspartner en nu het kabinet water en bodem sturend wil laten zijn bij beslissingen over de inrichting van ons land vraagt dit nog meer van onze rol als partner. Met oog voor de waterschaps- en gebiedsopgaves en toekomstige uitdagingen werken we samen met onze omgeving aan integrale gebiedsgerichte strategieën.

Financiën

In het Bestuursprogramma wordt de wens uitgesproken om de schuldbestand van waterschap stabiel houden en indien mogelijk te verlagen. Tevens wordt gepleit voor een gematigde lastenstijging en een zo evenwichtig mogelijke verdeling van de lasten over de categorieën. Tot slot wordt gevraagd naar een lange termijnprogrammering voor de vervanging van systeem- en zuiveringsobjecten. Met betrekking tot de lange termijnprogrammering wordt onderscheid gemaakt tussen systeem- en zuiveringsobjecten. Voor gemalen geldt dat we de eerste beelden van een investeringsprogramma opnemen in de voorjaarsnota 2024 en begroting 2025. Voor een lange termijnprogrammering voor stuwen zullen de eerste beelden in de voorjaarsnota van 2025 opgenomen worden. Met betrekking tot de overige systeemobjecten (sluizen, bruggen etc.) worden aparte analyses gemaakt en indien nodig doorgevoerd op de voorjaarsnota 2025. Voor de lange termijnprogrammering van zuiveringsobjecten geldt dat we de eerste beelden hebben opgenomen in de voorjaarsnota 2024 en begroting 2025. Een specifiek beeld kan worden gegeven in de voorjaarsnota van 2025.

Thema 19: Bestuurlijke werkwijze

Doel lange termijn	Doel planperiode
Professionele (bestuurlijke) organisatie met oog voor ieders belangen	Werken op basis van wederzijds vertrouwen.
	Open houding met ruimte om werkwijze steeds te herijken en verbeteren.

Thema 20: Digitale transformatie

Doel lange termijn	Doel planperiode
<ul style="list-style-type: none"> Betrouwbare, wendbare, richtinggevende en veilige informatievoorziening. Een moderne datagedreven organisatie die de dienstverlening aan burgers en bedrijven centraal stelt. 	<i>In 2026 is de informatiebeveiliging op volwassenheidsniveau 4 ("beheerst", op een schaal van 5).³</i>
	Doorontwikkelen dienstverlening aan burgers en bedrijven middels opleveren e-formulieren waarmee tevens voldaan wordt aan wet- en regelgeving. 2026 gereed.

³ De kenmerken van volwassenheidsniveau 4, zoals aangegeven in de relevante kaders BIO, de beoogd opvolgers BIO2 en NIS2 en de AVG, zijn het hebben van een sluitende PDCA cyclus, een risico-gebaseerde benadering en het proactief volgen van nieuwe ontwikkelingen. Voor specifiek de procesautomatisering wordt aansluiting gezocht bij de CSIR.

	Verhogen doelmatigheid en transparantie. Restpunten duurzaam digitaal informatiebeheer worden in 2025 afgerond.
	Ontwikkelen van kaders en richtlijnen uiterlijk in 2026 met betrekking tot het ontwikkelen van een datagedreven organisatie conform Vaarkaat en Strategienota.

Thema 21: Participatie

Doel lange termijn	Doel planperiode
We werken aan een sterke relatie met bewoners en andere stakeholders, waarin het waterschap hen vanzelfsprekend en vroegtijdig betreft bij watertaken en waarbij bewoners zich betrokken en verantwoordelijk voelen voor hun (water)omgeving.	In 2025 willen we als functionele overheid een optimale netwerkpartner zijn bij de realisatie van wateropgaven en daarbij ruimte bieden aan initiatieven van derden.
	Door continu actief de wensen en belangen van stakeholders op te halen versterken we het draagvlak voor plannen en projecten en stimuleren we het waterbewustzijn.

Thema 22: Vergunningen, toezicht en handhaving

Doel lange termijn	Doel planperiode
<ul style="list-style-type: none"> • Continue up-to-date Waterschapsverordening. • Kwalitatief goede vergunningverlening binnen wettelijke termijnen. • Loslaten waar het kan, reguleren waar nodig. • Omgevingsgericht VTH. • Effectief toezicht, meer datagedreven en risicogestuurd. 	Passende regels <ul style="list-style-type: none"> • De Waterschapsverordening en de afgeleide regulering zijn in 2026 beleidsrijk aangepast aan de Omgevingswet. Vanaf 2026 is dit een continu proces. • In 2026 zijn alle regels geëvalueerd en vereenvoudigd. • Termijnen worden behaald. • Preventief wat het kan, repressief waar met moet.
	Innovatie en Digitalisering <ul style="list-style-type: none"> • Omslag van controleren achteraf naar continu inzicht. • Slimmer werken binnen de VTH keten. • Omslag van toetsen en controleren naar ook faciliteren en adviseren. • Regulering is gekoppeld aan werkingsgebieden in het DSO.
	Versterken samenwerking <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking met ketenpartners (omgevingsdiensten gemeenten, RWS) is versterkt.

Thema 23: Wegwerken achterstanden Grondzaken

Doel lange termijn	Doel planperiode
Geen achterstanden in de bedrijfsvoering.	<ul style="list-style-type: none"> • Kadastrale aanwijst bijgewerkt. • Beheerovereenkomsten bijgewerkt. • Oude adviesdossiers afgehandeld.
Integraal contractbeheer op onze percelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Overgang van contractbeheer naar eigendommenbeheer: volledig zicht op de niet-taakgebonden percelen in eigendom en een getoetste nieuwe functie-toebedeling. • Overtollige gronden in beeld (percelen waar geen functie aan kan worden toegekend) en waar mogelijk verkoop daarvan. • Besluit over erfpachtdossiers en bijbehorende administratieve en contractuele afwikkeling. • Voorkomen van verjaring op onze percelen.
Oneigenlijk grondgebruik tegengaan.	<ul style="list-style-type: none"> • Waar zonder onderliggende overeenkomst gebruik wordt gemaakt van onze gronden, overgaan tot handhaving of alternatieve oplossing.

Thema 24: Samenwerken als deskundige en omgevingsbewuste partner

Doel lange termijn	Doel planperiode
De Omgevingswet zorgt ervoor dat in een gebied de maatschappelijke vraagstukken en kansen steeds meer in samenhang worden bekeken en aangepakt. Hierbij werken verschillende overheden als één overheid samen.	In 2027 zijn de procedures voor de burger eenvoudiger/ simpeler/ transparanter t.o.v. 2021. Daarvoor werken we continu samen met gemeenten en provincies als één overheid.
Bij de uitvoering van onze taken maken we gebruik van onze gebiedskennis en houden we rekening met brede maatschappelijke opgaven en lokale uitdagingen.	In 2027 zitten we bij 100% van de advisering over complexe ruimtelijke ontwikkelingen als deskundige waterpartner vroegtijdig aan tafel.
Met kennis van het watersysteem en het gebied schuiven we vroegtijdig aan als deskundige waterpartner. Samen voeren we een integraal gesprek over ruimtelijke ontwikkelingen in relatie tot het waterbeheer.	In 2025 weten onze 1e aanspreekpunten buiten wat er in hun omgeving speelt, zijn zij zichtbaar en toegankelijk en worden ze door die omgeving gewaardeerd.
	In 2025 betrekken we belanghebbenden bij onze werkzaamheden en participeren we in werkzaamheden van derden.
	In 2027 zien we samenwerking met partijen primair vanuit de integrale opgaven waarbij samenwerken met andere partijen eerder regel dan uitzondering zijn.

Thema 25: Financiën

Doel lange termijn	Doel planperiode
Solide en duurzaam financieel beleid.	Solide en duurzaam financieel beleid: <ul style="list-style-type: none"> • Schuldpositie: stabiel houden en indien mogelijk verlagen (<i>bandbreedte 250-300%</i>). • Gematigde lastenstijging en een zo evenwichtig mogelijke verdeling over de categorieën (herziening belastingstelsel). • Bepalen vervangingsopgave voor systeem- en zuiveringsobjecten.

3.6.4 Baten en lasten Middelen

EXPLOITATIE	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V/N
Kosten	58,8	60,1	64,8	4,7	N
Opbrengsten	-4,3	-1,4	-2,6	1,2	V
Te dekken kosten	54,5	58,7	62,2	3,5	N
Inzet best. reserves	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	
Per saldo	54,4	58,4	61,9	3,5	N

Bedragen x € 1 miljoen

Een toelichting op de verschillen tussen de begroting 2024 en 2025 is opgenomen in de financiële begroting (hoofdstuk 6).

INVESTERINGEN	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bruto	7,6	13,9	19,2
Subsidies en bijdragen	-0,7	-0,2	-0,6
Netto	6,9	13,6	18,6

Bedragen x € 1 miljoen

3.7 Overzicht dekkingsmiddelen

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V/N
Belastingopbrengsten					
a. Watersysteemheffing	-136,7	-143,7	-152,2	8,5	V
b. Zuiveringsheffing	-86,0	-89,5	-92,5	3,0	V
c. Verontreinigingsheffing	-0,4	-0,5	-0,5	0,0	
d. Wegenheffing	-8,8	-9,2	-9,7	0,5	V
e. Totaal belastingopbrengsten (a t/m d)	-231,9	-242,8	-255,0	12,2	V
f. Dividenden	-4,5	-4,1	-4,5	0,4	V
g. Onvoorzien	0,5	0,9	0,5	0,4	V
h. Overige kosten en opbrengsten	-3,7	4,2	3,2	1,0	V
i. Inzet best. reserves	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	
j. Inzet egaliseringsreserve	0,5	-3,5	-3,8	0,3	V
k. Totaal dekkingsmiddelen (e t/m j)	-239,4	-245,6	-259,9	14,3	V

Bedragen x € 1 miljoen

Een toelichting op de verschillen tussen de begroting 2024 en 2025 is opgenomen in de financiële begroting (hoofdstuk 6).

3.8 Heffing vennootschapsbelasting

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Heffing Vennootschapsbelasting	0,0	0,0	0,0

Bedragen x € 1 miljoen

3.9 Onvoorzien

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Onvoorzien	0,5	0,9	0,5

Bedragen x € 1 miljoen

4 Raming belastingopbrengsten en toelichting

4.1 Inleiding

De dekking van de exploitatie van Waterschap Rivierenland vindt voornamelijk plaats door middel van het heffen van waterschapsbelasting. Het belastingstelsel bestaat uit de volgende belastingsoorten:

De watersysteemheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem inclusief waterveiligheid.

De wegenheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van wegen in het gebied van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden.

De zuiveringsheffing

Ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater.

De verontreinigingsheffing

Dit betreft uitsluitend de heffing op de directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij ons waterschap (inclusief de lozingen van grondwater op oppervlaktewater). Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten goede aan de watersysteemheffing.

4.1.1 Leges

Naast bovengenoemde heffingen bepaalt artikel 115 van de Waterschapswet dat het waterschap onder andere rechten kan heffen ter zake van het behandelen van verzoeken tot het verlenen van ontheffingen en vergunningen. Het waterschap heeft hiertoe een legesverordening opgesteld waarin de tarieven zodanig zijn vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Het dekkingspercentage in 2025 bedraagt 80% van de kosten van vergunning- en ontheffingsverlening. De tarieven met betrekking tot de heffing van leges zijn vastgelegd in de legesverordening van Waterschap Rivierenland, die door het Algemeen Bestuur van het waterschap wordt vastgesteld.

In meerjarenperspectief is rekening gehouden met een groei naar een dekkingspercentage tot 90%.

4.1.2 Kostentoekening

Voor de toerekening van de kosten en opbrengsten wordt gebruik gemaakt van de landelijke BBP-systematiek (beleids- en beheersproces) bij waterschappen. De systematiek werkt als volgt:

Registratie van kosten, opbrengsten en uren

De kosten en opbrengsten worden zoveel als mogelijk direct toegeschreven aan een beheerproduct. Kosten en opbrengsten waarvoor dat niet mogelijk is, worden op basis van de geraamde uren aan een beheerproduct toegerekend. Op deze manier worden de netto kosten per beheerproduct bepaald.

Doorbelasting ondersteunende beheer- en hulpproducten naar primaire beheerproducten

De beheerproducten zijn onderverdeeld in primaire beheerproducten (die betrekking hebben op de primaire processen van het waterschap) en ondersteunende beheerproducten en hulpproducten (die de primaire processen ondersteunen).

De netto kosten van de ondersteunende beheerproducten en de hulpproducten zijn toegerekend aan de primaire beheerproducten. Hiervoor zijn drie soorten verdeelsleutels gebruikt die landelijk zijn afgesproken:

1. Toerekening aan elk primair beheerproduct op basis van het aantal direct geraamde uren van de primaire beheerproducten;
2. Toerekening aan elk primair beheerproduct op basis van de totale directe kosten van de primaire beheerproducten;
3. Specifieke verdeelsleutels die het gebruik, dat van dit ondersteunende beheerproduct wordt gemaakt, weergeven.

Doorbelasten primaire beheerproducten naar wettelijke taken

De netto kosten per primair beheerproduct zijn verdeeld over de wettelijke taken. Bij de verdeling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Een aantal beheerproducten wordt volledig toegerekend aan een van de taken.
- De overige beheerproducten zijn verdeeld op basis van ervaringscijfers.

Na deze doorbelasting zijn de netto kosten per wettelijke taak bekend. Vervolgens worden de kosten per taak op basis van de kostentoedelingsverordening toegerekend aan de belanghebbende categorieën en worden de tarieven bepaald. De verdeelsleutels zijn opgenomen in bijlage 8.

4.1.3 Kwijtscheldingsbeleid

De uitvoering van de heffing en de inning van waterschapsbelastingen is ondergebracht bij de BSR. Als gevolg daarvan is ook de uitvoering van de kwijtschelding van belasting overgedragen aan BSR. Om de uitvoering van kwijtschelding op efficiënte wijze door BSR te kunnen laten uitvoeren, hebben de deelnemers van BSR in 2012 eenzelfde kwijtscheldingsbeleid vastgesteld. Daarbij is, op grond van artikel 144 van de Waterschapswet, rekening gehouden met de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De daarin opgenomen kwijtscheldingsnorm bedraagt 90% van de bijstandsnorm. Dit betekent dat kwijtschelding wordt verleend als het netto besteedbaar inkomen minus de kwijtscheldingsnorm, nul of negatief is.

Artikel 144 van de Waterschapswet geeft waterschappen echter de mogelijkheid om in strakkere of in ruimere zin van de 90% kwijtscheldingsnorm af te wijken. Afwijkingen in ruimere zin zijn toegestaan tot maximaal 100% van de bijstandsnorm. Het kwijtscheldingsbeleid van alle deelnemers van BSR is vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm. Het kwijtscheldingsbeleid is voor wat betreft de waterschapsbelastingen van toepassing op de watersysteemheffing en wegenheffing ingezetenen alsmede op de zuiveringsheffing.

Daarnaast is het kwijtscheldingsbeleid met ingang van 2012 verruimd als gevolg waarvan bij het verlenen van kwijtschelding gebruik wordt gemaakt van de maximale vermogensvrijstelling (conform Wet werk en bijstand). Tevens worden kleine ondernemers in de gelegenheid gesteld voor kwijtschelding in aanmerking te komen. Met ingang van 2023 is het kwijtscheldingsbeleid aangepast door verdere verruiming van de vermogensnorm.

4.1.4 Methodiek tariefbepaling

De methodiek van tariefbepaling is het principe dat de netto kosten per taak jaarlijks omgeslagen worden over de belangencategorieën. Als uitgangspunt voor het meerjarentarievenbeleid geldt dat:

- De opbrengst aan het eind van de planperiode gelijk is aan het netto kostenniveau;
- Er sprake is van een gelijkmatige tariefontwikkeling;
- De egalisatiereserve wordt ingezet voor een zo gelijkmatig mogelijke lastenontwikkeling.

In dit hoofdstuk wordt per taak de ontwikkeling van de kosten vertaald in de ontwikkeling van de heffingsopbrengst en de daaruit af te leiden tarieven per categorie belastingplichtigen.

4.2 Watersysteemheffing

4.2.1 Algemeen

De omslag Watersysteemheffing is bedoeld ter dekking van de kosten voor het watersysteem inclusief waterveiligheid. Binnen de omslagheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën te weten:

- Ingezetenen;
- Gebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- Ongebouwd (zakelijk gerechtigden van ongebouwde eigendommen);
- Natuur (zakelijk gerechtigden van natuurterreinen).

De per categorie verschuldigde waterschapslasten worden berekend door de aan de categorieën toegerekende netto kosten te delen door het aantal belastbare eenheden.

4.2.2 Kostentoekening watersysteemheffing

De kostentoekening naar de belastingcategorieën vindt plaats aan de hand van de toerekeningspercentages zoals die zijn vastgelegd in de kostentoeDELINGSVERORDENING. Het aandeel van de categorie ingezetenen is hierbij bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het gebied. Het restant is verdeeld op basis van de waardeverhouding tussen gebouwd, ongebouwd en natuur.

Categorie	Toerekeningspercentage
Ingezetenen	39,500%
Gebouwd	48,881%
Ongebouwd	11,473%
Natuur	0,146%

4.2.3 Tariefdifferentiatie

De Waterschapwet biedt een beperkte mogelijkheid om tarieven te differentiëren. Waterschap Rivierenland heeft besloten om de volgende tariefdifferentiatie toe te passen:

Buitendijks gelegen onroerende zaken

Voor buitendijks gelegen ongebouwde onroerende zaken die geen natuurterreinen zijn, voor buitendijks gelegen natuurterreinen en voor buitendijks gelegen gebouwde onroerende zaken wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd dat 50% lager is dan het tarief dat blijkens de Verordening op de watersysteemheffing voor elk van deze categorieën geldt.

Verharde openbare wegen

Voor verharde openbare wegen wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd dat 400% hoger is dan het tarief dat blijktens de Verordening op de watersysteemheffing voor ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, geldt.

4.2.4 Rechtstreeks toerekenen kosten kwijtschelding

Uit de begroting van het waterschap vloeit voort hoe hoog de kosten van het watersysteembeheer precies zijn. In beginsel worden alle hiergenoemde kosten tezamen genomen en vervolgens aan de diverse categorieën toegeedeeld, zodat eenieder een deel van de totale kosten draagt. De wet biedt de mogelijkheid om de kosten voor kwijtschelding rechtstreeks aan de betrokken categorieën toe te rekenen. In dat geval worden deze kosten afgezonderd van de totale kosten van het watersysteembeheer en rechtstreeks bij die categorie ondergebracht die deze kosten veroorzaakt. De kosten van kwijtschelding worden veroorzaakt door de categorie ingezetenen. Het Algemeen Bestuur heeft bij besluit van 21 juni 2019 besloten de kosten van kwijtschelding rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie ingezetenen.

4.2.5 Belastbare eenheden watersysteemheffing

Belastbare eenheden 2025 watersysteemheffing		Totaal
Ingezetenen (aantal)		436.000
Gebouwd totaal (WOZ-waarde)		€ 202.858.872.000
• Gebouwd binnendijks	€ 200.500.381.000	
• Gebouwd buitendijks	€ 2.358.491.000	
Ongebouwd Totaal (hectare)		125.275
• Ongebouwd binnendijks ex wegen	109.815	
• Ongebouwd binnendijks wegen	7.166	
• Ongebouwd buitendijks ex wegen	8.114	
• Ongebouwd buitendijks wegen	180	
Natuur totaal (hectare)		30.860
• Natuur binnendijks	15.436	
• Natuur buitendijks	15.424	

Ingezetenen

De eenheden voor ingezetenen (aantal huishoudens) zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2024. Voor 2025 wordt voor ingezetenen rekening gehouden met 1,0% groei van het aantal huishoudens.

Gebouwd

De eenheden gebouwd zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2024. Basis voor de aanslagoplegging 2025 is de WOZ-waarde per 1-1-2024. De gegevens met betrekking tot de waardeontwikkeling 1-1-2023 tot 1-1-2024 in het beheersgebied van Waterschap Rivierenland zijn ontleend aan gegevens van de Waarderingskamer. De gemiddelde waardeontwikkeling 1-1-2023 tot 1-1-2024 bedraagt op basis hiervan 5,3%.

Ongebouwd en natuur

De eenheden voor ongebouwd en natuur zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2024.

4.2.6 Kosten en opbrengsten wettelijke taak Watersysteem

Hierna wordt de ontwikkeling van de netto kosten van de taak watersysteemheffing vertaald in de benodigde heffingsopbrengst.

Watersysteembeheer	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil	V/N
a. Toegerekende kosten (netto kosten)	127,4	140,0	148,1	8,1	N
b. Onvoorzien	0,0	0,5	0,3	0,2	V
c. Kwijtschelding	2,7	2,7	2,8	0,1	N
d. Oninbaar	0,3	0,3	0,3	0,0	
e. Dividenden	-4,5	-4,1	-4,5	0,4	V
f. Overige algemene opbrengsten	-5,5	-2,3	-2,6	0,3	V
g. Verwachte opbrengst uit belastingheffing (a t/m f)	-137,1	-144,2	-152,7	8,5	V
h. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	6,3	7,1	8,3	1,2	N
i. Resultaat (g t/m h)	-10,4	0,0	0,0	0,0	

Bedragen x € 1 miljoen

4.2.7 Toelichting op de kosten en opbrengsten wettelijke taak Watersysteem

Oorzaken verschil begroting jaar 2025 en 2024

Gerealiseerde netto kosten/onvoorzien

Het resultaat op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Aandeel verdeling programma Waterveiligheid over wettelijke taken. 2,0 N
- Aandeel verdeling programma Watersysteem over wettelijke taken. 5,6 N
- Aandeel verdeling programma Waterketen over wettelijke taken. 0,0
- Aandeel verdeling programma Middelen over wettelijke taken. 0,3 N
- Aandeel verdeling programma Dekkingsmiddelen over wettelijke taken. 0,1 V

Zie toelichting op programma's in hoofdstuk 3 en bijlage 8 Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken.

Kwijtschelding en oninbaar

Het verschil op kwijtschelding wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Bijstelling kwijtschelding en oninbaar op basis van realisatie voorgaande jaren. 0,1 N

Dividend en overige algemene opbrengsten

Het verschil wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Hoger dividend NWB. 0,4 V
- Renteopbrengst voordelig saldo rekening-courant bij schatkist. 0,1 V
- Hogere stand egalisatiereserve en aanpassing rentepercentage. 0,2 V

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

- De voorgenomen heffingsopbrengststijging van 5,9% bij de taak watersysteemheffing. 8,5 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

- Lagere onttrekking bestemmingsreserve afschr. HWBP i.v.m. lagere projectrealisatie. 0,5 N
- Egalisatiereserve watersysteemheffing. 0,7 N

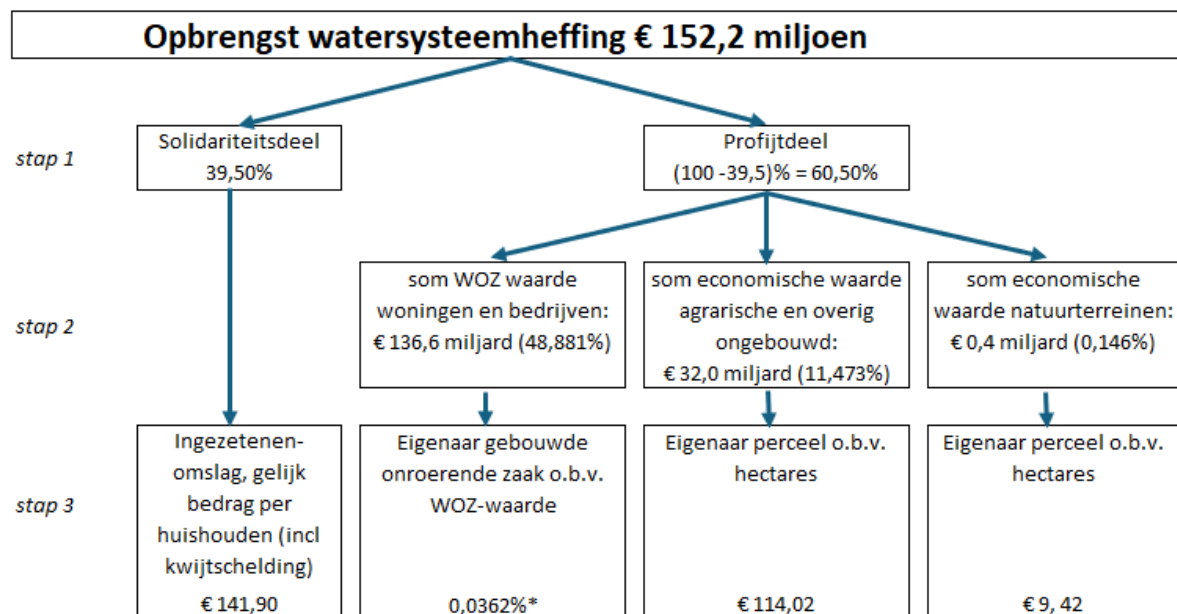
Geraamde belastingopbrengsten watersysteemheffing (incl. verontreinigingsheffing)

Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025
Te dekken kosten	147,0	154,7
Opbrengst verontreinigingsheffing	-0,5	-0,5
Mutatie in egalisatiereserve	-2,8	-2,0
Heffingsopbrengst watersysteemheffing totaal	143,7	152,2
Toerekening kwijtschelding aan ingezetenen	-2,7	-2,9
Heffingsopbrengst (excl. Kwijtschelding)	141,0	149,3
- Ingezetenen	55,4	59,0
- Gebouwd	69,2	73,0
- Ongebouwd	16,2	17,1
- Natuur	0,2	0,2
Stand reserve eind jaar	16,1	22,1
% kostendekkendheid	98,1%	98,7%
% stijging heffingsopbrengst	8,5%	5,9%
% stijging netto kosten	8,9%	5,3%

Bedragen x € 1 miljoen

In onderstaand schema is de tariefbepaling van de watersysteemheffing weergegeven:

* Dit betreft de tarieven binnendijs exclusief tariefdifferentiatie buitendijs en wegen.

Het solidariteitsdeel (39,50%) betreft het aandeel dat naast de rechtstreeks toegerekende kosten van kwijtschelding in rekening wordt gebracht bij de ingezetenen. Het profijtdeel (60,50%) wordt op basis van de economische waarde verdeeld over de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur.

Vervolgens wordt het kostenaandeel gedeeld door het aantal belastbare eenheden waaruit het tarief volgt.

Bij de watersysteemheffing is tevens besloten tot tariefdifferentiatie t.a.v. het profijtdeel. Dit betekent dat de buitendijkse gebieden een korting krijgen van 50%. Zij betalen dan nog 50% van het tarief van binnendijkse gebieden. Daarnaast geldt voor het tarief voor het eigendom van wegen een toeslag van 400%.

Ontwikkeling van de tarieven

Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Ontwikkeling %
Ingezetenen per woonruimte (in €)	134,64	141,90	5,4%
Gebouwd in % WOZ-waarde			
• Gebouwd binnendijks	0,03670%	0,03620%	-1,4%
• Gebouwd buitendijks	0,01835%	0,01810%	-1,4%
Ongebouwd per hectare (in €)			
• Ongebouwd binnendijks ex wegen	108,10	114,02	5,5%
• Ongebouwd binnendijks wegen	540,50	570,10	5,5%
• Ongebouwd buitendijks ex wegen	54,05	57,01	5,5%
• Ongebouwd buitendijks wegen	270,25	285,05	5,5%
Natuur per hectare (in €)			
• Natuur binnendijks	8,94	9,42	5,4%
• Natuur buitendijks	4,47	4,71	5,4%

4.3 Wegenheffing

4.3.1 Algemeen

De omslag Wegenheffing is bedoeld ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van wegen in het gebied van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. Binnen de omslagheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën te weten:

- Ingezetenen;
- Gebouwd (zakelijk gerechtigden van gebouwde eigendommen);
- Ongebouwd (zakelijk gerechtigden van ongebouwde eigendommen);
- Natuur (zakelijk gerechtigden van natuurterreinen).

De per categorie verschuldigde waterschapslasten worden berekend door de toegerekende netto kosten te delen door het aantal belastbare eenheden.

4.3.2 Kostentoerekening wegenheffing

De kostentoerekening naar de belastingcategorieën vindt plaats aan de hand van de toerekening percentages zoals die zijn vastgelegd in de kostentoedelingsverordening. Het aandeel van de categorie ingezetenen is hierbij bepaald op basis van de inwonerdichtheid in het gebied. Het restant is verdeeld op basis van de waardeverhouding tussen gebouwd, ongebouwd en natuur.

Categorie	Toerekening percentage
Ingezetenen	50,000%
Gebouwd	44,789%
Ongebouwd	5,133%
Natuur	0,078%

4.3.3 Tariefdifferentiatie

De gewijzigde Waterschapwet biedt een beperkte mogelijkheid om tarieven te differentiëren. Waterschap Rivierenland heeft besloten om voor de wegenheffing geen tariefdifferentiatie toe te passen.

4.3.4 Rechtstreeks toerekenen kosten kwijtschelding

Uit de begroting van het waterschap vloeit voort hoe hoog de kosten van het wegenbeheer precies zijn. In beginsel worden alle hiergenoemde kosten tezamen genomen en vervolgens aan de diverse categorieën toegedeeld, zodat eenieder een deel van de totale kosten draagt. De wet biedt de mogelijkheid om de kosten voor kwijtschelding rechtstreeks aan de betrokken categorieën toe te rekenen. In dat geval worden deze kosten afgezonderd van de totale kosten van het wegenbeheer en rechtstreeks bij die categorie ondergebracht die deze kosten veroorzaakt.

De kosten van kwijtschelding worden veroorzaakt door de categorie ingezetenen. Het Algemeen Bestuur heeft bij besluit van 21 juni 2019 besloten de kosten van kwijtschelding rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie ingezetenen.

4.3.5 Belastbare eenheden wegenheffing

Voor de vier belastingcategorieën zijn de volgende belastbare eenheden gehanteerd.

Belastbare eenheden 2025 wegenheffing	
Ingezetenen (aantal)	92.000
Gebouwd totaal (WOZ-waarde)	€ 40.561.118.000
Ongebouwd totaal (hectare)	29.178
Natuur totaal (hectare)	3.743

Ingezetenen

De eenheden voor ingezetenen zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2024. Voor 2025 wordt voor de ingezetenen rekening gehouden met 1,0% groei van het aantal huishoudens.

Gebouwd

De eenheden gebouwd zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2024. Basis voor de aanslagoplegging 2025 is de WOZ-waarde per 1-1-2024. De gegevens met betrekking tot de waardeontwikkeling 1-1-2023 tot 1-1-2024 in het beheersgebied van Waterschap Rivierenland zijn ontleend aan gegevens van de Waarderingskamer. De gemiddelde waardeontwikkeling 1-1-2023 tot 1-1-2024 bedraagt op basis hiervan 5,3%.

Ongebouwd en natuur

De eenheden voor ongebouwd en natuur zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2024.

4.3.6 Kosten en opbrengsten wettelijke taak Wegenbeheer

Wegenbeheer	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V / N
a. Toegerekende kosten (netto kosten)	9,6	9,8	10,2	0,4	N
b. Onvoorzien	0,0	0,0	0,0	0,0	
c. Kwijtschelding	0,2	0,2	0,2	0,0	
d. Oninbaar	0,0	0,0	0,0	0,0	
e. Dividenden	0,0	0,0	0,0	0,0	
f. Overige algemene opbrengsten	-0,1	0,0	-0,3	0,3	V
g. Verwachte opbrengst uit belastingheffing (a t/m f)	-8,8	-9,2	-9,7	0,5	V
h. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-0,6	-0,8	-0,4	0,4	N
i. Resultaat (g t/m h)	0,3	0,0	0,0	0,0	

Bedragen x € 1 miljoen

4.3.7 Toelichting op de kosten en opbrengsten wettelijke taak Wegenbeheer

Oorzaken verschil begroting 2025 en 2024

Gerealiseerde netto kosten/onvoorzien

Het resultaat op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Aandeel verdeling programma Wegen over wettelijke taken. 0,4 N

Zie toelichting op programma's in hoofdstuk 3 en bijlage 8 Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken.

Overige algemene opbrengsten

Het verschil wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Renteopbrengst voordelig saldo rekening-courant bij schatkist. 0,3 V

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

- De voorgenomen heffingsopbrengststijging van 6,0% bij de taak wegen. 0,5 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

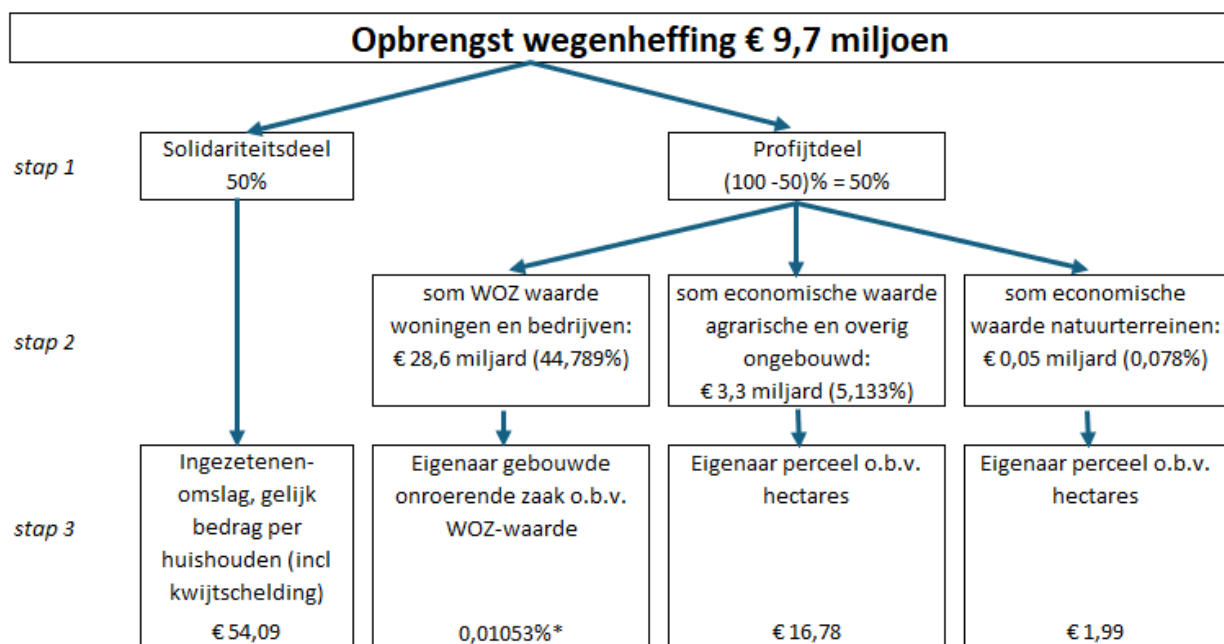
- Egalisatiereserve wegenheffing. 0,4 N

Geraamde belastingopbrengsten Wegenheffing

Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025
Te dekken kosten	10,0	10,2
Inzet egalisatiereserve	-0,8	-0,4
Heffingsopbrengst wegenheffing totaal	9,2	9,7
Toerekening kwijtschelding aan ingezetenen	-0,2	-0,2
Heffingsopbrengst (excl. kwijtschelding te verdelen over categorieën)	9,0	9,5
- Ingezetenen	4,5	4,8
- Gebouwd	4,0	4,2
- Ongebouwd	0,5	0,5
- Natuur	0,0	0,0
Stand reserve eind jaar	1,7	0,7
% kostendekkendheid	92,4%	95,9%
% stijging heffingsopbrengst	5,0%	6,0%
% stijging netto kosten	8,2%	2,1%

Bedragen x € 1 miljoen

In onderstaand schema is de tariefbepaling van de wegenheffing aangegeven:

Ontwikkeling van de tarieven

Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Ontwikkeling %
Ingezetenen per woonruimte (in €)	51,08	54,09	5,9%
Gebouwd totaal in % WOZ-waarde	0,01047%	0,01053%	0,6%
Ongebouwd gemiddeld per hectare (in €)	15,83	16,78	6,0%
Natuur totaal per hectare (in €)	1,87	1,99	6,4%

4.4 Zuiveringsheffing

4.4.1 Algemeen

De zuiveringsheffing is ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater. De zuiveringsheffing bestaat uit een bedrag per vervuilingseenheid (v.e.), dat is bepaald door de totale netto kosten (inclusief onttrekking aan de egaliseringsreserve) van de taak te delen door het verwachte aantal vervuilingseenheden. Het aldus bepaalde bedrag wordt bij de huishoudens en bij de in het gebied gelegen bedrijven in het gebied in rekening gebracht. De heffing bij de huishoudens is gebaseerd op de omvang van de betreffende huishouding, de heffing bij de bedrijven wordt per individueel bedrijf bepaald.

4.4.2 Belastbare eenheden

De belastbare eenheden zijn gebaseerd op de aanslagoplegging 2024. Daarnaast is rekening gehouden met groei van het aantal huishoudens (zuiveringsheffing woningen) met 1,0% in 2025. Het begrote aantal zuiveringseenheden woningen voor 2025 bedraagt daarmee 1.035.000. Het aantal zuiveringseenheden voor bedrijven bedraagt 280.000. Het totaal begrote zuiveringseenheden voor 2025 komt daarmee op 1.315.000.

Vervuilingseenheden	Begroting 2024	Begroting 2025
Totaal	1.306.000	1.315.000

4.4.3 Kosten en opbrengsten wettelijke taak Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil	V / N
a. Toegerekende kosten (netto kosten)	83,6	87,8	92,4	4,6	N
b. Onvoorzien	0,0	0,3	0,2	0,1	V
c. Kwijtschelding	2,6	2,6	2,8	0,2	N
d. Oninbaar	0,7	0,6	0,6	0,0	
e. Dividenden	0,0	0,0	0,0	0,0	V
f. Overige algemene opbrengsten	-5,1	-1,9	-2,1	0,2	V
g. Verwachte opbrengst uit belastingheffing (a t/m f)	-86,0	-89,5	-92,5	3,0	V
h. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	2,5	0,1	-1,4	1,5	V
i. Resultaat (g t/m h)	-1,7	0,0	0,0	0,0	

Bedragen x € 1 miljoen

4.4.4 Toelichting op de kosten en opbrengsten wettelijke taak Zuiveringsbeheer

Oorzaken verschil begroting 2025 en 2024

Gerealiseerde netto kosten/onvoorzien

Het resultaat op de netto kosten wordt met name veroorzaakt door:

- Aandeel verdeling programma Waterveiligheid over wettelijke taken. 0,1 V
- Aandeel verdeling programma Watersysteem over wettelijke taken. 0,4 V
- Aandeel verdeling programma Waterketen over wettelijke taken. 4,6 N
- Aandeel verdeling programma Middelen over wettelijke taken. 0,3 N
- Aandeel verdeling programma Dekkingsmiddelen over wettelijke taken. 0,1 N

Zie toelichting op programma's in hoofdstuk 3 en bijlage 8 Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken.

Kwijtschelding en oninbaar

Het verschil op kwijtschelding wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Bijstelling kwijtschelding en oninbaar op basis van realisatie voorgaande jaren. 0,2 N

Overige algemene opbrengsten

Het verschil wordt in hoofdzaak veroorzaakt door:

- Renteopbrengst voordelig saldo rekening-courant bij schatkist. 0,1 V
- Hogere stand egalisatiereserve en aanpassing rentepercentage. 0,1 V

Belastingopbrengsten

Het verschil op belastingopbrengsten wordt veroorzaakt door:

- De voorgenomen heffingsopbrengststijging van 3,4% bij de taak zuiveringsheffing. 3,0 V

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het verschil op toevoegingen en onttrekkingen aan reserves wordt in hoofdzaak veroorzaakt door mutaties:

- Egalisatiereserve zuiveringsheffing. 1,5 V

Geraamde belastingopbrengsten

Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025
Te dekken kosten	89,3	93,9
Heffingsopbrengst	89,5	92,5
Mutatie in egalisatiereserve	0,2	1,4
Stand reserve eind jaar	2,3	1,0
% kostendekkendheid	100,2%	98,6%
% stijging heffingsopbrengst	5,2%	3,4%
% stijging netto kosten	8,6%	5,1%

Bedragen x € 1 miljoen

Ontwikkeling van de tarieven

Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Ontwikkeling %
Zuiveringsheffing per v.e.	68,51	70,35	2,7%

Bedragen x € 1 miljoen

4.5 Verontreinigingsheffing

4.5.1 Algemeen

Dit betreft de heffing op de directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij ons waterschap. Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten goede aan de watersysteemheffing.

4.5.2 Belastbare eenheden

Het voor de begroting 2025 geraamde aantal v.e.'s voor directe lozingen op oppervlaktewater bedraagt op basis van de gemiddelde realisatiecijfers over de afgelopen jaren totaal voor bedrijven en woningen 6.600 v.e.

Vervuilingseenheden	Begroting 2024	Begroting 2025
Totaal	6.600	6.600

4.5.3 Opbrengst verontreinigingsheffing

Geraamde belastingopbrengst

Heffingsopbrengst	Begroting 2024	Begroting 2025
Totaal	0,5	0,5

Bedragen x € 1 miljoen

Ontwikkeling van de tarieven

Tariefontwikkeling	Begroting 2024	Begroting 2025
Verontreinigingsheffing per v.e.	68,51	70,35

4.6 Totaaloverzicht belastingopbrengsten

In onderstaande tabellen is de ontwikkeling van de heffingsopbrengst per belastingcategorie en per taak weergegeven.

4.6.1 Recapitulatie belastingopbrengsten 2025

Belastingcategorie	Begroting 2024	Begroting 2025
Ingezetenen	62,1	66,8
Gebouwd	73,3	77,3
Ongebouwd	16,7	17,6
Natuur	0,2	0,2
Zuiveringsheffing	89,5	92,5
Verontreinigingsheffing	0,5	0,5
Totaal	242,8	255,0

Bedragen x € 1 miljoen

Taak	Begroting 2024	Begroting 2025
Watersysteemheffing	143,7	152,2
Wegenheffing	9,2	9,7
Zuiveringsheffing	89,5	92,5
Verontreinigingsheffing	0,5	0,5
Totaal	242,8	255,0

Bedragen x € 1 miljoen

4.6.2 Recapitulatie tarieven 2025

Categorie	Eenheid	Watersysteemheffing	Wegen
Ingezetenen per woonruimte (in €)	Woonruimte	141,90	54,09
Gebouwd totaal	% WOZ-waarde		0,01053%
Gebouwd binnendijks	% WOZ-waarde	0,03620%	
Gebouwd buitendijks	% WOZ-waarde	0,01810%	
Ongebouwd per hectare (in €)	hectare		16,78
• Ongebouwd binnendijks ex wegen	hectare	114,02	
• Ongebouwd binnendijks wegen	hectare	570,10	
• Ongebouwd buitendijks ex wegen	hectare	57,01	
• Ongebouwd buitendijks wegen	hectare	285,05	
Natuur totaal per hectare (in €)	hectare		1,99
• Natuur binnendijks	hectare	9,42	
• Natuur buitendijks	hectare	4,71	

De verontreinigingsheffing voor 2025 bedraagt € 70,35 per vervuilingseenheid.

De zuiveringsheffing voor 2025 bedraagt € 70,35 per vervuilingseenheid.

4.7 Voorbeeldaanslagen lastenontwikkeling

In onderstaande tabel zijn voorbeeldaanslagen opgenomen en is de lastenontwikkeling 2025 weergegeven ten opzichte van 2024. De voorbeeldaanslagen zijn gebaseerd op de door de Unie van Waterschappen vastgestelde profielen en een ingezetenenpercentage van 39,5%.

Voorbeeldaanslagen exclusief wegentaak				
Belasting	Aanslag 2024	Aanslag 2025	Vershil %	Vershil €
Meerpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 3 v.e.	€ 340,17	€ 352,95	3,8%	€ 12,78
Eenpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 1 v.e.	€ 203,15	€ 212,25	4,5%	€ 9,10
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 370.000.	€ 475,96	€ 494,00	3,8%	€ 18,04
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 370.000.	€ 338,94	€ 353,30	4,2%	€ 14,36
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 600.000.	€ 560,37	€ 581,68	3,8%	€ 21,31
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 600.000.	€ 423,35	€ 440,98	4,2%	€ 17,63
Glastuinbouwbedrijf WOZ-waarde € 1.500.000, 2 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 972,23	€ 1.010,91	4,0%	€ 38,68
Agrarisch bedrijf Opstallen met WOZ waarde € 520.000, 60 hectare ongebouwd en 3 v.e.	€ 6.882,37	€ 7.250,48	5,3%	€ 368,11
Melkveebedrijf WOZ-waarde € 400.000, 40 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 4.676,33	€ 4.924,34	5,3%	€ 248,01
Natuurterreinbeheerder 1.000 hectare ongebouwd	€ 8.940,00	€ 9.410,00	5,3%	€ 470,00
Groothandel WOZ-waarde € 2.700.000, 10 v.e.	€ 1.676,00	€ 1.732,78	3,4%	€ 56,78
Voedingsmiddelenproducent WOZ-waarde € 13.500.000, 450 v.e.	€ 35.784,00	€ 36.803,90	2,9%	€ 1.019,90

NB:

- De aanslagoplegging voor eigenaren gebouwd 2024 is gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2023.
- De aanslagoplegging voor eigenaren gebouwd 2025 is gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2024.
- In de voorbeeldaanslagen is rekening gehouden met een verwachte stijging van de WOZ-waarde van 1-1-2023 naar 1-1-2024 met 5,3%. De aanslag 2024 van een woning met een WOZ-waarde met peildatum 01-01-2023 van € 370.000 is daarom te vergelijken met de aanslag 2025 van een woning met een WOZ-waarde met peildatum 01-01-2024 van € 389.610.

Voorbeeldaanslagen inclusief wegentaak (gebied de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden)

Belasting	Aanslag 2024	Aanslag 2025	Verschil %	Verschil €
Meerpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 3 v.e.	€ 391,25	€ 407,04	4,0%	€ 15,79
Eenpersoonshuishouden (huurwoning) Ingezetene, met 1 v.e.	€ 254,23	€ 266,34	4,8%	€ 12,11
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 370.000.	€ 565,78	€ 589,13	4,1%	€ 23,35
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 370.000.	€ 428,76	€ 448,43	4,6%	€ 19,67
Meerpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 3 v.e. en WOZ-waarde van € 600.000.	€ 674,27	€ 702,32	4,2%	€ 28,05
Eenpersoonshuishouden (eigen woning) Ingezetene, met 1 v.e. en WOZ-waarde van € 600.000.	€ 537,25	€ 561,62	4,5%	€ 24,37
Glastuinbouwbedrijf WOZ-waarde € 1.500.000, 2 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 1.160,94	€ 1.210,84	4,3%	€ 49,90
Agrarisch bedrijf Opstallen met WOZ waarde € 520.000, 60 hectare ongebouwd en 3 v.e.	€ 7.886,61	€ 8.314,96	5,4%	€ 428,34
Melkveebedrijf WOZ-waarde € 400.000, 40 hectare ongebouwd, 3 v.e.	€ 5.351,41	€ 5.639,90	5,4%	€ 288,49
Natuurterreinbeheerder 1.000 hectare ongebouwd	€ 10.810,00	€ 11.400,00	5,5%	€ 590,00
Groothandel WOZ-waarde € 2.700.000, 10 v.e.	€ 1.958,69	€ 2.032,25	3,8%	€ 73,56
Voedingsmiddelenproducent WOZ-waarde € 13.500.000, 450 v.e.	€ 37.197,45	€ 38.301,25	3,0%	€ 1.103,80

NB:

- De aanslagoplegging voor eigenaren gebouwd 2024 is gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2023.
- De aanslagoplegging voor eigenaren gebouwd 2025 is gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2024.
- In de voorbeeldaanslagen is rekening gehouden met een verwachte stijging van de WOZ-waarde van 1-1-2023 naar 1-1-2024 met 5,3%. De aanslag 2024 van een woning met een WOZ-waarde met peildatum 01-01-2023 van € 370.000 is daarom te vergelijken met de aanslag 2025 van een woning met een WOZ-waarde met peildatum 01-01-2024 van € 389.610.

5 Paragrafen

5.1 Uiteenzetting van de financiële positie

5.1.1 Inleiding

Om de samenhang te versterken, wordt in de beleidsbegroting op één plaats aandacht besteed aan de financiële positie en de daarbij behorende kengetallen. Met de kengetallen wordt de relatie tussen taakuitoefening, financiële positie en lastendruk inzichtelijk gemaakt.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de financiering, het weerstandsvermogen en de risicobeheersing, de stand en het verloop van de reserves en de voorzieningen en de kengetallen inzake weerstandsvermogen, netto schuldquote, EMU-saldo en wendbaarheid van de begroting.

5.1.2 Financiering

Inleiding

Het treasurybeleid van Waterschap Rivierenland is vastgelegd in de verordening op de beleids- en verantwoordingsfunctie. De verordening beoogt hiermee het financieringsbeleid transparant te maken waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders.

Risicobeleid

De houding van Waterschap Rivierenland ten aanzien van financiële risico's is defensief en risicomijdend. Het risicobeleid is erop gericht om toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te verschuiven. De uitvoering van de treasurytaak mag in ieder geval niet leiden tot een vergroting van de risico's voor de organisatie. Hierbij geldt dat het niveau van renterisico's in de komende jaren de wettelijke normen, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, zoals vastgelegd in de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), niet overschrijdt.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel er, gemiddeld over een periode van 3 maanden, maximaal met kort geld (looptijd korter dan 1 jaar) gefinancierd mag worden. De norm is vastgesteld op 23% van het bruto kostentotaal van de begroting en bedraagt op basis hiervan voor 2025 € 65,9 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal van het waterschap bij aanvang van het betreffende jaar en bedraagt voor 2025 € 86,0 miljoen. De totale aflossingsverplichting van Waterschap Rivierenland bedraagt in 2025 € 30,4 miljoen. Daarmee blijft Waterschap Rivierenland ruimschoots binnen de renterisiconorm.

Schatkistbankieren

De Regeling Schatkistbankieren verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet direct nodig hebben voor de publieke taak. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. Wel is sprake van

een drempelbedrag. Indien overtollige middelen de omvang van de drempel niet overschrijden, mogen die middelen buiten de schatkist worden gehouden. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel voor Waterschap Rivierenland bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal, circa € 5,7 miljoen.

Teneinde het drempelbedrag gedurende het jaar niet te overschrijden wordt een positief saldo aan het eind van iedere werkdag automatisch afgeroomd van de betaalrekening van het waterschap naar de schatkistrekening.

Rentevisie

Om de sterk oplopende inflatie in Europa te beteugelen is de Europese Centrale Bank (ECB) in juli 2022 begonnen met het stapsgewijs verhogen van de rente van -0,5% in juni 2022 tot 4,0% in september 2023. Dit beleid heeft effect gehad en de inflatie is afgenomen. Als gevolg hiervan heeft de ECB de eerste renteverlagingen van 0,25% in juni en september 2024 doorgevoerd. De verwachting is dat de ECB in 2024 nog tot een verdere renteverlaging van 0,25% in december 2024 zal besluiten. De mate waarin de rente de komende jaren zal worden aangepast is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de inflatie.

Naar verwachting zal de ECB de rente in 2025 verder neerwaarts bijstellen richting 2,3% eind 2025. Het uitgangspunt voor leningen met een looptijd van 10 jaar bedraagt 3% voor 2025 en in latere jaren 2,3%.

Ook de korte rente (< 1 jaar) daalt. Op dit moment (medio september 2024) bedraagt de rente die het waterschap betaalt bij roodstand in rekening-courant bij de NWB en ontvangt bij een positief saldo bij de schatkist circa 3,40%. Naar verwachting zal dit percentage in 2025 gemiddeld 2,5% bedragen en op langere termijn 2,3%.

Financieringsbehoefte

Bij het vaststellen van de voorjaarsnota 2020 heeft het Algemeen Bestuur mandaat verleend tot het aangaan van langlopende financiering tot een bedrag van maximaal € 450 miljoen. Met het oog op een zo stabiel mogelijke begroting in de toekomst en ter afdekking van het renterisico van de voorfinanciering HWBP is in juli 2020 langlopende financiering aangetrokken voor een bedrag van € 400 miljoen tegen een rentepercentage van 0%. Deze lening wordt met ingang van 1 september 2026 in 6 gelijke jaarlijkse termijnen van € 66,7 miljoen afgelost.

Bij de opstelling van de begroting 2025 is de financieringsbehoefte opnieuw geactualiseerd tot en met 2029. Dit is gebeurd aan de hand van de actuele ramingen van de investeringsuitgaven, het verloop van de huidige leningenportefeuille en het verloop van het eigen vermogen. Naast de reguliere financieringsbehoefte is er sprake van voorfinanciering door WSRL voor een aantal HWBP-projecten. De mate van voorfinanciering vloeit voort uit de programmering en is sterk afhankelijk van de voortgang van de projectuitvoering. Op basis van het huidig inzicht is er voor de periode tot en met 2026 geen aanvullende financiering noodzakelijk. Ter afdekking van de financieringsbehoefte op langere termijn zal financiering noodzakelijk zijn van € 87 miljoen in 2027, € 169 miljoen in 2028 en € 170 miljoen in 2029. Deze financiering is in de meerjarenraming geraamd tegen een rentepercentage van 2,3%.

Rentetoerekening

De boekwaarde van de activa van het waterschap wordt gefinancierd door eigen en vreemd vermogen. De rentelasten bestaan uit de rente over de aangetrokken langlopende en kortlopende financiering. Daarnaast wordt rente over het saldo van de reserves en voorzieningen berekend. Het totaal aan rentekosten wordt toegerekend aan de boekwaarde van de activa.

De totale rentelast ten laste van de exploitatiebegroting van het waterschap neemt toe van € 8,9 miljoen in 2025 tot € 18,6 miljoen in 2029. De aan de reserves en voorzieningen toegerekende

rentekosten worden als opbrengst in de begroting verantwoord als rentebaten eigen financieringsmiddelen. De renteopbrengst over het saldo van de schatkist wordt over de wettelijke taken verdeeld op basis van de verdeelsleutel 47% watersysteem, 47% zuivering en 6% wegen.

Renterisico

Het renterisico op langlopende financiering is met het aangaan van de langlopende lening van € 400 miljoen in juli 2020 sterk gereduceerd. Door het afsluiten van de lening beschikt het waterschap tot en met 2026 over een positief banksaldo. Het totaal van benodigde aan te trekken financiering voor de periode 2027-2029 bedraagt € 426 miljoen. Een rentestijging van 1% betekent een extra last voor het waterschap in 2029 van circa € 4,2 miljoen (circa 1,3% lastenstijging). De mate waarin het renterisico optreedt en doorwerkt is afhankelijk van de financiële markt (hoogte van de rente) en anderzijds de mate waarin de daadwerkelijke uitvoering van de projecten correspondeert met de opgenomen ramingen (hardheid van de projectramingen). Om tijdig te kunnen inspelen op mogelijkheden die zich voordoen op de financiële markt, is het noodzakelijk om mandaat te krijgen voor het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte.

Voorgesteld wordt daarom het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte tot een bedrag van maximaal € 426 miljoen.

De tijdelijk overtollige middelen van het waterschap worden verplicht aangehouden in de schatkist in de vorm van rekening courant of deposito's of mogen worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. Het waterschap ontvangt een rentevergoeding op het aangehouden positieve saldo bij de schatkist. Het rentetarief wordt dagelijks vastgesteld door de ECB (Euro Short Term Rate) en fluctueert. Het is tevens mogelijk overtollige middelen uit te zetten in de vorm van deposito's bij de schatkist of bij andere decentrale overheden. De hoogte van de vergoeding hiervan fluctueert met de looptijd en kan hoger zijn dan de vergoeding over het rekening-courant saldo.

Om het uitzetten van overtollige gelden in de vorm van deposito's bij de schatkist mogelijk te maken wordt voorgesteld het College van Dijkgraaf en Heemraden hiertoe te machtigen. In de begroting van het waterschap is voor het jaar 2025 rekening gehouden met een te ontvangen rentevergoeding op overtollige middelen van € 4,0 miljoen.

Kredietlimiet rekening courant NWB

Bij de afdekking van de financieringsbehoefte kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid van korte financiering, binnen de kaders van de Wet FIDO en de verordening op de beleids- en verantwoordingsfunctie. Dit betekent dat er gedurende 2025 maximaal € 57,5 miljoen (gemiddeld over een periode van 3 maanden) met kort geld gefinancierd mag worden. Voorgesteld wordt om ook voor 2025 een kredietlimiet in rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank aan te vragen van € 57,5 miljoen.

NB: Op basis van de huidige financieringsbehoefte zal in 2025 de kredietfaciliteit bij de NWB slechts beperkt worden gebruikt. Een incidentele roodstand in rekening-courant bij de NWB zal zo snel mogelijk worden aangevuld uit het positieve saldo op de schatkistrekening.

5.1.3 Schuldpositie

Ontwikkeling schuldpositie Waterschap Rivierenland

Een robuuste financiële huishouding maakt het voor het waterschap mogelijk om ook op de lange termijn de wettelijke taken uit te voeren tegen maatschappelijk aanvaardbare lasten. Een graadmeter voor deze robuustheid is de schuldpositie van het waterschap.

Waterschappen investeren en activeren de meeste uitgaven die een meerjarig nut hebben. De investeringen worden over langere perioden afgeschreven omdat de investeringen langjarig nut afwerpen. Het activeren in combinatie met langjarig afschrijven betekenen lagere kosten per jaar waardoor het belastingtarief minder sterk hoeft te stijgen. De investeringsuitgaven worden gefinancierd door leningen aan te trekken. Het aantrekken van vreemd vermogen betekent een toename van de schuld.

Indicator schuldpositie: Netto schuld/ belastingopbrengsten

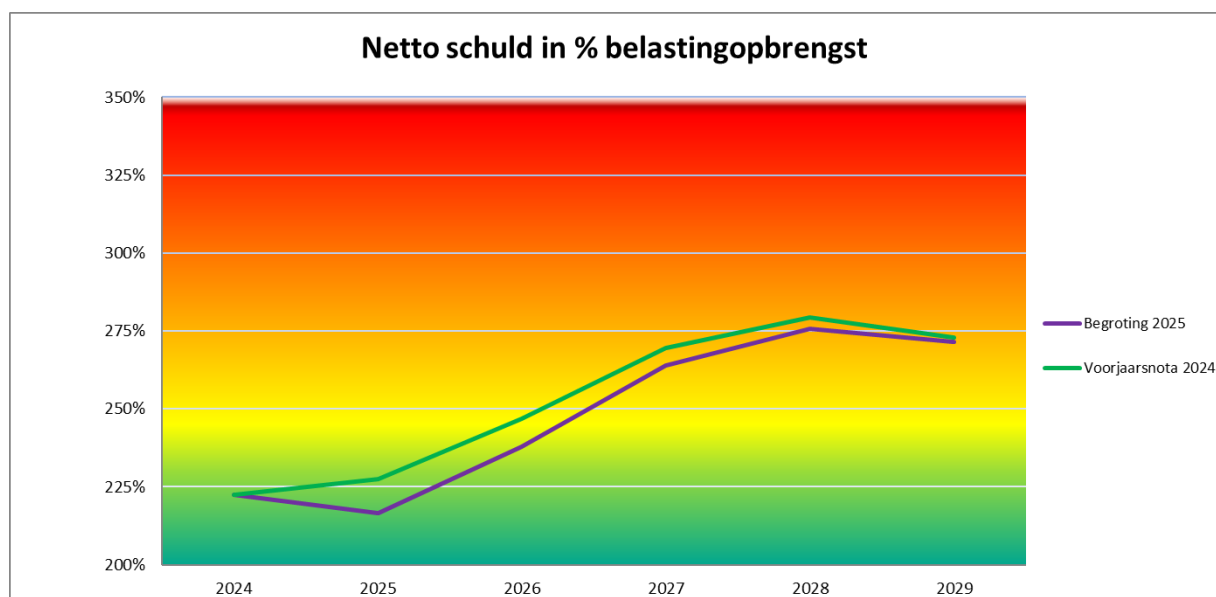
De belastinginkomsten geven in belangrijke mate aan hoeveel schulden een waterschap kan dragen. De netto schuldquote geeft aan hoe lang er nog belasting moet worden geïnd om de schuld te elimineren na opheffing van het waterschap. De omvang van de indicator is een keuze voor ieder waterschap. Het is niet de bedoeling om de indicator als een hard kengetal te hanteren, maar meer als richtlijn om de ontwikkeling van de schuldpositie in meerjarenperspectief te kunnen beoordelen.

Als indicator heeft het Algemeen Bestuur de volgende bandbreedte vastgesteld:

- < 250% acceptabel
- 250 – 300% aandacht vereist
- > 300% bijsturen

Ontwikkeling schuldpositie Waterschap Rivierenland

Op basis van de geactualiseerde ramingen neemt de netto schuldquote toe tot 276% in 2028 en daalt daarna tot 271% in 2029.

De schuldquote ontwikkelt ligt iets gunstiger dan verondersteld bij de voorjaarsnota 2024, grotendeels veroorzaakt door de lagere netto investeringsopgave in 2025.

Ontwikkeling netto schuld

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de netto schuld van het waterschap afgezet tegen de verwachte belastingopbrengst van de betreffende jaren.

Jaar	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Netto schuld	540	552	635	738	807	833
Belastingopbrengst	243	255	267	280	293	307
Schuldquote	222%	217%	238%	264%	276%	271%

Bedragen x € 1 miljoen

De netto schuld is opgebouwd uit langlopende schuld en het saldo tussen vlottende activa en passiva.

Netto schuld = Vaste schuld + (netto vlottende schuld + overlopende passiva – kortlopende vorderingen – kortlopende uitzettingen – liquide middelen – overlopende activa)

In onderstaande tabel is de netto schuld uitgesplitst naar langlopende schuld en het saldo tussen vlottende activa en passiva.

Jaar	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Langlopende schuld	761	730	653	663	755	848
Saldo vlottende activa en passiva	-221	-178	-18	75	52	-15
Netto schuld	540	552	635	738	807	833

Bedragen x € 1 miljoen

5.1.4 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De definitie van weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen. Het weerstandsvermogen is onderdeel van het bredere risicomanagement. Het vormt als laatste vangnet voor onverwachte kosten het sluitstuk van het risicomanagement. Daarnaast geeft het een maat voor de financiële gezondheid van de organisatie. Inzicht in het weerstandsvermogen van Waterschap Rivierenland is dus belangrijk om de continuïteit van de organisatie te kunnen garanderen. Weerstandsvermogen kan in formulevorm als ratio worden weergegeven:

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Restrisico's}}$$

Om een goede inschatting te kunnen maken van de omvang van de restrisico's wordt jaarlijks bij de jaarrekening een risico-inventarisatie uitgevoerd. De omvang van de restrisico's wordt vervolgens bepaald op basis van een Monte Carlo-simulatie.

In aanloop naar het opstellen van de jaarrekening 2023 is de risico-inventarisatie uitgevoerd met als doelen:

- 1 Inzicht te verkrijgen in de belangrijkste restrisico's nu en in de komende jaren;
- 2 Inzicht te verkrijgen in de omvang van deze restrisico's nu en in de komende jaren;
- 3 Inzicht te verkrijgen in de financiële middelen om deze restrisico's op te vangen nu en in de komende jaren.

Inventarisatie van de (rest)risico's

Op basis van de gedane risico-inventarisatie zijn 17 restrisico's benoemd. Deze voldoen aan de volgende voorwaarden:

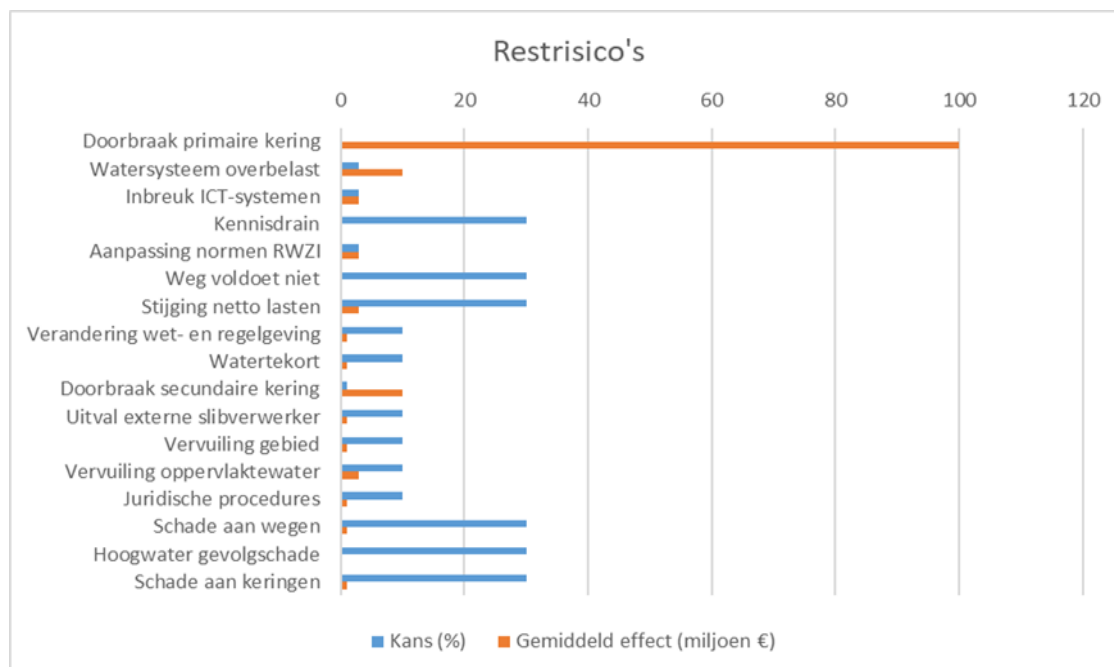
- Het restrisico effectueert zich naar verwachting hoogstens eens in de drie jaar;
- Het gemiddeld effect is minimaal € 0,3 miljoen;
- Dit effect is binnen één jaar merkbaar.

Restrisico's met een hogere kans of lager effect vallen als kosten in de begroting.

Om schijnprecisie te voorkomen zijn de bij het restrisico behorende kans en gemiddeld effect geschat in de volgende ordegrroottes:

- Voor de kans: 0,1%, 0,3%, 1%, 3%, 10%, 30%;
- Voor het gemiddeld effect: € 0,3 mln., € 1 mln., € 3 mln., € 10 mln., € 30 mln. en € 100 mln.

De belangrijkste restrisico's worden op de volgende pagina's toegelicht.

1. Doorbraak primaire kering

Een doorbraak van een primaire kering is een majeure ramp. Het aangegeven gemiddeld effect betreft alleen de kosten voor het waterschap. De maatschappelijke kosten, laat staan de slachtoffers, zijn vele malen hoger. Aanname hierbij is dat die kosten worden betaald uit een landelijk calamiteitenfonds.

Kans: 0,1%

Gemiddeld effect: € 100.000.000

2. Watersysteem kan hoeveelheid water niet verwerken

Onvoorziene omstandigheden kunnen oorzaak zijn van dit risico: overmacht als gevolg van onheil van buitenaf zoals extreme buien waar het watersysteem niet op berekend is. Daarnaast kan door langdurige uitval van de regelende installaties een verkeerd peil in het gebied ontstaan met mogelijk schade aan objecten, gewassen en natuur tot gevolg. Uitval

kan veroorzaakt worden door sabotage (kleinschalig op stuw, grootschalig op de centrale regiekamer (CRK), slijtage van objecten of externe oorzaken zoals brand en stroomuitval.

Kans: 3%

Gemiddeld effect: € 10.000.000

3. *Inbreuk op ICT-systemen door derden / onbevoegden*

Toenemende dreiging van buitenaf op inbreuk in informatiesystemen (cybercrime) met als gevolg ongeautoriseerde toegang en/of misbruik van ICT-systemen en/of objecten met ICT. De schatting van het gemiddeld effect is verlaagd van € 10.000.000 naar € 3.000.000 vanwege de implementatie van maatregelen die systeemherstel bij een onverhoopte inbreuk vergemakkelijken.

Kans: 3%

Gemiddeld effect: € 3.000.000

4. *Kennisdrain*

Door krapte op de arbeidsmarkt en vertrek van ervaren medewerkers door bijvoorbeeld pensionering zijn vacatures moeilijk vervulbaar. Om de werkzaamheden doorgang te laten vinden wordt extern ingehuurd. Externe inhuur kost meer dan eigen medewerkers. Daarnaast kost het inwerken van op het betreffende vakgebied minder ervaren medewerkers tijd en geld.

Kans: 30%

Gemiddeld effect: € 300.000

5. *Aanpassing normen rwzi*

Wetgeving rondom de lozingsnormen van rwzi zijn continu in beweging. In principe is hiervoor budget voorzien om de rwzi up to date te houden. Eens in de orde grootte 3 op 100 jaar is er toch een onverwachte tekortkoming waardoor onbegrote kosten gemaakt moeten worden om weer aan de eisen te voldoen. De daling van de kans van 10% naar 3% is te danken aan het beter monitoren welke ontwikkelingen op WSRL afkomen.

Kans: 3%

Gemiddeld effect: € 3.000.000

6. *Weg voldoet niet meer aan eisen*

Door wijziging van gebruik of van wetgeving voldoet de weg niet meer aan de eisen. Voor wegen speelt naast wijzigende inzichten met betrekking tot inherente veiligheid ook de toename van de gebruikintensiteit een grote rol.

Kans: 30%

Gemiddeld effect: € 300.000

7. *Stijging netto lasten*

Het betreft hier het marktrisico dat prijzen en/of lonen harder stijgen dan geraamd en niet binnen de begroting van de exploitatie kunnen worden opgevangen. De afgelopen jaren fluctueerden de prijzen sterk. Plotselinge prijsstijgingen kunnen blijven aanhouden. Bijvoorbeeld, naast dat een tekort aan chemicaliën voor de zuivering een operationeel risico is, kan dit tekort ook leiden tot prijsstijging.

Kans: 30%

Gemiddeld effect: € 3.000.000

8. *Verandering wet- en regelgeving van bovenaf*

Verandering in wet- en regelgeving van de EU, het Rijk of één van de relevante provincies kan leiden tot kosten die niet vooraf zijn begroot.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 1.000.000

9. *Watertekort*

Schade ontstaat door langdurig neerslagtekort en/of lage rivierwaterafvoeren waardoor niet ingelaten kan worden. Financiële schade voor WSRL bestaat uit kosten die worden gemaakt om maatschappelijke schade te beperken, zoals ongewenste bodemdaling die met name optreedt in de omgeving Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 1.000.000

10. *Doorbraak secundaire kering*

Dit betreft de herstelschade als gevolg van doorbraak van een secundaire kering.

Kans: 1%

Gemiddeld effect: € 10.000.000

11. *Uitval externe slibverwerker*

Indien een externe slibverwerker niet meer in staat is om het slib te verwerken, zal WSRL kosten moeten maken om het slib elders te laten verwerken.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 1.000.000

12. *Vervuiling van gebied*

Bij toepassingen van verontreinigde grond en/of bouwstoffen kan verontreiniging van grond- en/of oppervlaktewater ontstaan. Dit brengt opruim- en/of beheerkosten met zich mee.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 1.000.000

13. *Vervuiling oppervlaktewater*

Dit betreft illegale lozingen op oppervlaktewater waarvan de veroorzaker niet kan worden opgespoord en/of schade die niet kan worden verhaald op de veroorzaker. In geringere omvang kan dit ook worden veroorzaakt door transportongelukken, drugsafval en/of natuurverschijnselen zoals botulisme en blauwalg, die vervuiling veroorzaken bij extreme weersomstandigheden.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 3.000.000

14. *Juridische procedures in de rol van overheidsorgaan*

Het Waterschap kan in het ongelijk worden gesteld bij een procedure met een derde, schadeherstel moeten betalen dan wel een boete opgelegd krijgen.

Kans: 10%

Gemiddeld effect: € 1.000.000

15. *Schade aan wegen*

Dit betreft kosten als gevolg van schade aan wegen door/aan wegbepalingen langs de wegen, dan wel temperatuurverschillen en inklinkende grond.

Kans: 30%	Gemiddeld effect: € 1.000.000	
-----------	-------------------------------	--

16. Hoogwater gevolgschade

Hoogwater op rivier of stormvloed kost geld doordat noodmaatregelen moeten worden getroffen en drijfvuil moet worden opgeruimd.

Kans: 30%	Gemiddeld effect: € 300.000	
-----------	-----------------------------	--

17. Schade aan keringen

Deze schade kan onder andere het gevolg zijn van afschuiving, overslag, vervormingen, kwel en graverij door dieren. Bevers zijn hierbij vaker oorzaak van schade. Vooralsnog zijn onderstaande kans en gemiddeld effect gelijk gehouden.

Kans: 30%	Gemiddeld effect: € 1.000.000	
-----------	-------------------------------	--

Toelichting op de uitkomsten van de Monte Carlo-simulatie

In het kader van organisatiebreed risicomanagement zijn de belangrijkste restrisico's in gesprekken met materiedeskundigen beoordeeld. Vervolgens is gevalideerd in hoeverre deze restrisico's relevant zijn voor het weerstandsvermogen. Met de risico-inventarisatie als input is de totale omvang van de restrisico's met een probabilistisch simulatiemodel in beeld gebracht. Het resultaat is als volgt: Met een betrouwbaarheidsniveau van 90% is gemiddeld in 9 van de 10 jaar de schadelast als gevolg van de geïdentificeerde restrisico's minder dan € 7,0 miljoen per jaar.

Omvang weerstandscapaciteit en berekening weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de omvang van de restrisico's. De weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden die het waterschap heeft om niet begrote kosten te dekken en tegenvallers te bekostigen, om de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen garanderen.

In het beleid voor 'Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2022' is vastgelegd dat de weerstandscapaciteit bij Waterschap Rivierenland wordt gevormd door de algemene reserve, stille reserve en de begrotingspost onvoorzien. De algemene reserve en de begrotingspost onvoorzien zijn vrij aanwendbaar en bedoeld om samen met de stille reserve risico's op te vangen. De omvang van de weerstandscapaciteit bedraagt per ultimo 2023 in totaal € 33,5 miljoen, bestaande uit een algemene reserve van € 5,4 miljoen, stille reserves van € 27,2 miljoen en de begrotingspost onvoorzien van € 0,9 miljoen. Het weerstandsvermogen, ofwel de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 33,5 miljoen) gedeeld door de omvang van de restrisico's (€ 7,0 miljoen) bedraagt 4,8 per ultimo 2023.

N.B. Als gevolg van de verlaging van de post onvoorzien in de begroting 2025, daalt de weerstandscapaciteit naar € 33,1 miljoen en het weerstandsvermogen naar 4,7 per ultimo 2024.

Beoordeling weerstandsvermogen

In het beleid 'Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2022', is vastgelegd dat de omvang van het weerstandsvermogen tenminste 'voldoende' moet zijn, om risico's te kunnen opvangen en de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen garanderen. De weerstandscapaciteit mag niet kleiner zijn dan de omvang van de restrisico's. Dit komt overeen met een weerstandsvermogen als ratio van minimaal 1,0. Indien het weerstandsvermogen lager is dan 1,0 moet de weerstandscapaciteit worden aangevuld. Waterschap Rivierenland hanteert geen bovengrens. Het weerstandsvermogen bedraagt 4,7 en zit daarmee ruim boven de grens van 1,0.

5.1.5 Stand en verloop algemene reserve

De algemene reserves maken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Deze reserves zijn vrij aanwendbaar en bedoeld om samen met de post onvoorzien en de stille reserve risico's op te vangen.

Algemene reserve	Stand 01-01-2025	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2025
Zuiveringsbeheer	2,1	0	0	2,1
Watersysteembeheer	3,0	0	0	3,0
Wegenbeheer	0,3	0	0	0,3
Totaal	5,4	0	0	5,4

Bedragen x € 1 miljoen

5.1.6 Stand en verloop bestemmingsreserves tariefegalisatie

Een waterschap is wettelijk verplicht om een in meerjarig perspectief sluitende exploitatiebegroting vast te stellen. Op de termijn van de meerjarenraming moeten de jaarlijkse exploitatiekosten en – baten met elkaar in evenwicht zijn. In afzonderlijke jaren van het meerjarenperspectief kunnen binnen het baten- en lastenstelsel via voorzieningen, maar met name via reserves, pieken en dalen in de exploitatiekosten en belastingen worden afgevlakt. Als in de begroting de kosten op dit moment hoger zijn dan de baten (er is geen sprake van kostendekkendheid), zal dat evenwicht binnen de periode van de meerjarenraming wel moeten ontstaan. Tot dat moment zal er een beroep moeten worden gedaan op de tariefegalisatiereserves.

Als de tarieven niet kostendekkend zijn, berust de financiële positie dus op toekomstige tariefverhogingen waarvan op dit moment niet zeker is dat deze bestuurlijk aanvaard zullen worden. Met deze achtergrond is het relevant in beeld te brengen in welke mate de begroting sluitend is.

Omschrijving egalisatiereserve	Stand 01-01-2025	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2025
Zuiveringsbeheer	2,4	0	1,4	1,0
Watersysteembeheer	24,2	0	2,0	22,2
Wegenbeheer	1,1	0	0,4	0,7
Totaal	27,7	0	3,8	23,9

Bedragen x € 1 miljoen

Heffingsopbrengstontwikkeling in meerjarenperspectief

	2025	2026	2027	2028	2029
Zuiveringsheffing	3,4%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Watersysteemheffing	5,9%	5,8%	5,8%	5,8%	5,8%
Wegenheffing	6,0%	6,1%	6,1%	6,1%	6,1%
Totaal alle taken	4,9%	4,8%	4,8%	4,8%	4,8%

In de begroting 2025 is rekening gehouden met de bovenstaande heffingsopbrengstontwikkeling.

Dekkingsgraad en inzet egalisereserves in meerjarenperspectief

Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal kosten	286,5	297,1	306,0	329,0	341,4
Totaal opbrengsten	-37,9	-36,0	-36,0	-35,7	-35,5
Te dekken kosten voor inzet bestemmingsreserves	248,6	261,1	270,0	293,3	305,9
Inzet bestemmingsreserves	10,2	8,7	8,4	-0,5	0,1
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	258,8	269,9	278,4	292,8	306,0
Gedekt door heffing waterschapsbelastingen	-255,0	-267,0	-279,7	-293,0	307,0
<i>Dekkingsgraad</i>	<i>98,5%</i>	<i>98,9%</i>	<i>100,4%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,3%</i>
(Exploitatieresultaat	3,8	2,9	-1,3	-0,2	-1,0
Begrote onttrekking aan egalisereserves	-3,8	-2,9	1,3	0,2	1,0
Exploitatieresultaat te bestemmen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	258,8	269,9	278,4	292,8	306,0

Bedragen x € 1 miljoen

De netto kosten van het waterschap worden met ingang van 2027 volledig gedekt door belastingopbrengsten. De dekkingsgraad is eind 2029 100,3%.

5.1.7 Stand en verloop overige bestemmingsreserves

Omschrijving reserve	Stand 01-01-2025	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2025
BR Vervroegde afschrijving investeringen waterkeringen	0,1	0,0	0,1	0,0
BR Schaderegeling Maaswerken	0,3	0,0	0,0	0,3
BR Egalisatie afschrijving HWBP	26,9	11,0	0,3	37,7
BR Frictiekosten centralisatie Aquon	0,3	0,0	0,3	0,0
BR Baggeren vaarweg Linge / Kanaal van Steenenhoek	0,3	0,1	0,0	0,4
BR Onderhoud primaire waterkeringen	0,7	0,0	0,0	0,7
BR Wegwerken achterstanden bedrijfsvoering	0,3	0,0	0,2	0,1
Totaal	28,8	11,1	0,9	39,1

Bedragen x € 1 miljoen

Toelichting op de mutaties:

Met betrekking tot de bestemmingsreserves worden de volgende mutaties verwacht:

a) Bestemmingsreserve vervroegde afschrijving investeringen waterkeringen

Deze bestemmingsreserve is in 2005 gevormd ter gedeeltelijke compensatie van het vervallen in dat jaar van zowel de rijksbijdrage Deltawet Grote Rivieren als de onderhoudsbijdrage van de provincie. De reserve wordt ingezet ter gedeeltelijke dekking van de afschrijving van investeringen van waterkeringszorg. Het resterend saldo valt eind 2025 vrij.

b) Bestemmingsreserve HWBP-afschrijvingen

De bestemmingsreserve egalisatie afschrijving HWBP is in 2020 ingesteld om de afschrijvingslast van het programma HWBP te egaliseren. De dotatie aan de bestemmingsreserve bedraagt in 2025 circa € 11 miljoen en loopt de komende jaren op naar circa € 14 miljoen in 2029. De verwachte onttrekking ter dekking van de afschrijvingslasten in 2025 bedraagt € 280.000.

c) Bestemmingsreserve frictiekosten centralisatie AQUON

De bestemmingsreserve is in 2020 ingesteld ter dekking van de frictiekosten voor de centralisatie van Aquon. In 2025 zal de laatste onttrekking aan deze reserve plaatsvinden

d) Bestemmingsreserve Baggeren vaarweg Linge / Kanaal van Steenenhoek

De bestemmingsreserve is in 2021 ingesteld ter dekking van de kosten van vaarweg- en nautisch beheer in medebewind. Hiervoor ontvangt het waterschap een vaste vergoeding per jaar van de provincies Zuid-Holland en Utrecht.

e) Bestemmingsreserve wegwerken achterstanden bedrijfsvoering

De bestemmingsreserve is in 2023 gevormd ter dekking van de kosten voor tijdelijke capaciteit (gedurende de jaren 2024 t/m 2026) om achterstanden weg te werken.

5.1.8 Stand en verloop voorzieningen

Omschrijving egalisatiereserve	Stand 01-01-2025	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2025
VZ Pensioen voormalige bestuurders	4,2	0,0	0,4	3,8
VZ Baggeren	1,9	6,8	7,0	1,7
VZ Flexibel personeel muskusrattenbestrijding	0,7	0,0	0,0	0,7
VZ Reconstructie wegen	1,6	2,4	2,5	1,5
VZ Kunstwerken wegen	2,0	0,4	0,3	2,0
VZ Baggeren wegsloten	0,0	0,5	0,4	0,1
VZ Onderhoud kantoorgebouw Blomboogerd	0,1	0,1	0,1	0,1
VZ Persoonsgebonden basis budget	1,2	0,0	0,0	1,2
VZ Individueel keuze budget	8,3	0,0	0,0	8,3
VZ Vitaliteit	0,9	0,0	0,0	0,9
Totaal	20,8	10,2	10,6	20,3

Bedragen x € 1 miljoen

Toelichting op de onttrekkingen:

Op basis van de verslaggevingsvoorschriften worden uitgaven ten laste van een voorziening, voor zover deze worden aangewend voor het doel waarvoor de voorziening is gevormd, rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en derhalve niet in de exploitatie verantwoord.

De volgende uitgaven (x € 1 miljoen) worden rechtstreeks ten laste van de voorzieningen gebracht:

<i>Voorziening baggeren</i>	€	7,0
Uitgaven ter dekking van de baggerkosten.		
<i>Voorziening onderhoud wegreconstructies</i>	€	2,5
Uitgaven ter dekking van de kosten voor wegreconstructies.		
<i>Voorziening onderhoud kunstwerken wegen</i>	€	0,3
Uitgaven ter dekking van de kosten voor groot onderhoud aan kunstwerken wegen.		
<i>Voorziening baggeren wegsloten</i>	€	0,4
Uitgaven ter dekking van de kosten voor het baggeren van de wegsloten.		
<i>Voorziening pensioen voormalige bestuurders</i>	€	0,4
Uitgaven ter dekking van pensioenaanspraken van voormalige bestuursleden.		
<i>Voorziening onderhoud kantoorgebouw Blomboogerd</i>	€	0,1
Uitgaven ter dekking van de kosten voor onderhoud van het hoofdkantoor.		
Totaal onttrekkingen aan Voorzieningen	€	10,6

5.1.9 Kengetallen

Algemeen

Hieronder zijn enkele kengetallen benoemd, waarmee een oordeel gevormd kan worden over de financiële positie van het waterschap. Omdat diverse kengetallen al eerder in deze paragraaf zijn toegelicht, is waar van toepassing een verwijzing opgenomen.

Weerstandsvermogen

In het beleid 'Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2022', is vastgelegd dat de omvang van het weerstandsvermogen tenminste 'voldoende' moet zijn, om risico's te kunnen opvangen en de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen garanderen. De weerstandscapaciteit mag niet kleiner zijn dan de omvang van de restrisico's. Dit komt overeen met een weerstandsvermogen als ratio van minimaal 1,0. Indien het weerstandsvermogen lager is dan 1,0 moet de weerstandscapaciteit worden aangevuld. Waterschap Rivierenland hanteert geen bovengrens. Het weerstandsvermogen bedraagt 4,7 en zit daarmee ruim boven de grens van 1,0.

Voor nadere informatie over het weerstandsvermogen verwijzen we naar paragraaf 5.1.4.

Netto schuldquote

Op basis van de geactualiseerde ramingen neemt de netto schuldquote toe van 222% in 2025 tot 276% in 2028 en daalt daarna tot 271% in 2029.

Voor nadere informatie over de schuldpositie verwijzen we naar paragraaf 5.1.3.

EMU-saldo

Op Prinsjesdag (17 september 2024) heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de gegevens, waarmee de Unie van Waterschappen de totale EMU-referentiewaarde 2025 voor de waterschappen kan verdelen, over de individuele waterschappen gepubliceerd. Naast de berekening van de EMU-referentiewaarden 2025 van de waterschappen heeft de UvW ook een raming van indicatieve referentiewaarden voor de periode 2026-2029 gemaakt.

De (indicatieve) referentiewaarden zijn berekend op basis van de volgende uitgangspunten:

1. De Wet houdbare overheidsfinanciën bepaalt dat een nieuw kabinet aan het begin van zijn regeerperiode na overleg met de koepels van de decentrale overheden de EMU-ruimte voor de gemeenten, provincies en waterschappen in deze periode vaststelt. Dit overleg moet nog plaatsvinden. In de berekening van de EMU-referentiewaarden van de waterschappen is ervanuit gegaan dat de decentrale overheden de met het vorige kabinet voor de periode 2024 t/m 2026 afgesproken ruimte van 0,5% bbp t/m 2029 behouden en dat de ruimte van de waterschappen daarbinnen 0,06% bbp blijft;
2. De door BZK verstrekte EMU-ruimte voor de waterschappen van € 705,8 miljoen in 2025;
3. Wat betreft de omvang van het bbp is de meeste recente raming van het Centraal Planbureau (CPB) gehanteerd. Deze is afkomstig uit de 'Actualisatie Verkenning middellange termijn tot en met 2028' (CPB, augustus 2024).

EMU-referentiewaarde per jaar vs. EMU-saldo per jaar

Bedragen	2025	2026	2027	2028	2029
EMU-referentiewaarde WSRL	-41,7	-42,3	-42,9	-43,5	-44,1
EMU-saldo WSRL o.b.v. meerjarenraming	-27,4	-82,9	-102,4	-69,5	-26,7

Bedragen x € 1 miljoen

Het EMU-saldo (verschil tussen inkomsten en uitgaven) van Waterschap Rivierenland bedraagt in 2025 € -27,4 miljoen en ligt daarmee ruim binnen de EMU-referentiewaarde. In de jaren 2026 tot en met 2028 is sprake van overschrijding van het EMU-saldo. Dit is een rechtstreeks gevolg van de grote netto investeringsopgave van het waterschap in die jaren. Met ingang van 2029 ligt het EMU-saldo naar verwachting weer (ruim) binnen de referentiewaarde.

De EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat het waterschap in de gezamenlijke ruimte heeft.

Op basis van de macro economische verkenningen (MEV) ligt het landelijke overheidssaldo de komende jaren dicht bij de Brusselse grenswaarde van -3% bbp. Gegeven de economische onzekerheid in de ramingen van de MEV is het goed mogelijk dat de norm overschreden wordt bij tegenvallende economische ontwikkeling.

In het hoofdlijnenakkoord van het Kabinet is opgenomen dat bij dreigende overschrijding van de -3%, aanvullende maatregelen zullen worden genomen. Het oplopende landelijke overheidstekort kan op termijn mogelijk leiden tot beperkende maatregelen.

Wendbaarheid van de begroting

Flexibiliteit in de begroting maakt het gemakkelijker om tegenvallers op te vangen. Als het aandeel van de op korte termijn beïnvloedbare kosten in de begroting hoog is, zijn er in theorie meer middelen om beleidswijzigingen door te voeren, tegenvallers op te vangen en te kunnen bezuinigen in vergelijking met een begroting met een hoog aandeel vastliggende kosten. De wendbaarheid van de begroting is een onderwerp dat in verband staat met de financiële positie, omdat een 'wendbare' begroting meer mogelijkheden biedt om de financiële positie te verbeteren dan een begroting waarvan de kosten in hoge mate vastliggen.

Als kengetal voor de financiële wendbaarheid is het aandeel van de kapitaallasten (afschrijvingen en externe rente) afgezet tegen de totale bruto exploitatiekosten.

Kengetal Wendbaarheid begroting

	2025	2026	2027	2028	2029
Afschrijving	49,8	56,0	59,9	73,4	76,4
Externe rente	7,1	7,0	8,7	12,5	16,3
a) Totaal	56,9	63,0	68,6	85,8	92,7
b) Totaal bruto exploitatiekosten	286,5	297,1	306,0	329,0	341,4
Wendbaarheid van begroting A/B * 100%	19,9%	21,2%	22,4%	26,1%	27,2%

Bedragen x € 1 miljoen

Als gevolg van de investeringsopgave van het waterschap neemt in de meerjarenperiode het aandeel van de kapitaallasten op de totale kosten toe. Daarmee neemt de wendbaarheid van de begroting af.

NB: Naast de kapitaallasten zijn er natuurlijk meer soorten kosten die niet op korte termijn zijn te beïnvloeden. Bijvoorbeeld de kosten van eigen vast personeel, langlopende (lease) contracten en deelnames aan gemeenschappelijke regelingen. Omdat het van dat soort kosten lastig is exact te bepalen wat nu als 'op korte termijn beïnvloedbaar' moet worden aangemerkt, zijn alleen deze laatste kosten in het kengetal opgenomen.

Lastendruk

Het kengetal lastendruk wordt berekend door de hoogte van de lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde voor alle meerpersoonshuishoudens in het vorig begrotingsjaar.

De lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met een eigen woning met een WOZ-waarde van € 370.000 bedraagt voor Waterschap Rivierenland in 2025: € 494. De landelijk gewogen gemiddelde lastendruk in 2024 bedraagt € 448.

5.2 Subsidies

Het waterschap probeert, daar waar mogelijk en daar waar de lasten opwegen tegen de baten, gebruik te maken van de mogelijkheden tot het verkrijgen van externe subsidies. In bestuursvoorstellen wordt aandacht besteed aan subsidiemogelijkheden en de gemaakte afweging duidelijk zichtbaar gemaakt. Ten behoeve van de bewaking en naleving van subsidievoorwaarden en het compleet maken van het subsidiedossier is een subsidieregister ingericht.

In 2020 is Waterschap Rivierenland gestart met het optimaliseren en professionaliseren van het proces van subsidieverwerving. De professionalisering van het subsidieverwervingsproces wordt voortgezet, met het doel om de subsidiemogelijkheden die bijdragen aan het realiseren van de huidige en toekomstige ambities van het waterschap, zo optimaal mogelijk te kunnen benutten. Dit draagt niet alleen bij aan verlaging van de lasten maar ook aan kennisontwikkeling, netwerken en kennisdeling.

Dijkversterkingsprogramma's

Het nu in de afrondingsfase verkerende Hoogwaterbeschermingsprogramma-2 (HWBP-2) kent voor WSRL nog 1 project, 'KIS Fase 2'. De subsidieregeling kent de mogelijkheid tot een fase 2 subsidie waarbij voor restpunten uit het project, die niet afgekocht kunnen worden, apart subsidie is verleend. Onderdeel hiervan is de schadeafhandeling, waarvoor naar aanleiding van het plan van aanpak 'Lessen uit de Lekdijk' van februari 2022 een intern schadeteam is ingericht. De afhandeling van schadezaken heeft invloed op het moment waarop de fase 2-subsidie met het HWBP kan worden afgerond.

In 2014 is het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) gestart. Dit programma voorziet in het algemeen in 90% subsidiering van de versterkingskosten van de bij de veiligheidsbeoordeling afgekeurde dijken. Voor innovatieve (onderdelen van) projecten is 100% subsidie mogelijk. Het HWBP betreft een voortschrijdend programma tot en met 2050 dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Door de nieuwe (en strengere) normering voor onze dijken in 2017 zal de komende decennia een groot deel van onze primaire waterkeringen moeten worden versterkt. Ieder HWBP-project kent verschillende fasen: de Verkenningsfase, de Planuitwerkingsfase en de Realisatiefase. Optioneel kan een vierde fase, de Voorverkenningfase, worden toegevoegd. In een voorverkenningfase wordt op basis van de waterveiligheidsbeoordeling en andere criteria de scope van het versterkingsproject bepaald. Aan het begin van een projectfase wordt op basis van een plan van aanpak, met daarbij onder andere ook een kostenraming en risicodossier, de hoogte van de subsidie vastgesteld en uitgekeerd. Dit is inclusief een risicoreservering voor het opvangen van tegenvallers. Het risico van overschrijding van het budget ligt bij het waterschap. In de nota weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen ligt vast dat de beheersing van de uitvoeringskosten van HWBP-projecten en het managen van de risico's van kostenoverschrijding onderdeel zijn van de reguliere projectbeheersing en niet wezenlijk anders dan andere investeringsprojecten. Om deze reden is geen sprake van een hoger risico op kostenoverschrijding.

Subsidies in meerjareninvesteringsraming

In de meerjareninvesteringsraming (2025-2029) is voor een bedrag van in totaal € 728 miljoen aan subsidies opgenomen. Hiervan heeft € 707 miljoen betrekking op het programma waterveiligheid, waarvan 99 % betrekking heeft op subsidies voor de planuitwerkings- en realisatiefase van HWBP-dijkversterkingsprojecten (€ 705 miljoen). De overige subsidiestromen en bijdragen van derden hebben betrekking op de overige programma's. Voor watersysteem betreft dit € 18,4 miljoen, waarvan ca. € 6,7 miljoen voor A5H-kadeverbetering en ca. € 5,5 miljoen voor KRW-subsidies. Voor het programma waterketen is ca. € 1,7 miljoen aan subsidies c.q. bijdragen van derden opgenomen en voor het programma middelen ca. € 0,5 miljoen.

5.3 Assetmanagement

Vanuit assetmanagement wordt ervoor gezorgd dat de infrastructurele assets (dijken, watergangen, gemalen, zuiveringen, wegen etc.) nu en richting de toekomst op orde zijn en blijven om te voldoen aan de opgaven per waterschapstaak. Onze assets vertegenwoordigen een grote financiële en maatschappelijke waarde. Het is van belang een meerjarig investeringsbeeld te hebben zodat we tijdig bestuurlijke keuzes kunnen maken. Met assetmanagement wordt steeds meer de balans gezocht tussen de functies van de objecten in relatie tot de doelen, het minimaliseren van risico's tot een acceptabel niveau en het minimaliseren van huidige en toekomstige maatschappelijke kosten.

Veel watersysteem- en zuiveringsobjecten zijn in de jaren '70 en '80 aangelegd en naderen het einde van hun technische levensduur. Met het in beeld brengen van de toestand van deze objecten wordt dat beeld ook bevestigd. Daarnaast zien we een toenemende opgave vanuit bijvoorbeeld klimaat en omgeving. Al deze ontwikkelingen zullen leiden tot een toename in het investeringsvolume.

In deze bestuursperiode zal stapsgewijs een lange termijnprogrammering opgesteld worden voor de verschillende assets waarmee we de doelen uit het Waterbeheerprogramma willen realiseren. Het gaat hier om die doelen in het gebied die over de as van de assets gerealiseerd kunnen worden. Zo'n lange termijn assetprogrammering noemen we een LTAP en bestaat uit o.a. onderzoeken, onderhoudsmaatregelen en projecten gerelateerd aan groot onderhoud, modificatie of nieuwbouw.

De maatregelen worden afgewogen o.b.v. de te leveren prestaties, risico's en kosten. De lange termijnprogrammering wordt onder aansturing vanuit assetmanagement en in afstemming met de uitvoerende afdelingen onderbouwd. Er zijn eerste versies van LTAP's voor: poldergemalen, zuiveringsobjecten en HWBP-programma. Dit vormt de input voor de VJN. Dit betekent bijvoorbeeld dat binnen het watersysteem de poldergemalen die de meeste impact hebben bij falen een hoge prioriteit krijgen.

Assets die bij falen een grote impact hebben (denk aan een dijkdoorbraak of het langere tijd uitvallen van een zuivering) worden gezien als 'kritischer' in het functioneren van het systeem, dan bijvoorbeeld een buitenpolder of een stuw in een tertiaire watergang. Dit wordt de criticaliteit van een asset genoemd. Het onderhoudsregime is dan ook daarvan afgeleid. Een primaire kering kent bijvoorbeeld een preventief inspectie en onderhoudsregime, terwijl minder 'kritische' assets alleen correctief onderhouden worden.

De onderhoudskosten van assets maken onderdeel uit van de exploitatiekosten van de bestuurlijke programma's, zoals opgenomen in hoofdstuk 3 'Programmaplan'. In die programma's zijn daarnaast ook andere kosten opgenomen, zoals die voor onderzoek, klein onderhoud, beheer, kapitaallasten en personeel.

5.3.1 Kerncijfers 2025

Omschrijving	Eenheid
Grootte beheersgebied in ha	201.000
Aantal inwoners	1.064.000
Aantal gemeenten	25
Aantal provincies	5
Aantal woonruimten	436.000
Aantal bedrijven (registraties KvK)	135.000
Lengte A-watergangen in km	4.473
Lengte B-watergangen in km	5.976
Lengte C-watergangen in km	9.145
Lengte vaarwegbeheer in km	136
Aantal poldergemalen	240
Aantal geautomatiseerde stuwen	717
Aantal niet-geautomatiseerde stuwen	1.736
Lengte primaire waterkeringen in beheer in km	590
Lengte secundaire waterkeringen in beheer in km	470
Lengte zomerkades, voorlandkeringen e.d. in beheer in km	185
Lengte verharde wegen in beheer in km	624
Lengte onverharde wegen in beheer in km	100
Aantal rioolgemalen	215
Aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties	29
Lengte persleiding in km	669
Te zuiveren afvalwater in miljoen m ³	118
Te verwijderen stikstof in % (minimaal)	80
Te verwijderen fosfaat in % (minimaal)	78
Te produceren zuiveringsslib in tonnen droge stof	16.100
Te verwerken hoeveelheid baggerspecie (in m ³)	
- Verspreidbaar	325.000
- Niet verspreidbaar vanwege ruimtelijke component	65.000
- Niet verspreidbaar vanwege milieuwetgeving	15.500

5.4 Klimaat

5.4.1 Inleiding

Waterschap Rivierenland heeft als visie dat het in 2050 *grotendeels* klimaatneutraal wil zijn. Op weg naar dat doel heeft het Algemeen Bestuur in het waterbeheerprogramma voor de periode 2022-2027 een strategie en een aantal tussendoelen vastgesteld. Deze strategie is nader toegelicht in de commissie Waterketen van 13 september 2022. In de vergadering van de commissie Waterketen op 29 oktober 2024 is de uitvoering van de strategie nader toegelicht.

Het beoogde effect is een vermindering van de bijdrage van het waterschapswerk aan het opwarmen van de aarde. Daarmee geven we invulling aan de adviezen uit de laatste IPCC-rapporten, waarin staat dat er versneld actie nodig is om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad Celsius. Toenemende hitte, verlies van landbouwopbrengsten, droogte en wateroverlast zijn fenomenen waar we nu al last van hebben.

5.4.2 Klimaatmitigatiestrategie

Om dit doel te bereiken, hanteren we *conform WBP* een klimaatmitigatiestrategie met 4 hoofdlijnen:

1. Waterschap Rivierenland is klimaatneutraal in 2050 (reduceren eigen emissies).
2. We sturen op klimaatneutraliteit van onze leveranciers van diensten, werken en goederen.
3. Waterschap Rivierenland streeft naar energieneutraliteit in 2030.
4. We gaan andere partijen faciliteren bij hun klimaatdoelstelling.

Hoofdlijn 1 is de belangrijkste. Zelf klimaatneutraal worden. Dit bereiken we door het reduceren van emissies van broeikasgassen die in de eigen organisatie vrijkomen. Dat bereiken we als volgt: We gaan onder andere de komende jaren stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen (benzine, diesel, etc.) en nemen maatregelen om emissie van lachgas en methaan uit de waterketen te verminderen.

Bij hoofdlijnen 2 en 3 draait het vooral om het beperken van de klimaatimpact van diensten en producten van derden. Deze producten en diensten zijn nodig om onze taken uit te voeren. Sinds 2023 worden aanbestedingen van GWW-projecten in toenemende mate circulair en klimaatvriendelijk uitgevraagd. Dijkversterkingsprojecten worden in toenemende mate emissieloos uitgevoerd.

Een product met een potentieel grote klimaatimpact is energie die aan ons wordt geleverd. Om de klimaatimpact van energielevering aan ons tot nul te reduceren nemen we energiebesparende maatregelen en streven we ernaar om in 2030 de hoeveelheid energie die we gebruiken zelf duurzaam en klimaatneutraal te produceren (hoofdlijn 3). Wat we niet zelf produceren kopen we in als duurzame klimaatneutraal geproduceerde energie.

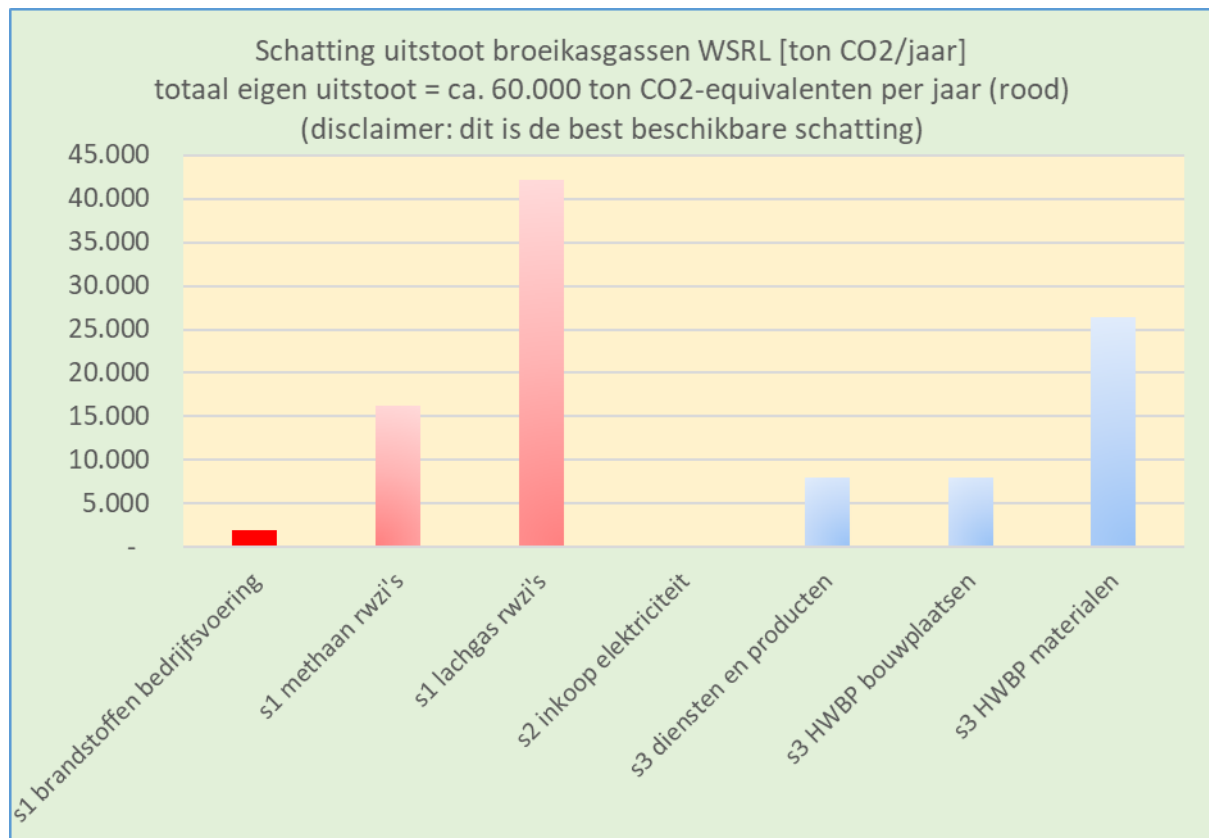
Sinds drie jaar hebben we last van netcongestie.⁴ We worden hierdoor enorm belemmerd bij het vergroten van onze eigen duurzame energieproductie. Dat was in 2023 aanleiding om het tussendoel voor de periode tot en met 2027 bij te stellen tot een realistische waarde van 65% eigen duurzame energieproductie ten opzichte van het totale eigen energiegebruik van WSRL. Netcongestie heeft ook tot gevolg dat we in toenemende mate belemmeringen ervaren bij het uitvoeren van de primaire waterschapstaken. We kunnen niet meer in alle gevallen de hoeveelheid elektriciteit die we nodig hebben geleverd krijgen vanuit het net. We gaan een verdiepende verkenning uitvoeren om te kijken of er innovatieve en creatieve mogelijkheden zijn om ons werk zo optimaal mogelijk te kunnen uitvoeren.

---

⁴ Netcongestie is het overbelast raken van het elektriciteitsnet door te veel vraag of te veel aanbod van elektriciteit.

Bij hoofdlijn 4 van onze strategie pakken we onze rol als maatschappelijk betrokken overheid. We faciliteren andere partijen voor zover dat past in de wettelijke taakopdracht van de waterschappen. Dat doen we onder andere door deelname aan regionale energiestrategieën (RESsen), de veenweidestrategie en het faciliteren van aquathermieprojecten.

Een schatting van de broeikasgasemissie van het waterschap staat in onderstaande figuur.

5.4.3 Geplande activiteiten en projecten voor het jaar 2025

Waterschap Rivierenland heeft in 2022 toegewerkt naar certificering voor de CO₂-prestatieladder. Op 24 januari 2023 werd het certificaat aan ons uitgereikt en zijn we officieel gecertificeerd. We hebben bepaald hoeveel CO₂ we uitstoten en we hebben een plan opgesteld om de uitstoot te verminderen. Op deze website⁵ vindt u ook het reductieplan met daarin een gedetailleerd inzicht in de emissie en een overzicht van de geplande maatregelen.

Hoofdlijn 1: Waterschap Rivierenland is klimaatneutraal in 2050.

- Verduurzaming eigen wagenpark (elektrificatie en gebruik van HVO-brandstof)
- Continueren van het gebruik van biodiesel (HVO-brandstof) voor eigen materieel
- Verminderen methaanemissies rwzi Arnhem (voorbereiden en realiseren bouw)
- Verminderen methaanemissies biogasinstallatie bij rwzi Nijmegen (voorbereiden bouw)
- Meten en monitoren van lachgasemissies bij rwzi's t.b.v. kennisontwikkeling (als onderdeel van het versnellingsprogramma van de Unie van Waterschappen)
- Verminderen lachgasemissies door emissiereducerend ontwerpen en bouwen bij renovatie- en nieuwbouwprojecten van rwzi's (o.a. Maasbommel, Dodewaard en Nijmegen)
- Onderzoek naar de emissie van broeikasgassen uit ons oppervlaktewater.

⁵ <https://www.waterschaprivierenland.nl/co2-prestatieladder>

Hoofdlijn 2: We sturen op klimaatneutraliteit van onze leveranciers van diensten, werken en goederen.

- Waterschappen hebben op 31 maart 2023 aan het uniebestuur het mandaat gegeven om het convenant schoon en emissieloos bouwen (SEB) te ondertekenen. De routekaart geeft één gedeeld beeld voor overheid en marktpartijen van de wijze waarop de verduurzaming van mobiele werk-, voer- en vaartuigen in de bouw de komende jaren vorm krijgt.
- Schoon en emissieloos bouwen wordt geïmplementeerd bij projecten: In april 2022 heeft het Algemeen Bestuur nieuwe ontwerpuitgangspunten voor primaire waterkeringen vastgesteld. Daarin zijn doelen en een stappenplan voor CO2-reductie opgenomen. Bij de dijkversterkingsprojecten Tiel-Waardenburg en Wolferen-Sprok werden de eerste stappen gezet met het emissieloos werken aan de dijk.
- Gebruik biodiesel (HVO-brandstof) voor transport van ontwaterd slib van rwzi's naar eindverwerking van GMB in Tiel.
- Vervangen van vlokhulpmiddel (polymeer) door een product met minder primaire grondstoffen en met een lagere CO2-footprint. Vlokhulpmiddel is nodig voor de ontwatering van slib.

Hoofdlijn 3: Waterschap Rivierenland streeft naar energieneutraliteit in 2030.

- Energiebesparing door inzet van moderne regeltechniek bij het transport van afvalwater (project 'flow').
- Energiebesparing door 'kleine' maatregelen op meerdere locaties.
- Uitwerking van het plan 'stappen richting energieneutraal'
- Actualiseren businesscase en realisatie van een zonnepark bij rwzi Haaften (onder voorbehoud van o.a. een positieve businesscase).

Hoofdlijn 4: We gaan andere partijen faciliteren bij hun klimaatdoelstelling.

- Deelname aan Regionale Energie Strategieën (RESsen).
- Faciliteren aquathermieproject Gorinchem door beschikbaar stellen warmte uit effluent van rwzi Schelluinen.

5.5 Risico's

De risicoparagraaf gaat in op de actuele risico's ten tijde van het opstellen van deze begroting 2025.

5.5.1 PFAS

PFAS staat in toenemende mate in de aandacht. PFAS is een verzamelnaam voor duizenden verschillende stoffen die een risico vormen voor mens en milieu. We weten nog niet goed wat de aanwezigheid van PFAS-stoffen in water en bodem betekent. Wel zijn we voortvarend aan de slag met het in beeld brengen van de verspreiding van PFAS in het oppervlaktewater en proberen meer zicht te krijgen op de gevolgen van PFAS op de verschillende gebruiksfuncties van het oppervlaktewater.

Op verzoek van WSRL heeft het RIVM drie handreikingen voor het gebruik van oppervlaktewater opgesteld: voor zwemwater, voor irrigatie van moestuinen en voor het eten van (zelf gevangen) vis uit oppervlaktewater. Deze handreikingen stellen waterbeheerders in heel Nederland in staat om metingen te vergelijken met de risicogrenzen voor PFAS in oppervlaktewater. Van de drie handreikingen die het RIVM nu publiceert, staat de handreiking over zwemmen het meest in de belangstelling. In 2024 hebben we alle officiële zwemplassen in ons beheergebied op PFAS gemeten. De resultaten zijn gedeeld met de provincies (bevoegd gezag) en geplaatst op onze website.

De genoemde risicogrenzen zijn advieswaarden van het RIVM en hebben geen formele status. Zolang er nog geen aangescherpte normen zijn, is een inschatting van de financiële risico's moeilijk te maken. Eén activiteit van het waterschap waar de risico's zich al wel aftekenen is het baggerprogramma. Door PFAS worden we geconfronteerd met hogere onderzoekskosten en meerkosten voor het afvoeren van verontreinigde bagger. Mogelijk zal het baggerbudget hiervoor in de toekomst moeten worden verhoogd.

Voorlopig is de prioriteit van alle betrokken overheden het terugdringen van verdere verspreiding van PFAS. Het College van Dijkgraaf en Heemraden heeft in december 2021 de directies van Chemours Netherlands BV, Dupont de Nemours BV en Corteva Holdings Netherlands 2 BV aansprakelijk gesteld voor de schade die het waterschap heeft geleden en nog zal lijden als gevolg van de emissie van PFAS en/of GenX-stoffen. Daarmee heeft ons college de verjaring van vorderingen gestuit. Op Europees niveau spant Nederland zich samen met Denemarken, Duitsland, Noorwegen en Zweden in voor een Europees PFAS-verbod. Parallel hieraan werkt de Europese Commissie aan herziening van de Richtlijn prioritair stoffen onder de KRW. PFAS zijn als groep genomineerd als kandidaat-prioritair stof.

5.5.2 Netcongestie

Netcongestie belemmert het waterschap bij het uitvoeren van haar taken. Zowel bij de bouw- en het beheer van nieuwe installaties als bij het leveren van lokaal opgewekte duurzame elektriciteit en bij het maximaal verpompen van water bij dreigende wateroverlast. Het waterschap is continu bezig om haar assets toekomstbestendig in te richten. Dat betekent in een aantal gevallen dat de aansluiting op het elektriciteitsnet moet worden verzaagd of dat er een nieuwe aansluiting moet komen. Een nieuwe of zwaardere aansluiting krijgen is praktisch onmogelijk. Het risico is dus dat we onze wettelijke taak niet of onvoldoende kunnen uitvoeren. Ook het piekverbruik van extra energie (meer dan gecontracteerd vermogen) bij inzet gemalen in natte perioden was in het verleden acceptabel voor de netbeheerder, maar nu niet meer. Daar is WSRL begin 2024 op aangesproken door de netbeheerder.

In een studie van STOWA (in samenwerking met de UvW) is de situatie van de waterschappen in de elektriciteitsmarkt in kaart gebracht. Er is gekeken naar beschikbaarheid, betrouwbaarheid en

betaalbaarheid van de elektriciteit voor waterschappen op korte en middellange termijn. Dat rapport maakt duidelijk dat waterschappen in de knel zitten bij het uitvoeren van hun wettelijke taken en bij het realiseren van duurzaamheidsambities zoals het energieneutraal worden. Ook blijft elektriciteit duurder dan we in de voorgaande jaren (voor de Oekraïne-crisis) gewend waren. De Unie heeft o.a. met behulp van dit rapport succesvol gelobbyd bij de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Hierdoor komen waterschappen eerder in aanmerking voor een vergroting van de netaansluiting. Daarvoor moeten de waterschappen wel aangeven wat zij denken nodig te hebben in de toekomst. WSRL werkt aan een dergelijk overzicht. Om een definitieve plek op de wachtlijst te kunnen krijgen moet de aanvraag vooraf worden gefinancierd. Dit kan kosten veroorzaken welke niet in de begroting zijn voorzien.

Daarnaast wordt er door de Unie een netcongestiedeel voorbereid met ministerie van Klimaat en Groene Groei en Netbeheer Nederland. De deal heeft het karakter van een raamwerk, dit raamwerk wordt centraal bestuurlijk afgesproken. De uitwerking van deze afspraken is contextafhankelijk en vindt daarom decentraal plaats in congestiemanagementletters tussen de 21 Waterschappen en hun Netbeheerders, onder leiding van een nog aan te stellen projectleider. De impact van de deal is vermindering van de congestie, de groei in elektriciteitsvraag van waterschappen zo veel mogelijk accommoderen in de bestaande gecontracteerde capaciteit, het verminderen van piekverbruik, voorspelbaarheid van verbruik door de assets, ruimte voor het gebruik van gemalen tijdens noodsituaties, het faciliteren van uitbreidingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties en gemalen. Dat zal echter op korte en middellange termijn de problemen op het elektriciteitsnet niet overal kunnen wegnemen. Komend jaar verwachten we nog geen directe knelpunten m.b.t. projecten bij WSRL (naast de zonneparkprojecten welke wel stopgezet zijn). Op de langere termijn verwachten we deze wel te gaan ondervinden bij grotere uitbreidingen/ capaciteitsvergroting.

5.5.3 Nieuwe gedragscode voor beheer en onderhoud

Voor de uitvoering van het reguliere beheer en onderhoud, waaronder ook baggerwerkzaamheden vallen, is een landelijke gedragscode actief. Met deze gedragscode kunnen de waterschappen conform de regelgeving van de Natuurbeschermingswet werkzaamheden uitvoeren. De huidige gedragscode Bestendig beheer en onderhoud loopt eind 2024 af. Een nieuwe gedragscode is in voorbereiding. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beoordeelt de nieuwe gedragscode. Een eerste concept-gedragscode is door de RVO niet geaccepteerd. Hierdoor heeft het opstellen van de nieuwe gedragscode en de beoordelingsprocedure in 2024 vertraging opgelopen, waardoor minimaal van 1 januari tot 1 april 2025 er geen gedragscode geldt. Ook is de verwachting aanwezig dat de nieuwe gedragscode scherpere eisen gaat stellen aan de wijze van uitvoering van beheer- en onderhoudswerkzaamheden en de voorbereiding daarop.

Deze ontwikkelingen leiden er mogelijk toe dat uitvoeringsplanningen aangepast moeten worden, extra veldwerk nodig is en de wijze van uitvoering door het waterschap zelf of door aannemers aangepast moet worden. Deze aanpassingen in de planning, voorbereiding en uitvoering hebben financiële consequenties tot gevolg. De mate van de consequenties kunnen pas in beeld worden gebracht nadat een definitieve gedragscode is goedgekeurd door de RVO. Naar verwachting zal de Unie van Waterschappen in het najaar 2024 een aangepaste gedragscode indienen bij de RVO, waarna de beoordelingsprocedure zal worden doorlopen.

5.5.4 Afwikkeling bouwkundige renovatie J.U. Smitgemaal

In de afgelopen jaren is het J.U. Smitgemaal gedeeltelijk geëlektrificeerd en bouwkundig gerenoveerd. De uitvoering hiervan is eind 2020 gestart en de oplevering was voorzien voor begin 2022. De elektrificatie was gereed in het derde kwartaal van 2022. De bouwkundige renovatie heeft grote vertraging opgelopen en is in februari 2024 opgeleverd. Met de bouwkundig aannemer lopen

discussies over de restpunten, het meer- en minderwerk en de financiële afwikkeling. Mogelijk gaat de aannemer een juridische procedure tegen het waterschap starten teneinde te proberen deze discussies in zijn voordeel te beslechten.

5.5.5 Verontreiniging Golfbaan Spijk

De aanleg van een golfbaan in Spijk met staalslakken in de gemeente West Betuwe heeft geleid tot verontreiniging van het oppervlaktewater, het grondwater en de bodem ter plaatse. De werkzaamheden zijn in maart 2019 door de omgevingsdienst stilgelegd. De stillegging is opgeheven per juli 2020, waarna is gestart met de voorbereidingen om de staalslakken ter plekke geïsoleerd en gecontroleerd te verwerken met aansluitend een sanering van water en bodem. In 2023 zijn het eigendom van het terrein en de aannemer gewijzigd. Dit heeft geleid tot nieuwe plannen voor de uitvoering. In de basis zullen de staalslakken nog steeds op locatie geïsoleerd en gecontroleerd worden verwerkt. Gedurende de voorziene uitvoeringsperiode van 8 jaar (vanaf 2020) zullen er extra toezicht, handhaving en maatregelen nodig zijn. Met deze kosten is rekening gehouden in de begroting. Hoewel dat het risico dat de eigenaar en de uitvoerder niet aan hun (financiële) verplichtingen kunnen voldoen, sterk is afgenomen, kan het niet uitgesloten worden. Alsdan komen de kosten ten laste van de betrokken overheden.

5.5.6 Fiscaliteit

Rittenregistratie

De Belastingdienst heeft onlangs een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop het waterschap invulling geeft aan de rittenregistratie van het wagenpark. Dit onderzoek heeft vragen opgeroepen welke momenteel nader worden onderzocht. Het is niet uitgesloten dat hier nog een fiscale consequentie uit voortkomt.

Wet deregulering arbeidsrelaties (DBA)

Met ingang van 1 mei 2016 is de Wet deregulering arbeidsrelaties van kracht. Doelstelling van deze wet is het beter in balans brengen van de arbeidsrelatie tussen werkgever en werknemer, en het terugdringen van schijnzelfstandigheid. In de praktijk blijkt het beoordelen of sprake is van loondienst dan wel van een opdracht echter lastig te zijn, omdat concrete toetsingscriteria ontbreken. Daarom is er een handhavingsmoratorium ingesteld welke op 1 januari 2025 afloopt. Tijdens het handhavingsmoratorium voert de Belastingdienst geen controles uit op schijnzelfstandigheid en worden er geen boetes opgelegd. Per 1 januari 2025 kan de Belastingdienst bij een constatering van een onjuiste kwalificatie van de arbeidsrelatie weer in alle gevallen correctieverplichtingen en naheffingsaanslagen opleggen, eventueel met een boete. Waterschap Rivierenland is volop bezig om mogelijke consequenties van de handhaving te voorkomen c.q. te beperken.

5.5.7 Gerechtelijke procedures en schadeclaims

Ten tijde van het opstellen van deze risicoparagraaf loopt een aantal gerechtelijke procedures en zijn er schadeclaims in behandeling bij het waterschap, hetgeen ertoe kan leiden dat het waterschap daarvoor uiteindelijk aansprakelijk is en tot betaling van deze financiële claims over zal moeten gaan. Op dit moment zijn er 33 claims van derden en 36 lopende gerechtelijke procedures (rechtbank en Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State). Op basis van deze claims c.q. procedures is een inschatting gemaakt van het financiële risico voor het waterschap. Dit risico wordt op dit moment in totaliteit geschat op circa € 200.000 voor wat betreft claims en circa € 10.000 voor wat betreft de gerechtelijke procedures.

5.6 Bedrijfsvoering

5.6.1 Inleiding

Onder bedrijfsvoering wordt verstaan het geheel van interne organisatieonderdelen en processen die ondersteunend zijn aan de primaire processen van de waterschappen (artikel 4.21 Waterschapsbesluit). De directieraad is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de bedrijfsvoering van het waterschap en legt daarover verantwoording af aan het College van Dijkgraaf en Heemraden.

Doel

Waterschap Rivierenland streeft actief naar het continu verbeteren van het functioneren en daarmee de prestaties van de organisatie. De bedrijfsvoeringparagraaf heeft tot doel inzicht te geven in de initiatieven om de bedrijfsvoering naar een hoger plan te brengen.

5.6.2 Stand van zaken van de bedrijfsvoering

In 2022 en 2023 is binnen de organisatie de sturing tegen het licht gehouden. Op grond van die evaluatie zijn er vier manieren van werken vastgesteld (met hun werkwijzen, processen, aansturing, rollen e.d.). De vier manieren van werken zijn achtereenvolgens: projectmanagement, programma-management, procesmanagement en assetmanagement. Alle werkzaamheden binnen WSRL behoren tot één van deze manieren van werken. Aan de manieren van werken zijn methodiekeigenaren gekoppeld alsmede een directeur als eindverantwoordelijke voor de methodiek.

Daarnaast werkt WSRL met de HOF-sturingslijnen. HOF staat voor hiërarchische, outputgerichte en functionele sturing. Benoemd is wie welke verantwoordelijkheid heeft. Daarbij ligt de hiërarchische en functionele sturingslijn altijd bij het lijnmanagement en de output gerichte sturing bij de rolhouders van de manieren van werken.

5.6.3 Beleidsvoornemens t.a.v. de bedrijfsvoering

Doorontwikkeling bedrijfsvoering: inspelen op externe ontwikkelingen

Het waterschap moet voortdurend inspelen op externe ontwikkelingen zoals klimaatverandering, nieuwe wetgeving (bv. Omgevingswet, Privacywet), een veranderende arbeidsmarkt, nieuwe ICT-technologie en cybercrime. Dit vraagt om een wendbare organisatie, die extern gericht is en flexibel en creatief opereert. Grote ontwikkelingen waar we de komende tijd op inspelen zijn:

- Digitale transformatie/ dataficering
  - Verandering in werk en type vakmanschap
  - Informatieveiligheid en privacy
  - Opkomst artificial intelligence
- Veranderende positie in de maatschappij
  - Politisering
  - Verandering rol in maatschappelijk debat
  - Menselijke maat in dienstverlening
  - Werken in netwerken
- Demografische ontwikkelingen in de samenleving
  - Meer vergrijzing, krappe arbeidsmarkt
- Grotere opgaven, een groter waterschap
  - Grotere en complexere opgaven waar het waterschap een rol in speelt
  - Toenemend investeringsvolume (o.a. dijkverbeteringen)
- The unknown unknowns

- Niet te voorspellen ontwikkelingen die snel een grote impact kunnen hebben (bijv. corona en oorlog in Oekraïne)

Een visie op de organisatie

Medio 2024 is de organisatievisie en –strategie geactualiseerd. Door nadrukkelijk in te zetten op een inspirerende, lerende en open organisatie willen we gesteld staan voor de genoemde ontwikkelingen. De visie zoals benoemd in hoofdstuk 1 luidt:

“Waterschap Rivierenland is de inspirerende, lerende, open organisatie waar jij welkom bent. Wij zijn een uitvoeringsgerichte en daadkrachtige organisatie die midden in de samenleving staat. Met vastberadenheid en trots vervullen wij onze rollen in een dynamisch en veelzijdig rivierengebied. Wij werken aan sterke dijken, een veerkrachtig watersysteem, duurzame waterzuivering en veilige wegen die van cruciaal belang zijn voor een toekomstbestendige leefomgeving. Wij benutten actief de kracht van digitale mogelijkheden, omarmen vernieuwing, leren continu, zijn nieuwsgierig wat beter kan en staan open voor ideeën. Zo kunnen wij onze maatschappelijke verantwoordelijkheden betaalbaar blijven uitvoeren en een aantrekkelijke werkgever zijn.”

Organisatieontwikkeling Horizon2025

In het programma Middelen is de digitale transformatie verder toegelicht. Aan de overige ontwikkelingen en de daarmee samenhangende geactualiseerde visie wordt handen en voeten gegeven middels een aantal ontwikkelfacetten binnen de organisatieontwikkeling Horizon2025. Daarnaast zijn beheersing en transparantie belangrijke voorwaarden voor een goede taakuitvoering en verantwoording aan bestuur en toezichthouders.

Structuur en sturing

Waterschap Rivierenland is een uitvoeringsorganisatie die stuurt op het leveren van goede prestaties tegen zo laag mogelijke kosten. Gezien het omvangrijke investeringsvolume van het waterschap en het belang hiervan voor o.a. de uitvoering van het Waterbeheerprogramma (WBP), het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het gebiedsprogramma Alblasserwaard Vijfheerenlanden (A5H), is beheersing van de projectrealisatie een continu speerpunt. De ambitie is om de investeringsprojecten structureel te realiseren binnen een bandbreedte van 90-110% van de begroting.

HR, cultuur en psychologische veiligheid

Met alleen het optimaliseren van processen en structuren redden we het niet. De kwaliteit van mensen maakt het verschil tussen een goede en een uitstekende organisatie. Ook medewerkers moeten ‘veranderproof’ zijn, wat zoveel betekent als dat veranderingen voor niemand een bedreiging vormen, maar gezien worden als kansen voor verdere ontwikkeling om steeds beter te worden. Zowel de werkgever als de werknemer hebben baat bij een personeelsbestand dat ‘fit’ is en blijft voor de toekomst. Het totale arbeidzame leven met plezier in passend werk of met andere woorden: de juiste mens op de juiste plek en op het juiste moment. Talenten, kennis en vaardigheden worden optimaal benut en ingezet. Daarbij wordt gewerkt aan het duurzaam inzetbaar houden van medewerkers over de as van diversiteit, mobiliteit en gezondheid.

Bij het ontwikkelen van de organisatie is het aantrekken én het behouden van de juiste medewerkers ook van groot belang. Onder de juiste mensen verstaan we niet alleen medewerkers die de taak goed kunnen uitvoeren (taak-fit zijn), maar ook mensen die beschikken over het juiste DNA (cultuur-fit). Ook voor Waterschap Rivierenland is de ‘war on talent’ steeds meer voelbaar. Diverse vacatures blijven langer open staan en wij moeten steeds meer ons best doen om nieuwe medewerkers te

krijgen. Daarom bouwen we aan een sterk werkgeversmerk en professionaliseren we de werving en selectie continu.

Burgers, bedrijven en omgeving: betere dienstverlening

Als we een organisatie willen zijn die echt van buiten naar binnen denkt, moeten we exact weten wie onze belanghebbenden zijn, wat onze relatie met hen is, wat zij van ons verwachten en daar onze dienstverlening op aanpassen. Een organisatie die echt van buiten naar binnen denkt, gaat niet uit van interne processen en automatiseringssystemen, maar gaat uit van de beleving van burgers en bedrijven.

Los van onze organisatieambitie zijn er verschillende ontwikkelingen die de urgentie van een betere dienstverlening van de overheid benadrukken. Een van die ontwikkelingen is de Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking is getreden.

Onze ambitie om de dienstverlening te verbeteren is in lijn met de doelen van de Omgevingswet. Het geactualiseerde participatiebeleid draagt ook bij aan de ambitie. Daarnaast vinden er activiteiten plaats voor het kunnen uitvragen/ ophalen van feedback van burgers en bedrijven. Die feedback hebben we nodig om onze verschillende processen te kunnen professionaliseren. Ook wordt er gewerkt aan het optimaliseren van de verschillende communicatiekanalen zoals telefonie, balie en internet middels onder andere de inrichting van een klantcontactcentrum. Op die manier kunnen we beter open staan voor andere geluiden, ideeën en meningen en leren van ervaringen van burgers en bedrijven.

5.6.4 Beheersing en transparantie

Beheersing en transparantie zijn voorwaarden voor een goede taakuitvoering en verantwoording aan bestuur en toezichthouders. Beheersing en transparantie zijn een verantwoordelijkheid van de gehele organisatie. Bijvoorbeeld wordt de digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven verbeterd. Waar relevant en mogelijk adviseert en ondersteunt Concerncontrol de organisatie hierbij aan de voorkant van de ontwikkelingen.

Dit laat onverlet dat Concerncontrol onafhankelijk van de organisatie jaarlijks onderzoeken en controles uitvoert. In 2025 wordt, net als in 2024, een doelmatigheids- en doeltreffendheids-onderzoek uitgevoerd. Het onderwerp van dit onderzoek is cultuur. Daarnaast zal Concerncontrol een aantal andere onderzoeken uitvoeren ter lering en verbetering voor de organisatie.

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van Waterschap Rivierenland heeft informatiebeveiliging vanuit de perspectieven veiligheid, continuïteit en privacy en daarmee samenhangende reputatie een hoge prioriteit.

Aandacht voor mogelijke fraude

Waterschap Rivierenland is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar activiteiten. Externe partijen moeten erop kunnen vertrouwen dat Waterschap Rivierenland en haar medewerkers op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. Fraude is een vorm van niet integer handelen. Voor alle bestuurders en medewerkers geldt een gedragscode inzake integriteit.

Onze (financiële) processen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheiding. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwickelen en toegang heeft tot activa.

Ondanks alle beheersingsmaatregelen resteert het risico dat bestuur, directie of management deze maatregelen doorbreken. Ook resteert het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken en de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet integer handelen (anoniem) te melden, dragen bij aan het signaleren van misstanden. Gezien de aard van de activiteiten van Waterschap Rivierenland onderkent het bestuur dat een restrisico op fraude blijft bestaan. Ieder jaar, zo ook in 2025, wordt een onderzoek uitgevoerd naar een fraude gerelateerd onderwerp.

5.6.5 Informatie over de financiële rechtmatigheid

De Wet versterking decentrale rekenkamers is per 1 januari 2023 in werking getreden. Hierin is ook de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording voor gemeenten, provincies en waterschappen opgenomen. Een rechtmatigheidsverantwoording is een onderdeel van de jaarrekening, waarin het College van Dijkgraaf en Heemraden aangeeft welke rechtmatigheidsfouten boven een bepaald grensbedrag er opgetreden zijn. Rechtmatigheidsfouten zijn financiële beheershandelingen, die in strijd zijn met relevante wettelijke normen of rechtsregels. Een voorbeeld is een aanbesteding, die niet overeenkomstig Europese wet- en regelgeving is uitgevoerd. Voor waterschappen gaat deze verplichting in per boekjaar 2025. Tot en met boekjaar 2024 rapporteert de accountant over de rechtmatigheid.

5.6.6 Maatregelen om afwijkingen van financiële rechtmatigheid te voorkomen

De voorbereidingen op de rechtmatigheidsverantwoording zijn in volle gang, opdat het College van Dijkgraaf en Heemraden in staat is de rechtmatigheidsverantwoording conform wet- en regelgeving af te leggen vanaf boekjaar 2025. Concreet betreft het wet- en regelgeving met financiële gevolgen voor de jaarrekening 2025. Dit doel is in lijn met het beoogd effect van het programma Middelen: Een professionele organisatie gericht op doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uitvoeren van de kerntaken van het waterschap. Bovendien past dit bij de kernwaarde betrouwbaar van WSRL. Door over de rechtmatigheid te verantwoorden laat WSRL zien een betrouwbare overheid te willen zijn.

Het Algemeen Bestuur heeft in juni 2024 de kadernota Rechtmatigheidsverantwoording WSRL vastgesteld. Hierin staat onder andere het ambitieniveau voor de interne beheersing. Het streven is om de huidige interne beheersing op een hoger plan te brengen en daarvoor het Three Lines Model (TLM) te hanteren. Dit is een internationaal algemeen gebruikt model. De TLM-gedachte is niet alléén maar organisatiestructuur en het benoemen van rollen, maar ook een andere manier van (samen)werken en draagt zodoende bij aan een versterking van de risicocultuur, het nemen van verantwoordelijkheid voor het managen van risico's en interne beheersing.

De wijze waarop de verdere professionalisering van de interne beheersing wordt bereikt, is een continu groeiproces en dient tot stand te komen door met de betreffende organisatieonderdelen afspraken te maken over die processen die significant zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording door het College van Dijkgraaf en Heemraden. De hieruit voortvloeiende werkzaamheden vragen om extra capaciteit.

De verbijzonderde interne controles ten behoeve van het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de daarin opgenomen baten, lasten en balansmutaties worden uitgevoerd. Deze controles zijn onder andere gericht op het proces van aankoop tot betalen. Naar aanleiding van de bevindingen worden voor zover nodig herstelmaatregelen genomen. De accountant gebruikt de resultaten van de verbijzonderde interne controles voor de jaarrekeningcontrole. Vanaf 2025 vormen deze bevindingen ook de onderbouwing voor de rechtmatigheidsverantwoording door het College van Dijkgraaf en Heemraden.

Op grond van de huidige wetgeving neemt de accountant de beoordeling van de financiële rechtmatigheid mee in de jaarrekeningcontrole en is daarmee een specifiek onderdeel van de daaruit voortvloeiende accountantsverklaring. Deze wetgeving wijzigt waardoor het afgeven van de rechtmatigheidsverklaring in dit kader over het verslagjaar 2025 verschuift van de externe accountant naar het College van Dijkgraaf en Heemraden, zoals dit bij gemeenten en provincies al het geval is.

5.6.7 Overige zaken bedrijfsvoering

Medezeggenschap

Waterschap Rivierenland heeft een actieve ondernemingsraad (hierna: OR) bestaande uit 13 medewerkers. De OR werkt op basis van een eigen missie: “Op eigen wijze stroomlijnen wij scherp en prikkelend de verbinding en medezeggenschap in de organisatie. Daarmee versterken we de ontwikkeling van medewerkers en Waterschap Rivierenland”. Én een eigen visie: “In een continu veranderende samenleving stroomt onze ondernemende invloed door alle kanalen van de organisatie”. De OR heeft meegesproken en –gedacht over alle onderwerpen die in de paragraaf Bedrijfsvoering staan. Dat heeft geleid tot een grotere betrokkenheid van collega’s bij veranderingen, agendering van aandachtspunten en een grotere zichtbaarheid van de OR zelf.

De zittingstermijn van de huidige OR loopt af in mei 2025. Dit betekent dat in 2024 de voorbereidingen voor kandidaatstelling en verkiezingen starten om in juni 2025 met een nieuwe ondernemingsraad aan de slag te kunnen gaan.

Doelmatigheid

Intern zijn en blijven wij kritisch op een doelmatige werkwijze. Een verdere verdieping heeft geleid tot een aantal aanbevelingen om nader onderzoek te doen naar een efficiëntere of andere manier van (samen)werken, die kan leiden tot een besparingspotentieel c.q. beperken van kostenstijging. Het onderzoek is voor het college aanleiding de organisatie in het kader van doelmatigheid een taakstelling mee te geven van € 400.000 structureel in 2025 oplopend tot € 2 miljoen structureel in 2029.

Voor de begroting 2025 is de structurele invulling ad € 400.000 gerealiseerd. Voor de jaren 2026 – 2029 resteert nog een taakstelling.

Voortgang invulling taakstelling doelmatigheid:

Omschrijving (bruto)	2025	2026	2027	2028	2029
Taakstelling	0,4	0,8	1,2	1,6	2,0
Ingevuld bij begroting 2025	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Nog in te vullen	0,0	0,4	0,8	1,2	1,6

Bedragen x € 1 miljoen

Veiligheid

Binnen Bouwend Nederland is de veiligheidscultuurladder een veel gebruikte NEN-norm. Deze norm wordt ingezet met als doel om de veiligheidscultuur binnen organisaties te verbeteren door zowel het veiligheidsbewustzijn als het bewust veilig handelen te stimuleren en daarmee onveilige situaties en incidenten terug te dringen. WSRL heeft zich tot doel gesteld om gecertificeerd te worden op de veiligheidscultuurladder.

De veiligheidscultuurladder bestaat uit vijf treden, waarbij iedere trede een mate van volwassenheid vertegenwoordigt ten aanzien van het veiligheidsbewustzijn binnen een organisatie. WSRL, specifiek

het domein Programma's & Projecten (bestaande uit de afdelingen Projecten Waterveiligheid en Projecten Watersysteem, -keten & Wegen), is bezig met het certificeringstraject voor trede drie ('berekend'). De ambitie van het domein Programma's & Projecten is om eind 2024 de certificering op trede drie te behalen.

Op een later moment zal de rest van de WSRL-organisatie volgen in het certificeringsproces met als doel dat eind 2027 heel WSRL gecertificeerd is op trede drie van de veiligheidscultuurladder. Daar waar mogelijk worden initiatieven al wel organisatiebreed uitgerold.

Inhuur derden

Voor het uitvoeren van de waterschapstaken is het van belang over voldoende en bekwaam personeel te beschikken. Externe inhuur is begroot op plekken waar het werkaanbod kan fluctueren. Verreweg de meeste kosten voor externe inhuur worden gemaakt ten behoeve van het HWBP en de digitaliseringsopgave.

In 2024 is een kader voor de inhuur van derden vastgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat zoveel mogelijk met eigen medewerkers wordt gewerkt. In financiële zin is de doelstelling dat de uitgaven voor externe inhuur worden beperkt tot maximaal 10% van de netto loonsom.

5.7 Kostenbeheersing

Het zorgen voor een efficiënte en effectieve organisatie is een continu proces dat nooit stil staat. Van de organisatie mag verwacht worden dat ze alert is op nieuwe ontwikkelingen en wensen vanuit de samenleving. Onze omgeving verandert continu. Voor veel opgaven zijn we op zoek naar innovaties, nieuwe oplossingen en/of (andere) samenwerkingsverbanden. Daar anticiperen we op, hetgeen voortdurend onderhoud, inzet en aandacht van bestuur en organisatie vraagt. Processen worden regelmatig tegen het licht gehouden om te beoordelen of aanpassen wenselijk en/of mogelijk is. Het streven is daarbij onze taken met acceptabele kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten uit te voeren.

Wij zijn en blijven daarom te allen tijde kritisch op kostenontwikkelingen. Alleen bij een deugdelijke onderbouwing zijn kostenontwikkelingen acceptabel. Het primaire uitgangspunt is altijd eerst te zoeken naar compensatie binnen de beschikbare budgetten. Voor het uitvoeren van onze taken worden ook wij geconfronteerd met nieuwe (wettelijke) eisen, gewijzigde normen, (bestuurlijke) wensen en algemene kostenontwikkelingen. Dat maakt dat het niet mogelijk is alle hogere kosten op te vangen binnen de beschikbare budgetten. De afgelopen jaren zijn diverse taakstellingen uitgevoerd en zijn budgetten op basis van trendanalyses van voorgaande jaren naar beneden bijgesteld. Het meest recente voorbeeld hiervan is de post onvoorzien, die in deze begroting 2025 verlaagd is naar € 0,5 miljoen per jaar. Daarnaast zijn de opbrengsten voor o.a. rente, dividend en grondverkoop scherper begroot. Hierdoor is het gelukt om een deel van de ontwikkelingen binnen de bestaande begrotingsomvang op te vangen.

Dat wij oog hebben voor kostenbeheersing blijkt onder andere uit een aantal grote investeringen als bijvoorbeeld de energiefabrieken, waarbij de haalbaarheid en keuzes worden onderbouwd met business cases die wij aan het Algemeen Bestuur voorleggen. Op basis van business cases maken wij afwegingen tussen zelf doen versus inhuur, waarbij wij naast het kostenaspect ook kijken naar continuïteit en expertise. We geven invulling aan de banenafpraak uit de Participatiewet, waarbij we ernaar streven om de kosten volledig binnen de bestaande personeelsbegroting op te vangen.

Regelmatig maken wij gebruik van benchmarks om de uitvoering en kosten te vergelijken met collega waterschappen. Indien wij daar aanleiding toe zien wordt hierop geacteerd. Wij hanteren een strikt inkoop- en aanbestedingsbeleid met het doel producten en diensten op de economisch meest voordelige wijze in te kopen.

Daarnaast is de organisatie actief op het gebied van treasury. Door actief de markt te volgen is niet alleen ruimschoots in onze financieringsbehoefte voorzien tegen zeer gunstige condities, maar is ook de bestaande leningenportefeuille voor een groot deel herzien, met als resultaat lagere rentekosten en het fors terugdringen van het renterisico. Tijdelijk overtollige middelen worden aangehouden in de schatkist. Sinds medio 2022 ontvangt Waterschap Rivierenland een rentevergoeding over het saldo aangehouden bij de schatkist. Voor 2025 is als gevolg hiervan een renteopbrengst van € 4 miljoen begroot en voor 2026 € 1,2 miljoen.

Met betrekking tot onze inspanningen op het gebied van belastingheffing zijn de afgelopen jaren fors meer extra aanslagen (forfaitaire, machtiging en aangiftes op basis van ingenomen water) opgelegd bij bedrijven die jaren ervoor niet werden betrokken in de heffing. Tevens vinden er bij Waterschap Rivierenland verdere inspanningen plaats om discrepanties (indirecte lozingen) op te sporen.

Ten slotte zijn wij ook op dezelfde wijze kritisch naar onze verbonden partijen. Daar waar ons streven is de taken tegen zo laag mogelijke kosten uit te voeren, geldt dat immers ook voor onze verbonden partijen.

5.8 Openbaarheid

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en verplicht een bestuursorgaan tot actieve openbaarmaking van informatie. Op grond van artikel 3.5 van de Woo is een bestuursorgaan verplicht om jaarlijks in de begroting aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens van de Woo. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een kwalitatieve beschrijving gegeven van de activiteiten die worden uitgevoerd in 2025 op de thema's actieve en passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding.

1) Actieve openbaarmaking voor de verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo)

In de Woo staan 17 informatiecategorieën die organisaties verplicht openbaar moeten maken. Als Waterschap volgen wij de landelijke planning voor de gefaseerde publicatie van de 17 informatiecategorieën.

2) De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de verplichte categorieën (artikel 3.1 Woo)

Het ambitieniveau van Waterschap Rivierenland bestaat uit het actief openbaar maken van de wettelijk verplichte informatiecategorieën.

3) Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

Onder passieve openbaarmaking verstaan we het openbaar maken van informatie naar aanleiding van verzoeken uit de samenleving, de Woo-verzoeken. We houden daarmee rekening met het anonimiseren van persoonsgegevens. Op basis van de binnengekomen Woo-verzoeken van de afgelopen jaren verwachten we in 2025 wederom een lichte toename. Naast een lichte toename in aantallen is de verwachting dat het aantal omvangrijke Woo-verzoeken ook zal toenemen.

4) De informatiehuishouding (Hoofdstuk 6 Woo)

Voor de verbetering van de informatiehuishouding zijn de volgende maatregelen gepland:

- **Communicatie, begeleiding medewerkers;** In 2025 wordt een aantal voorlichtingssessies georganiseerd om medewerkers bewust te maken van de Woo, hun rol hierin en welke ondersteuning ze kunnen verwachten.
- **Archivering;** Het goed opslaan van verschillende vormen van informatie is essentieel voor openbaarmaking van informatie. We maken medewerkers bewust van het belang van het goed archiveren van informatie in onze daarvoor bestemde systemen.
- **Systemen en procedures;** In 2025 zal gewerkt worden aan verdere optimalisatie van systemen en procedures. Beleid en werkafspraken op het gebied van informatiehuishouding worden opgesteld c.q. geactualiseerd.

5) Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon (artikel 4.7 Woo)

De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan één of meer contactpersonen heeft om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie. Waterschap Rivierenland heeft een Woo-contactpersoon aangesteld.

5.9 Verbonden partijen

5.9.1 Inleiding

Waterschap Rivierenland heeft bestuurlijke en financiële belangen in andere partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en (andere) rechtspersonen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

5.9.2 Visie op verbonden partijen en beleidsvoornemens

Visie

Deelname aan verbonden partijen is een manier om waterschapsdoelen te bereiken. Het Algemeen Bestuur heeft een kaderstellende en controlerende taak (toezicht) met betrekking tot de doelstellingen. Kernvragen daarbij zijn bijvoorbeeld of de doelstellingen van de verbonden partij nog corresponderen met die van het waterschap en of die doelstellingen via de verbonden partijen wel of niet gerealiseerd worden. Daar waar de doelstellingen corresponderen en samenwerking voordeel oplevert, zal de samenwerking worden gecontinueerd of gezocht. Dit voordeel kan direct zijn in minder kosten en/of betere kwaliteit maar ook indirect in de vorm van een netwerk of naamsbekendheid.

Beleidsvoornemens

Op het moment van opstellen van deze begroting zijn er geen nieuwe of afwijkende beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.

5.9.3 Overzicht verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR)
- Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)
- Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009
- Gemeenschappelijke regeling AQUON 2011
- Waterschapsbank N.V. (NWB)

Voor gedetailleerde informatie per verbonden partij verwijzen we naar bijlage 13.

6 Financiële begroting en Meerjarenraming

6.1 Inleiding

In de nieuwe verslaggevingsvoorschriften is nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting, zoals uitgewerkt in de voorgaande hoofdstukken, en een financiële begroting + meerjarenraming, die zijn uitgewerkt in hoofdstuk 6. Om dubbelingen zoveel mogelijk te voorkomen, is in dit hoofdstuk soms verwezen naar andere delen van dit document.

In dit hoofdstuk zijn de gehanteerde uitgangspunten opgenomen, evenals de kosten en opbrengsten voor 2025 per programma met een toelichting op de verschillen ten opzichte van de begroting 2024. Gevolgd door de meerjarenexploitatie-raming voor de jaren 2026-2029, de investeringsplanning voor de periode 2025-2029, het beleid voor autorisatie van investeringen en de geprognostiseerde balans. Tot slot zijn enkele bijlagen opgenomen, waarmee de cijfers uit de begroting nader zijn onderbouwd.

6.2 Gehanteerde uitgangspunten en normen

	Begroting 2024 (2024-2028)	Voorjaarsnota 2024 (2025-2029)	Begroting 2025 (2025-2029)
Inflatie	2025-2029: 2,4%	2025-2029: 2,4%	2025-2029: 2,7%
Loonontwikkeling	2025: 4,7 % 2026: 4,5 % 2027: 3,6 % 2028: 3,6 %	2025: 3,9% 2026: 3,7% 2027: 3,6% 2028-2029: 3,5%	2025: 4,3% 2026: 3,7% 2027: 3,6% 2028-2029: 3,5%
Sociale lasten	28,4 %	28,4%	28,4%
Lange rente	2025: 4,0 % 2026-2028: 2,3 %	2025: 3,0 % 2026-2029: 2,3%	2025: 3,0 % 2026-2029: 2,3%
Korte rente	Opbrengst 2025: € 1 mln 2026-2028: € 0	Opbrengst 2025: € 3 mln Opbrengst 2026: € 1 mln 2027-2029: € 0	Opbrengst 2025: € 4 mln Opbrengst 2026: € 1,2 mln 2027-2029: € 0
Dividend NWB	€ 4,1 mln. per jaar	€ 4,5 mln. per jaar	€ 4,5 mln. per jaar
Resultaat bestuursrapportage	2 ^e burap 2023 niet relevant	<u>1e burap 2024:</u> Watersysteem: 1,4 V Zuivering: 1,5 N Wegen: 0,1 N	<u>2e burap 2024:</u> Watersysteem: 4,3 V Zuivering: 0,8 N Wegen: 0,1 N

Toelichting

Voor een toelichting op de uitgangspunten verwijzen we naar paragraaf 2.5 van deze begroting.

6.3 Overzicht van baten en lasten en toelichting

6.3.1 Totaaloverzicht van baten en lasten

EXPLOITATIE 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V/N
Waterveiligheid					
Kosten	39,6	44,0	46,1	2,1	N
Opbrengsten	-16,3	-17,6	-18,9	1,2	V
Per saldo	23,3	26,3	27,2	0,9	N
Watersysteem					
Kosten	69,5	72,4	77,6	5,2	N
Opbrengsten	-1,4	1,7	1,7	0,1	N
Per saldo	68,1	74,1	79,4	5,3	N
Waterketen					
Kosten	69,5	70,3	74,1	3,8	N
Opbrengsten	-3,3	-1,3	-1,3	0,0	
Per saldo	66,2	69,0	72,8	3,8	N
Wegen					
Kosten	10,9	10,8	11,2	0,4	N
Opbrengsten	-3,4	-3,3	-3,4	0,1	V
Per saldo	7,5	7,5	7,9	0,4	N
Middelen					
Kosten	58,8	60,1	64,8	4,7	N
Opbrengsten	-4,3	-1,4	-2,6	1,2	V
Per saldo	54,5	58,7	62,2	3,5	N
Dekkingsmiddelen					
Vennootschapsbelasting	0,0	0,0	0,0	0,0	
Onvoorzien	0,5	0,9	0,5	0,4	V
Overige kosten en opbrengsten	-8,2	0,1	-1,3	1,4	V
Per saldo	-7,7	1,0	-0,8	1,8	V
Totaal programmplan	2119,9	236,5	248,6	12,0	N
Toev. / ontr. aan reserves					
- Waterveiligheid	8,0	10,2	10,7	0,5	N
- Watersysteem	0,1	0,1	0,1	0,0	
- Waterketen	0,0	0,0	0,0	0,0	
- Wegen	0,0	0,0	0,0	0,0	
- Middelen	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	
- Dekkingsmiddelen	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	219,6	246,3	258,8	12,5	N
Gedekt door heffing Waterschapsbelastingen	-231,9	-242,8	-255,0	12,2	V
Inzet egalisatiereserves	0,5	-3,5	-3,8	0,3	V
Resultaat	-11,8	0,0	0,0	0,0	

Bedragen x € 1 miljoen

6.3.2 Toelichting Waterveiligheid

EXPLOITATIE 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V/N
Kosten	39,6	44,0	46,1	2,1	N
Opbrengsten	-16,3	-17,6	-18,9	1,2	V
Te dekken kosten	23,3	26,3	27,2	0,9	N
Inzet bestemmingsreserve	8,0	10,2	10,7	0,5	N
Per saldo	31,3	36,5	37,9	1,4	N

Bedragen x € 1 miljoen

Analyse op hoofdlijnen

- Hogere advies-/monitoringskosten 2de Landelijke Beoordelingsronde (LBO2). 0,2 N
- Kosten waterontspanners kunnen niet meer uit de bestemmingsreserve worden gefinancierd (S). 0,1 N
- Aanbestedingsresultaat maaibestekken Beneden-Linge en Nederwaard. 0,1 N
- Herstel bekleding kering Adriaan Volkeringel Sliedrecht. 0,1 N
- Hogere rentebaten eigen financieringsmiddelen. 0,3 V
- Hogere bijdrage deelnemers samenwerkingsverband muskusrattenbeheer i.v.m. stijgende exploitatiekosten (0,6 V), waarvan gedeeltelijk voor WSRL (0,4 N). 0,2 V
- Lagere onttrekking bestemmingsreserve afschrijving HWBP i.v.m. lagere projectrealisatie. 0,5 N
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling. 1,0 N
- Lagere kapitaallasten: Lagere afschrijvingskosten door projectrealisatie 2023 (0,4 V) en hogere rentekosten (0,3 N). 0,1 V

Meerjarenraming Waterveiligheid

EXPLOITATIE meerjarenraming	2025	2026	2027	2028	2029
Kosten	46,1	52,0	52,9	63,5	65,4
Opbrengsten	-18,9	-19,4	-19,9	-20,5	-20,9
Te dekken kosten	27,2	32,6	33,0	43,1	44,5
Inzet bestemmingsreserve	10,7	8,6	8,3	-0,6	0,0
Per saldo	37,9	41,2	41,3	42,5	44,5

Bedragen x € 1 miljoen

6.3.3 Toelichting Watersysteem

EXPLOITATIE 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V/N
Kosten	69,5	72,4	77,6	5,2	N
Opbrengsten	-1,4	1,7	1,7	0,1	N
Te dekken kosten	68,1	74,1	79,4	5,3	N
Inzet bestemmingsreserve	0,1	0,1	0,1	0,0	
Per saldo	68,1	74,2	79,4	5,3	N

Bedragen x € 1 miljoen

Analyse op hoofdlijnen

- Risico gestuurd beheer en onderhoud regionale waterkeringen. 0,5 N
- Aanbestedingsresultaten maaionderhoud diverse rayons. 0,5 N
- Hogere bijdrage Aquon. 0,3 N
- Monitoringskosten PFAS. 0,3 N
- Structureel opnemen onderhoudsbudget stuwen (20 stuwen per jaar). 0,3 N
- Vervallen incidentele onderhoudskosten stuwen 2024. 0,2 V
- LTAP onderhoud gemalen watersysteem. 0,2 N
- Friciekosten en meekoppelkansen watersysteem bij projecten Nieuwe Waarden Alblasserwaard en aanpassingen A15. 0,2 N
- Groot onderhoud Zederiksluis. 0,1 N
- Hogere kosten inwinning waterkwantiteit (i.h.k.v. WBP) 0,1 N
- Elektra: lagere inkooprijds m.i.v. 2025. Hiertegenover staat een hogere volume a.g.v. bijstelling verwacht verbruik i.v.m. toenemende droge en natte weersperiodes (o.b.v. verbruik 2023/ 1e helft 2024), hogere netbeheerkosten 2024 en daling van de terugleververgoeding. Per saldo budgetneutraal. 0 -
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling 2,5 N
- Hogere kapitaallasten: hogere afschrijvingskosten door projectrealisatie 2023 (0,2 N) en hogere rentekosten (0,1 N). 0,3 N
- Per saldo kleine voor- en nadelen. 0,2 N

Meerjarenraming Watersysteem

EXPLOITATIE meerjarenraming	2025	2026	2027	2028	2029
Kosten	77,6	79,7	84,8	92,4	99,0
Opbrengsten	1,7	1,7	1,6	1,7	1,6
Te dekken kosten	79,4	81,3	86,5	94,1	100,6
Inzet bestemmingsreserve	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Per saldo	79,4	81,4	86,5	94,1	100,7

Bedragen x € 1 miljoen

6.3.4 Toelichting Waterketen

EXPLOITATIE 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V/N
Kosten	69,5	70,3	74,1	3,8	N
Opbrengsten	-3,3	-1,3	-1,3	0,0	V
Te dekken kosten	66,2	69,0	72,8	3,8	N
Inzet bestemmingsreserve	0,0	0,0	0,0	0,0	
Per saldo	66,2	69,0	72,8	3,8	N

Bedragen x € 1 miljoen

Analyse op hoofdlijnen

- Hogere onderhoudskosten voor instandhouding waterketenobjecten in 2025 (LTAP). 1,8 N
- Vergoeding WSRL voor warmte levering ARN. 1,1 N
- Hogere chemicaliënkosten a.g.v. hoge inflatie en schaarste Europese markt en toename inzet overige chemicaliën, om verstopping door struvietvorming te voorkomen en fosfaat te binden. 0,5 N
- Verduurzamen polymeren. 0,4 N
- Lagere opbrengsten gas en groengascertificaten a.g.v. prijsdaling en afname vraag naar groengascertificaten. 0,4 N
- Vervanging lampen glastuinfiler Zaltbommel in 2025. 0,3 N
- Monitoringskosten PFAS (0,2) en stoffen indirecte lozingen waterketen n.a.v. AB werkgroep KRW (0,1). 0,3 N
- Uitvoeren maatregel uit inspecties rwzi's op gevaar voor legionella besmettingen. 0,2 N
- Reparatie rioolput Hardinxveld-Giessendam. 0,2 N
- Hogere onderhoudskosten door inflatie. 0,2 N
- Oplossen overschrijding stikstofeis rwzi Arnhem. 0,1 N
- Aanbestedingsresultaten maaionderhoud rwzi's terreinen en transportstelsels Beneden Linge en Altena. 0,1 N
- Hogere advieskosten zuiveren door groeiende onderzoekopgave wet- en regelgeving. 0,1 N
- Per saldo lagere elektra kosten vanwege lagere inkoopprijs m.i.v. 2025. Hiertegenover staat een hogere volume a.g.v. bijstelling verwacht verbruik i.v.m. toenemende droge en natte weersperioden (o.b.v. verbruik 2023/ 1e helft 2024), hogere netbeheerkosten 2024 en daling van de terugleververgoeding. 1,2 V
- Vervallen incidentele advieskosten: discrepantie problematiek (0,2V), conditiemeting WK (0,1V) en Europese aanpassingen wet en regelgeving stedelijk afvalwater (0,1V). 0,4 V
- SDE-subsidie zonneparken: compensatie voor lagere terugleververgoeding. 0,3 V
- Lagere slibverwerkingskosten door minder slibafzet a.g.v. verbetering ontwateringsgraad Energiefabriek West (EFW) en verwerking Culemborgs slib op EFW (0,4V). Hiertegenover staan hogere transportkosten i.v.m. verwerking Culemborgs slib op EFW (0,2N). 0,2 V
- Centralisatie software naar programma middelen. 0,1 V
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling. 1,4 N
- Lagere kapitaallasten: lagere afschrijvingskosten door projectrealisatie 2024 (1,2 V) en lagere rentekosten (0,2 V). 1,4 V
- Per saldo kleine voor- en nadelen. 0,2 N

Meerjarenraming Waterketen

EXPLOITATIE meerjarenraming	2025	2026	2027	2028	2029
Kosten	74,1	72,9	73,0	75,7	78,7
Opbrengsten	-1,3	-0,8	-0,8	-0,7	-0,7
Te dekken kosten	72,8	72,0	72,3	75,1	78,0
Inzet bestemmingsreserve	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	72,8	72,0	72,3	75,1	78,0

Bedragen x € 1 miljoen

6.3.5 Toelichting Wegen

EXPLOITATIE 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil	V/N
Kosten	10,9	10,8	11,2	0,4	N
Opbrengsten	-3,4	-3,3	-3,4	0,1	V
Te dekken kosten	7,5	7,5	7,9	0,4	N
Inzet bestemmingsreserve	0,0	0,0	0,0	0,0	
Per saldo	7,5	7,5	7,9	0,4	N

Bedragen x € 1 miljoen

Analyse op hoofdlijnen

- Aanbestedingsresultaat maaionderhoud gebied Nederwaard. 0,2 N
- Indexering diverse budgetten wegonderhoud. 0,2 N
- Eenmalige aankoop zoutstrooiers in 2024 (aanschaf vindt plaats in 2026). 0,1 V
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling. 0,1 N

Meerjarenraming Wegen

EXPLOITATIE meerjarenraming	2025	2026	2027	2028	2029
Kosten	11,2	11,7	11,7	12,0	12,4
Opbrengsten	-3,4	-3,5	-3,5	-3,6	-3,7
Te dekken kosten	7,9	8,2	8,2	8,4	8,6
Inzet bestemmingsreserve	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	7,9	8,2	8,2	8,4	8,6

Bedragen x € 1 miljoen

6.3.6 Toelichting Middelen

EXPLOITATIE 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil	V/N
Kosten	58,8	60,1	64,8	4,7	N
Opbrengsten	-4,3	-1,4	-2,6	1,2	V
Te dekken kosten	54,5	58,7	62,2	3,5	N
Inzet bestemmingsreserve	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	
Per saldo	54,4	58,4	61,9	3,5	N

Bedragen x € 1 miljoen

Analyse op hoofdlijnen

- Hogere legesopbrengst door indexatie tarieven, verhoging dekkingspercentage en actualisering kostentoerekening. 1,2 V
- Hogere opbrengst verkoop overtollige gronden en pacht. 0,2 V
- Vervallen incidentele kosten 2024 herstelwerkzaamheden Rijksmonument Papsluis. 0,1 V
- Toename ICT kosten i.v.m. licentiekosten en digitalisering. 0,8 N
- Centralisatie software-licenties en -beheer en implementatie Lifecyclemanagement. 0,5 N
- Doorontwikkeling van de applicatie Vizier 3.0 voor de crisisbeheersing. 0,2 N
- Stijging bijdrage HWH en advieskosten Informatieveiligheid. 0,2 N
- Extra inzet personeel i.v.m. actualisatie vergunningen directe lozingen (n.a.v. AB werkgroep KRW). 0,1 N
- Hogere leasekosten (deelautosysteem/ personenauto's decentrale locaties). 0,1 N
- Beheerkosten beveiliging zonneparken. 0,1 N
- Hogere kapitaallasten: Hogere afschrijvingskosten door projectrealisatie 2022/2023. 0,4 N
- Per saldo hogere afdelings-/personeelskosten a.g.v. loon- en formatieontwikkeling. 2,7 N
- Overige kleine voor- en nadelen. 0,1 V

Meerjarenraming Middelen

EXPLOITATIE meerjarenraming	2025	2026	2027	2028	2029
Kosten	64,8	68,4	70,5	73,1	74,6
Opbrengsten	-2,6	-2,9	-3,1	-2,9	-2,9
Te dekken kosten	62,2	65,4	67,4	70,2	71,7
Inzet bestemmingsreserve	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	61,9	65,4	67,4	70,2	71,7

Bedragen x € 1 miljoen

6.3.7 Toelichting Dekkingsmiddelen

EXPLOITATIE 2025	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil	V/N
Vennootschapsbelasting	0,0	0,0	0,0	0,0	
Onvoorzien	0,5	0,9	0,5	0,4	V
Overige kosten en opbrengsten	-8,2	0,1	-1,3	1,4	V
Inzet bestemmingsreserve	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	
Per saldo	-8,0	0,7	-1,1	1,8	V

Bedragen x € 1 miljoen

Analyse op hoofdlijnen

- Verlaging post onvoorzien. 0,4 V
- Hogere kwijtschelding. 0,5 N
- Vervallen stelpost inflatie begroting 2024. 0,8 V
- Renteopbrengst voordelig saldo rekening-courant bij schatkist. 0,5 V
- Hogere uitkering dividend NWB. 0,4 V
- Rentebaten eigen financieringsmiddelen. 0,2 V

Meerjarenraming Dekkingsmiddelen

EXPLOITATIE meerjarenraming	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opbrengsten	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Te dekken kosten	-1,3	1,1	2,2	2,1	1,9
Inzet bestemmingsreserve	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Per saldo	-1,1	1,6	2,7	2,6	2,4

Bedragen x € 1 miljoen

6.3.8 Overzicht incidentele baten en lasten

Omschrijving	Begroting 2025	
	Lasten	Baten
Programma Waterveiligheid		
Herstel bekleding kering Adriaan Volkersingel Sliedrecht	0,1	-
Programma Watersysteem		
Friciekosten en meekoppelkansen watersysteem bij projecten Nieuwe Waarden Ablasserwaard (A5H) en aanpassingen A15	0,2	-
Programma Waterketen		
Reparatie rioolput Hardinxveld-Giessendam	0,2	-
Programma Wegen	-	-
Programma Middelen	-	-
Programma Dekkingsmiddelen	-	-

Bedragen x € 1 miljoen

6.3.9 Overzicht structurele toevoegingen/onttrekkingen aan reserves

Omschrijving reserve	Stand 01-01-2025	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2025
Bestemmingsreserve HWBP afschrijvingen	26,9	11,0	0,3	37,6
Bestemmingsreserve baggeren vaarweg Linge / kanaal van Steenenhoek	0,3	0,1		0,4

Bedragen x € 1 miljoen

6.4 Voorgenomen investeringen en toelichting

6.4.1 Investerings t/m 2025

In onderstaande tabel zijn de totalen per programma van de lopende investeringsprojecten opgenomen. De kolom 'Uitgaven tot 1-1-2025' bevat de realisatie van lopende projecten t/m 2023 + de actuele raming voor 2024. De kolom 'uitgaven in 2025' bevat de begrote investeringen voor 2025. De laatste kolom bevat de som van de twee voorgaande kolommen.

Omschrijving (bruto)	Uitgaven tot 1-1-2025	Uitgaven in 2025	Uitgaven t/m 31-12-2025
Programma Waterveiligheid	1.477,5	172,0	1.649,5
Programma Watersysteem	340,7	40,3	381,0
Programma Waterketen	221,3	9,8	231,1
Programma Wegen	32,0	3,2	35,2
Programma Middelen	70,7	19,2	89,9
Totaal	2.142,3	244,5	2.386,8

Bedragen x € 1 miljoen

Omschrijving (netto)	Uitgaven tot 1-1-2025	Uitgaven in 2025	Uitgaven t/m 31-12-2025
Programma Waterveiligheid	217,1	27,2	244,4
Programma Watersysteem	223,7	28,2	251,9
Programma Waterketen	216,0	8,9	224,9
Programma Wegen	0,0	0,0	0,0
Programma Middelen	65,4	18,6	84,0
Totaal	722,3	82,9	805,2

Bedragen x € 1 miljoen

Voor een overzicht van de investeringen 2025 voor alle projecten verwijzen we naar bijlage 10.

6.4.2 Meerjareninvesteringsplanning

Meerjareninvesteringsplanning	2024 (o.b.v. actuele raming)	2025	2026	2027	2028	2029
Programma Waterveiligheid						
Bruto	247,0	172,0	165,1	138,2	180,1	190,6
Subsidies/ bijdragen	-210,2	-144,8	-138,1	-112,0	-151,0	-161,5
Totaal (netto)	36,8	27,2	27,0	26,2	29,1	29,1
Programma Watersysteem						
Bruto	31,1	40,3	88,0	118,4	90,5	56,7
Subsidies/ bijdragen	-11,5	-12,1	-11,9	-11,5	-8,4	-8,4
Totaal (netto)	19,7	28,2	76,1	106,9	82,2	48,3
Programma Waterketen						
Bruto	6,3	9,8	34,6	34,8	28,5	23,0
Subsidies/ bijdragen	-0,8	-0,9	-0,7	-0,1	0,0	0,0
Totaal (netto)	5,5	8,9	33,9	34,7	28,5	23,0
Programma Wegen						
Bruto	3,0	3,2	3,8	3,5	3,4	3,4
Subsidies/ bijdragen	-3,0	-3,2	-3,8	3,5	-3,4	-3,4
Totaal (netto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Programma Middelen						
Bruto	13,9	19,2	8,1	5,3	3,2	3,8
Subsidies/ bijdragen	-0,2	-0,6	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Totaal (netto)	13,7	18,6	8,1	5,2	3,2	3,7

Bedragen x € 1 miljoen

Voor een overzicht van alle projecten in meerjarenperspectief verwijzen we naar bijlage 11.

6.5 Autorisatie investeringen

In bijlage 11 is het (meerjaren)investeringsprogramma opgenomen. Dit programma bestaat uit:

- Investeringsprojecten waarvoor reeds krediet beschikbaar is gesteld: geautoriseerde projecten;
- Investeringsprojecten waarvoor nog krediet gevoteerd moet worden: te autoriseren projecten.

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Waterschap Rivierenland is geregeld dat het Algemeen Bestuur de kredietverlening voor de investeringen waarvoor krediet zal worden aangevraagd in het begrotingsjaar kan mandateren aan het College van Dijkgraaf en Heemraden.

Mandateringscriteria

De volgende criteria voor mandatering van kredietverlening worden gehanteerd:

- a) er is sprake van een niet routinematige, grootschalige en in de tijd begrensde activiteit;
- b) het waterschap draagt alleen of grotendeels de verantwoordelijkheid voor het project;
- c) er zijn substantiële financiële gevolgen en/of uitvoeringsrisico's aan het project verbonden;
- d) er zijn belangrijke gevolgen voor de samenleving of voor het waterschap aan verbonden;
- e) er is sprake van toepassing van nieuwe technologieën of financieringsconstructies;
- f) er is sprake van een in organisatorisch opzicht complex besturing- en uitvoeringsproces.

Hoewel wordt gesproken van mandateringscriteria, is er feitelijk steeds sprake van overwegingen om niet tot mandatering over te gaan. Op de wijze zoals deze criteria zijn verwoord, is mandatering van projecten de regel en wordt alleen in bepaalde specifieke gevallen niet tot mandatering overgegaan. In die laatste gevallen is sprake van 'grote projecten'. Daarbij worden criteria a) en b) als randvoorwaarden gezien: aan deze criteria moet in elk geval worden voldaan om een project tot 'groot project' te bestempelen. Wil er sprake zijn van een groot project, dan moet daarnaast steeds worden voldaan aan ten minste één van de criteria c) t/m f).

Kortom:

- Wanneer wordt voldaan aan criteria a) én b) én aan één van de criteria c) t/m f), kan het Algemeen Bestuur overwegen een project niet te mandateren.
- Wanneer wordt voldaan aan criteria a) én b), maar niet aan één van de criteria c) t/m f), kan het Algemeen Bestuur overwegen een project te mandateren.
- Wanneer niet wordt voldaan aan criteria a) én b) - maar bijvoorbeeld slechts aan één van de criteria a) of b) -, kan het Algemeen Bestuur overwegen een project te mandateren.

Het gaat hier om criteria die door het Algemeen Bestuur worden gebruikt in haar overweging. Het is niet zo dat op grond van deze criteria 'automatisch' volgt dat een project 'groot' of 'regulier' is. Per project neemt het Algemeen Bestuur hierover een besluit door bij de begroting een bijlage met een overzicht van projecten vast te stellen, die al dan niet aan het College van Dijkgraaf en Heemraden worden gemandateerd.

Toelichting op de mandateringslijst

In bijlage 9 is een lijst opgenomen van alle investeringen waarvoor in 2025 krediet zal worden aangevraagd. Per investering is een inhoudelijke toelichting opgenomen. Tevens is per investering in de bijlage aangegeven of de kredietverlening door het Algemeen Bestuur plaatsvindt of dat de kredietverlening wordt gemandateerd aan het College van Dijkgraaf en Heemraden. Bij de vaststelling van de begroting krijgt het College van Dijkgraaf en Heemraden de bevoegdheid om voor deze investeringen krediet te verlenen binnen het totale investeringsvolume per programma. De in bijlage 9 opgenomen bruto investeringen bevatten ook ramingen voor de jaren na 2025 in die gevallen waarvoor in 2025 naar verwachting een totaalkrediet zal worden aangevraagd.

6.6 Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans is een middel om het bestuurlijk inzicht te verbeteren in de ontwikkeling van de financiële positie van het waterschap. Om inzicht te geven in de effecten van de meerjarenramingen van exploitatie en investeringen op de ontwikkeling van de balans is onderstaand de geprognosticeerde balans voor de komende vijf jaren opgenomen, gebaseerd op de actuele exploitatie en investeringsramingen en liquiditeitsprognose.

Geprognosticeerde balans 2025-2029

A C T I V A (per 31-12)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Vaste activa						
1. Immateriële vaste activa	40,0	39,9	40,4	41,2	41,0	40,9
2. Materiële vaste activa	564,1	597,5	685,7	797,9	867,8	895,5
3. Financiële vaste activa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Totaal vaste activa	604,6	637,9	726,6	839,6	909,3	936,9
Vlottende activa						
4. Voorraden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Uitzettingen looptijd < 1 jaar	238,9	181,8	22,1	0,0	0,0	18,5
6. Kortlopende vorderingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Overlopende activa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Liquide middelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal vlottende activa	238,9	181,8	22,1	0,0	0,0	18,5
Totaal activa	843,5	819,7	748,7	839,7	909,3	955,4
P A S S I V A						
Vaste passiva						
9. Eigen vermogen						
Algemene reserves	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4
Egalisatiereserves	27,7	24,6	21,9	22,6	22,6	24,3
Bestemmingsreserves	28,8	39,1	47,7	56,1	55,6	55,7
Nog te bestemmen resultaat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal eigen vermogen	61,9	69,1	75,0	84,1	83,6	85,4
10. Voorzieningen	20,8	20,3	20,3	21,3	21,8	21,8
11. Langlopende schulden > 1 jaar	730,4	663,8	576,4	586,3	678,3	775,0
Totaal vaste passiva	751,2	684,1	596,7	607,6	700,1	796,8
Vlottende passiva						
12. Netto vlottende schulden < 1 jaar	30,4	66,7	77,0	77,0	77,0	73,3
13. Overlopende passiva	0,0	0,0	0,0	70,9	48,5	0,0
Totaal vlottende passiva	30,4	66,7	77,0	147,9	125,5	73,3
Totaal passiva	843,5	819,9	748,7	839,6	909,2	955,5

Bedragen x € 1 miljoen

6.6.1 Toelichting op de geprognoseerde balans

De ontwikkeling van de balans geeft de grote opgaven waar Waterschap Rivierenland voor staat goed aan. Er is sprake van een sterke toename van de vaste activa door de grote investeringsopgave. Investeringsprojecten worden in de regel met vreemd vermogen gefinancierd. Dit verklaart ook de toename van de post langlopende schulden.

Het saldo in rekening courant vormt in feite de sluitpost, deze is bij een voordelig saldo onder de post Uitzettingen looptijd < 1 jaar en bij een nadelig saldo onder overlopende passiva opgenomen.

Investeringsprojecten hebben een meerjarig nut. De kosten van de projecten worden geactiveerd en gedurende de gebruiksduur afgeschreven. Dit geeft de mogelijkheid de kosten uit te smeren over de afschrijvingsperiode en heeft daarmee een egaliserend effect op de kostenontwikkeling. De financiering van de activa met langlopende externe financiering kan leiden tot oplopende renterisico's. Door de aflossingsverplichting van de leningenportefeuille over de jaren te spreiden wordt dit risico zo veel mogelijk beperkt.

7 Uitvoeringsinformatie

7.1 Overzicht kosten- en opbrengstensoorten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de kosten- en opbrengstencategorieën, gerubriceerd in overeenstemming met de regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Ter vergelijking zijn tevens de cijfers van de begroting 2024 en de jaarrekening 2023 opgenomen. In onderstaand overzicht zijn de gegevens per kosten- en opbrengstsoortgroep weergegeven.

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Kostensoortgroepen			
Rente en afschrijvingen	57,9	59,4	58,7
Personeelslasten	86,7	97,7	104,9
Goederen en diensten van derden	87,6	93,1	101,3
Bijdragen aan derden	10,5	10,1	11,0
Toevoegingen voorzieningen en onvoorzien	10,2	10,6	10,7
Totaal kosten	252,8	271,0	286,5
Opbrengstensoortgroepen			
Financiële baten	-15,6	-8,9	-10,3
Personeelsbaten	-6,8	-7,2	-7,4
Goederen en diensten aan derden	-15,3	-16,6	-18,7
Bijdragen van derden	-8,7	-8,2	-8,3
Waterschapsbelasting	6,4	6,3	6,8
Onttrekkingen aan voorzieningen	-0,6	0,0	0,0
Geactiveerde kosten	-0,4	0,0	0,0
Totaal opbrengsten	-41	-34,5	-37,9
Te dekken kosten	211,8	236,5	248,6
Inzet bestemmingsreserves	7,7	9,8	10,2
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	219,5	246,3	258,8
Gedekt door heffing waterschapsbelastingen	-231,8	-242,8	-255,0
Exploitatieresultaat	-12,3	3,5	3,8
Begrote onttrekking aan egalisereserves	0,5	-3,5	-3,8
Exploitatieresultaat te bestemmen	-11,8	0,0	0,0

Bedragen x € 1 miljoen

In bijlage 14 is de nadere uitsplitsing naar kosten- en opbrengstensoorten opgenomen.

7.2 Overzicht kosten- en opbrengstensoorten in meerjarenperspectief

Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Kostensoortgroepen					
Rente en afschrijvingen	58,7	65,0	70,7	88,1	94,9
Personeelslasten	104,9	109,8	112,9	116,5	120,4
Goederen en diensten van derden	101,3	99,9	99,5	101,1	102,3
Bijdragen aan derden	11,0	11,4	11,8	11,9	12,2
Toevoeging voorzieningen en onvoorzien	10,7	11,1	11,1	11,4	11,6
Totaal kosten	286,5	297,1	306,0	329,0	341,4
Opbrengstensoortgroepen					
Financiële baten	-10,3	-7,7	-6,6	-6,8	-6,8
Personeelsbaten	-7,4	-7,2	-7,2	-7,2	-7,2
Goederen en diensten aan derden	-18,7	-20,0	-21,0	-20,8	-20,5
Bijdragen van derden	-8,3	-7,9	-7,9	-7,7	-7,8
Waterschapsbelasting	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8
Onttrekkingen aan voorzieningen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Geactiveerde kosten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal opbrengsten	-37,9	-36,0	-35,9	-35,7	-35,5
Te dekken kosten	248,6	261,2	270,0	293,3	305,9
Inzet bestemmingsreserves	10,2	8,7	8,4	-0,5	0,1
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	258,8	269,9	278,4	292,8	306,0
Gedekt door heffing Waterschap belastingen	-255,0	-267,0	-279,7	-293,0	-307,0
(Exploitatieresultaat	3,8	2,9	-1,3	-0,2	-1,0
Begrote onttrekking aan egalisereserves	-3,8	-2,9	1,3	0,2	1,0
Exploitatieresultaat te bestemmen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Bedragen x € 1 miljoen

7.3 Netto kosten per beleidsproduct

Beleidsproduct	Begroting 2025 Netto kosten	
<i>Planvorming</i>	22,9	
101 Eigen plannen		14,8
102 Plannen van derden		8,1
<i>Aanleg en onderhoud waterkeringen</i>	45,3	
111 Beheersinstrumenten waterkeringen		2,3
112 Aanleg en onderhoud waterkeringen		41,2
113 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding		1,8
<i>Inrichting en onderhoud watersystemen</i>	68,2	
121 Beheersinstrumenten watersystemen		1,9
122 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen		22,0
123 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems		12,9
124 Beheer hoeveelheid water		26,5
125 Calamiteitenbestrijding watersystemen		0,3
126 Monitoring watersystemen		4,6
<i>Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken</i>	78,8	
131 Getransporteerd afvalwater		13,4
132 Gezuiverd afvalwater		47,8
133 Verwerkt slib		17,6
134 Afvalwaterbehandeling door derden		0,0
<i>Aanleg en onderhoud wegen</i>	8,7	
141 Beheersinstrumenten wegen		0,1
142 Aanleg en onderhoud wegen		7,1
143 Wegenverkeersregeling en -veerkeersveiligheid		1,6
<i>Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens</i>	0,7	
151 Beheersinstrumenten vaarwegen en havens		0,0
152 Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens		0,7
153 Verkeersregeling en verkeersveiligheid vaarwegen en havens		0,0
<i>Regulering</i>	10,6	
161 Beheer Keurkwartet en VTH-beleid		0,1
162 Vergunningen en meldingen		3,0
163 Toezicht		0,0
164 Adviezen vergunningen		5,3
165 Handhaving		1,1
166 Regulering keur		1,1

<i>Heffing en invordering</i>	6,6	
181 Belastingheffing		4,9
182 Invordering		1,7
<i>Bestuur en externe communicatie</i>	6,5	
191 Bestuur		3,9
192 Externe communicatie		2,6
<i>Overig</i>	0,3	
300 Duurzaamheid Innovatie Energie		1,2
210 Dekkingsmiddelen		-0,9
Te dekken kosten	248,6	248,6
Inzet bestemmingsreserves	10,2	10,2
Te dekken kosten na inzet bestemmingsreserves	258,8	258,8
Gedekt door heffing belastingheffing	-255,0	-255,0
Inzet egalisereserves	-3,8	-3,8
Exploitatieresultaat	0,0	0,0

Bedragen x € 1 miljoen

8 Besluit ter vaststelling

HET ALGEMEEN BESTUUR VAN WATERSCHAP RIVIERENLAND

Gelezen het voorstel van het College van Dijkgraaf en Heemraden van 8 oktober 2024;

Gelet op de bepalingen van de Waterschapswet;

BESLUIT:

1. Opdracht te verlenen aan het College van Dijkgraaf en Heemraden voor uitvoering van de waterschapstaken conform vastgesteld beleid en de in de begroting 2025 vastgelegde kaders.

Hiervoor:

2. De begroting 2025 inclusief de programmabudgetten vast te stellen:

- Tot een totaal van de kosten op	€	286.515.894
- Tot een totaal van de opbrengsten op	€	<u>286.515.894</u>
- Saldo	€	0

3. Het College van Dijkgraaf en Heemraden te machtigen tot kredietverlening van de investeringen zoals opgenomen in bijlage 9 van de begroting 2025.
4. Het College van Dijkgraaf en Heemraden voor de financieringsfunctie te machtigen tot:
  - a) Het afdekken van de financieringsbehoefte 2024 in rekening-courant bij de NWB tot een bedrag van maximaal € 57,5 miljoen;
  - b) Het afdekken van de meerjarige financieringsbehoefte door middel van het aangaan van langlopende leningen tot een bedrag van maximaal € 426 miljoen;
  - c) Het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen bij de schatkist in rekening courant of in deposito's;
5. Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP), Nieuwe Waarden Alblasserwaard (A5H), Kadeversterking 1e tranche (A5H) en Realisatie Modificaties rwzi Arnhem in 2025 te behandelen als 'groot project' in de B&V-cyclus. Digitale transformatie en Elektrificatie en renovatie JU Smitgemaal niet meer te behandelen als groot project met ingang van 2025.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland van 15 november 2024.

Hoogachtend,
Het College van Dijkgraaf en Heemraden
van Waterschap Rivierenland,

De Secretaris-directeur,

ir. Z.C. Vonk

de waarnemend Dijkgraaf,

G.V. den Hartog

9 Bijlagen

Bijlage 1	Staat van immateriële vaste activa
Bijlage 2	Staat van materiële vaste activa
Bijlage 3	Staat van financiële vaste activa
Bijlage 4	Staat van reserves en voorzieningen
Bijlage 5	Staat van vaste schulden
Bijlage 6	Berekening van het renteomslagpercentage
Bijlage 7	Staat van personeelslasten en personele sterkte
Bijlage 8	Verdeelsleutels primaire beheerproducten naar de taken
Bijlage 9	Investeringsprogramma 2025 (investerings- / exploitatieprojecten)
Bijlage 10	Meerjareninvesteringsprogramma 2025-2029 (investerings- / exploitatieprojecten)
Bijlage 11	EMU-saldo
Bijlage 12	Verbonden partijen
Bijlage 13	Uitvoeringsinformatie: overzicht kosten- en opbrengstensoorten
Bijlage 14	